

สภาพการณ์ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม จังหวัดระนอง

การศึกษาสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา จังหวัดนี้ ประกอบด้วยการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ และปัญหาหรือสภาพการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพื่อที่จะได้จัดหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ย่อมมีเหตุผลและสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงต่อไป

4.1 ลักษณะทางกายภาพ

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบนทาง ด้านชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย มีเนื้อที่ประมาณ 3,045 กม.² อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 564 กม. มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ชุมพรและสหภาพพม่า
ทิศใต้	ติดต่อกับ	สุราษฎร์ธานีและพังงา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ชุมพร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สหภาพพม่าและทะเลอันดามัน

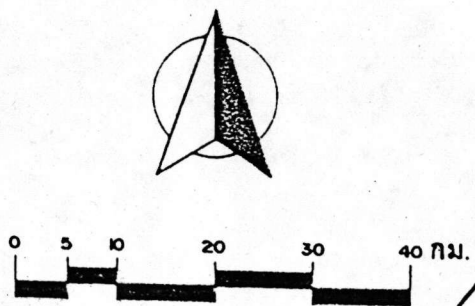
จังหวัดระนองจึงเป็นเมืองชายแดนแห่งหนึ่ง โดยมีแม่น้ำกระบุรี (หรือแม่น้ำปากจั่น) เป็นเส้นกั้นพรมแดน ความยาวประมาณ 100 กม. ประชาชนในสองประเทศ สามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยใช้บัตรผ่านแดนของราชการ ช่องทางที่จะเข้าออกประเทศ มี 3 จุด ได้แก่ ¹

1. ปากน้ำระนอง กับ อ.เกาะสองของพม่า
2. ต.น้ำจืด อ.กระบุรี กับ อ.หาราญของพม่า
3. บ้านทับหลี ต.มะมุ อ.กระบุรี กับ อ.นาตลิ่งชันของพม่า

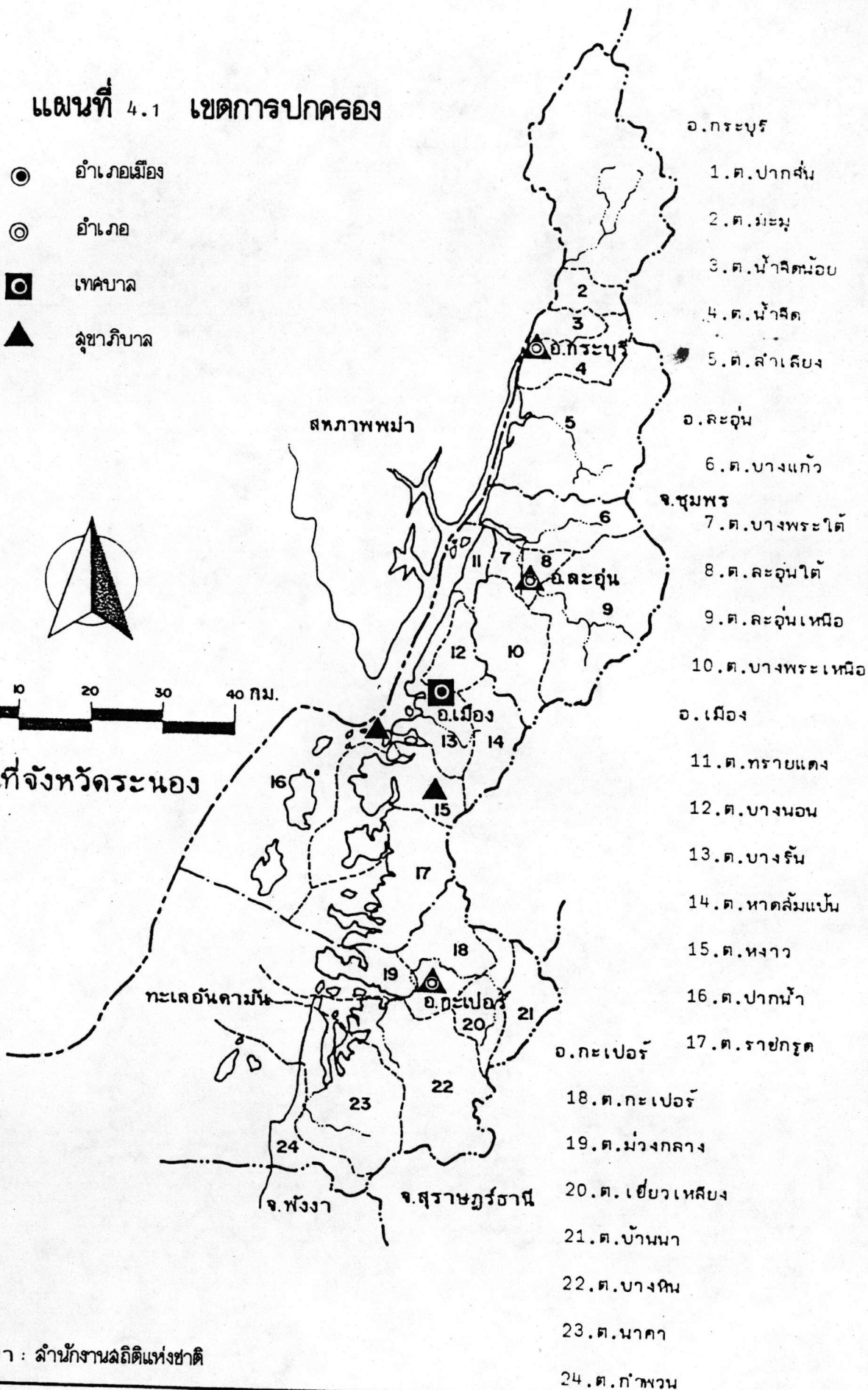
¹ สำนักงานจังหวัดระนอง, รายงานประจำปี 2525 (ระนอง:มปท. 2525), หน้า 41.

แผนที่ 4.1 เขตการปกครอง

- อำเภอเมือง
- อำเภอ
- ◻ เทศบาล
- ▲ อําเภอบําบาล

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากส้ม
  - 2. ต.มะขู
  - 3. ต.น้ำจืดน้อย
  - 4. ต.น้ำจืด
  - 5. ต.ลำเลียง
- อ.ตะกั่วป่า
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ตะกั่วป่า
  - 9. ต.ตะกั่วป่าเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางขัน
  - 14. ต.หาดลิ้มแบน
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกรูด
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาตา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

4.1.2 การปกครอง¹ จังหวัดระนองแบ่งส่วนการปกครองประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง อำเภอกระบุรี อำเภอละอุ่น และอำเภอกะเปอร์ มีจำนวนตำบลทั้งสิ้น 25 ตำบล จำนวนหมู่บ้านรวม 131 หมู่บ้าน อำเภอที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ อำเภอกะเปอร์ มีเนื้อที่ 1,030 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ 7 ตำบล 34 หมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ อำเภอกระบุรี มีเนื้อที่ 767 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน อำเภอละอูนมีเนื้อที่ 549 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 5 ตำบล 24 หมู่บ้าน และอำเภอเมืองระนองมีเนื้อที่เล็กที่สุดคือ 699 กม.² มีตำบล 8 ตำบล กับ 32 หมู่บ้าน (ตารางที่ 4.1 ภาคผนวก)

4.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ² (ตารางที่ 4.2 ภาคผนวก) พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นภูเขาสูง จึงมีฝนตกเกือบตลอดปี เฉลี่ยแล้วมีจำนวนวันที่ฝนตกปีละ 200 วัน การที่ฝนตกชุกนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพดินเป็นอย่างมาก เพราะน้ำฝนได้กัดชะหน้าดินซึ่งเป็นที่เก็บแร่ธาตุสำหรับพืช ส่วนในด้านอุทกภูมินั้น จังหวัดระนองมีอุทกภูมิเฉลี่ยในระยะเวลา 10 ปี จากปี 2515-2525 ประมาณ 27.2 องศาเซลเซียส และอุทกภูมิจะสม่ำเสมอตลอดปี

4.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของพื้นที่จำแนกได้เป็น 3 บริเวณ คือ
 ก. บริเวณภูเขาและที่สูง มีลักษณะพื้นที่เป็นที่สูงชัน ความสูงเฉลี่ย 750 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีลักษณะเป็นป่าและเทือกเขาเป็นแนวยาวทางตะวันออกของจังหวัด ซึ่งกั้นระหว่างระนองกับชุมพรและสุราษฎร์ธานี ดินผิวหน้าเป็นศิลาแลง ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก สมควรสงวนไว้เป็นป่าต้นน้ำลำธาร ขนาดเนื้อที่ประมาณ 1,824.8 กม.² หรือร้อยละ 55.3 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

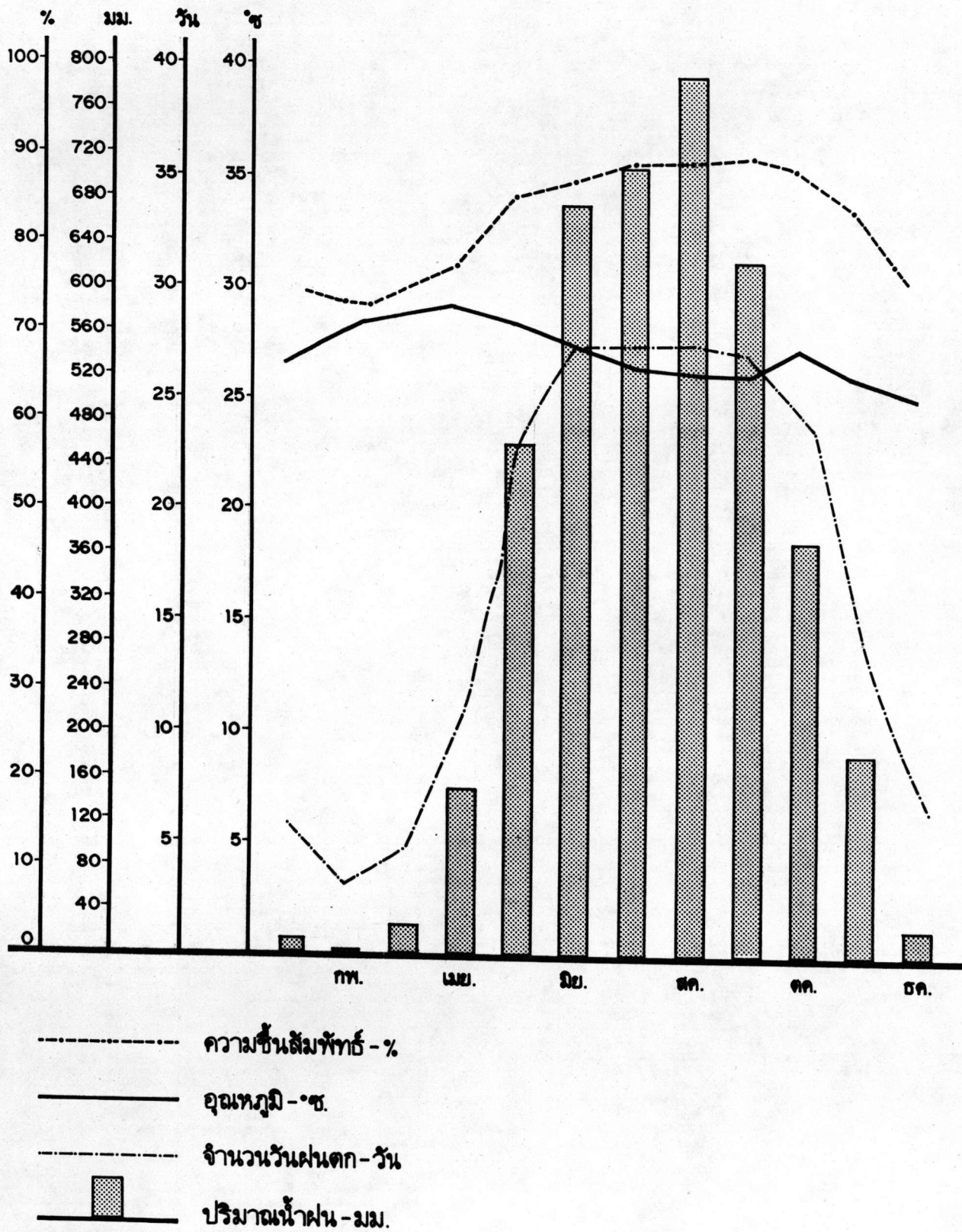
ข. บริเวณพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด เป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล มีความสูงเฉลี่ย 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีอากาศชุ่มชื้น และมีศักยภาพที่จะทำการเกษตรได้สูงพอสมควร ขนาดเนื้อที่ 1,469.8 กม.² หรือร้อยละ 44.6 ของพื้นที่

ค. บริเวณพื้นที่ราบ เป็นเนื้อที่ราบเล็ก ๆ ชายฝั่งทะเลและสองฝั่งแม่น้ำต่าง ๆ มีป่าชายเลนตามธรรมชาติ ขนาดเนื้อที่ประมาณ 3.4 กม.² หรือร้อยละ 0.1 ของพื้นที่

¹ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมพัฒนาที่ดิน, ภาวะเศรษฐกิจและสังคมบริเวณที่ดินชายทะเล จ.ระนอง พศ.2524 (กรุงเทพมหานคร:กรมพัฒนาที่ดิน, 2525) ,หน้า 5.

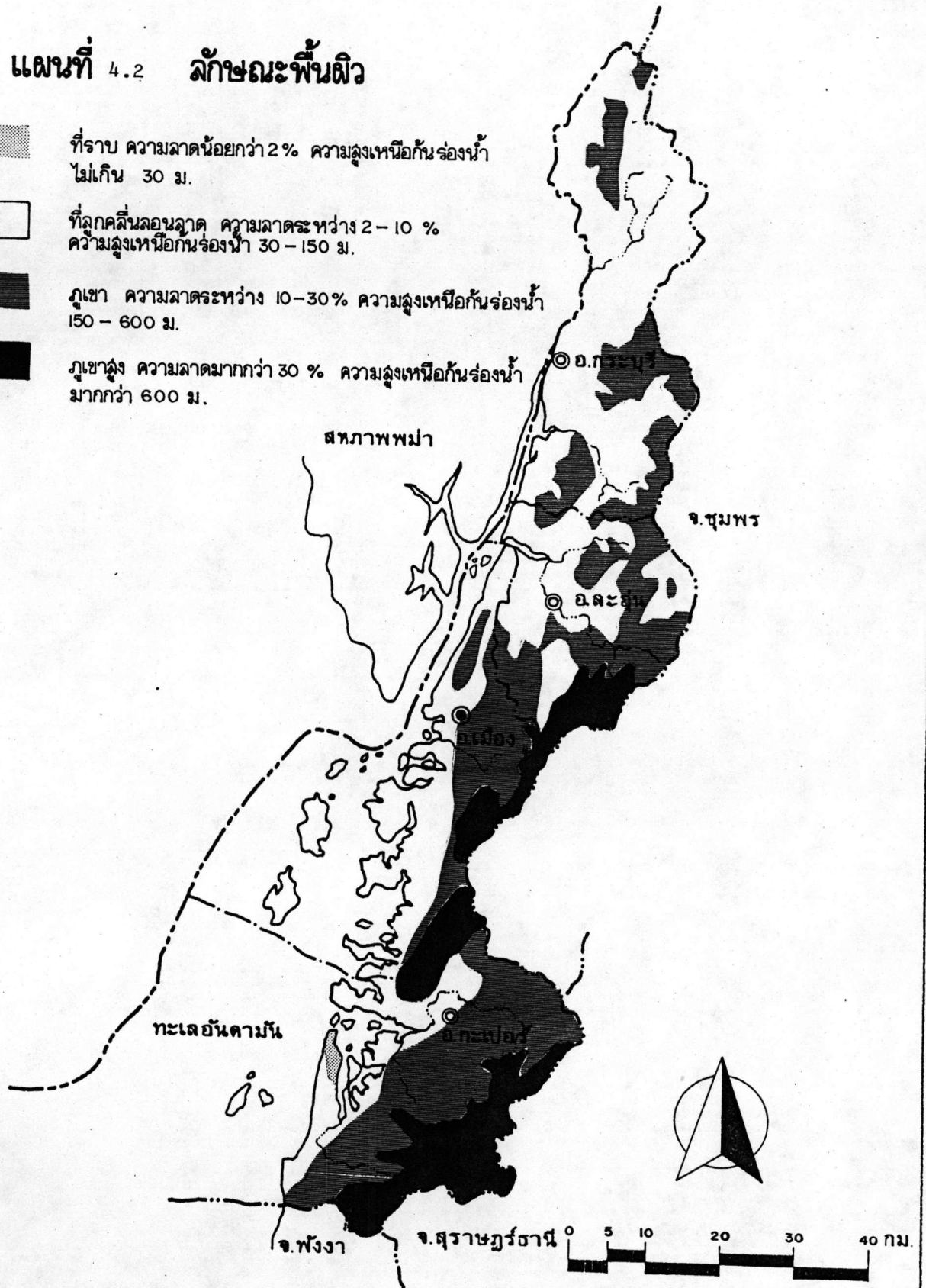
² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

แผนภูมิ 4.1 ภูมิอากาศ

แผนที่ 4.2 ลักษณะพื้นผิว

- ที่ราบ ความลาดน้อยกว่า 2% ความสูงเหนือก้นร่องน้ำไม่เกิน 30 ม.
- ที่ลูกคลื่นลอนลาด ความลาดระหว่าง 2-10 % ความสูงเหนือก้นร่องน้ำ 30-150 ม.
- ภูเขา ความลาดระหว่าง 10-30% ความสูงเหนือก้นร่องน้ำ 150-600 ม.
- ภูเขาสูง ความลาดมากกว่า 30 % ความสูงเหนือก้นร่องน้ำมากกว่า 600 ม.

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์

4.1.5 ลักษณะดิน¹ กรมพัฒนาที่ดินได้ศึกษาสภาพของดินของจังหวัดระนอง จำแนกได้เป็น 4 ชนิด ดังนี้

ก. ดินน้ำเค็ม เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล บนที่ราบที่น้ำทะเลท่วมถึงและมีน้ำขังเกือบตลอดปี ถ้าดินมีการระบายน้ำดี มีการถ่ายเทอากาศมากขึ้น ดินเค็มนี้จะแปรสภาพเป็นดินกรดจัดหรือเปรี้ยวจัดได้ พืชพรรณธรรมชาติได้แก่ ไม้โกงกาง ขนาดเนื้อที่ 556.9 ตร.กม. หรือร้อยละ 17 ของเนื้อที่ทั้งหมด

ข. ดินพอดซอลสีเทา เกิดจากการทับถมของวัตถุหรือตะกอนที่ถูกน้ำพัดพา มาตกทับถมกันเป็นเวลานานแล้ว อาจเป็นตะกอนของน้ำทะเลหรือน้ำจืดอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื้อดินเป็นดินร่วมปนทราย หรือดินทรายปนดินร่วน ปฏิกริยาก่อนข้างเป็นกรด เป็นดินที่มีการชะล้างมาก มักพบศิลาแลงในคอนล่างของหน้าตัดดิน การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง ดินกลุ่มนี้ได้แก่ ดินบริเวณเกาะช้าง เกาะพยาม มีเนื้อที่ 43.2 ตร.กม. หรือร้อยละ 1.3 ของเนื้อที่ทั้งหมด ใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกพืชไร่ และผลไม้ต่าง ๆ

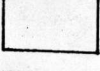

ค. ดินพอดซอลสีเหลืองแดงที่เป็นวัตถุค้ำเชิงเขา เกิดจากการผุพัง สลายตัวอยู่กับที่ของวัตถุค้ำเชิงเขาและหินคาคเชิงเขา พวกหินฟิลไลต์ หินดินดาน บนเนินเขา เก่าที่ถูกกัดกร่อนหรือเกิดจากการผุพังสลายตัวของหินคาคเชิงเขา หรือวัตถุค้ำเชิงของ หินทรายและหินควอทไซต์ บนที่ลาดเชิงเขา หรือเป็นเขาที่ถูกกัดกร่อน เป็นดินค่อนข้างดิน เนื้อดินเป็นดินร่วมปนทราย หรือดินร่วมปนกรวด อาจมีศิลาแลงปะปนอยู่ในดินล่าง การ ระบายน้ำปานกลางถึงดี ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ เป็นดินที่มีความเหมาะสมปานกลาง สำหรับทำทุ่งหญ้าและปลูกไม้ยืนต้น มีขนาดเนื้อที่ 1,315.2 ตร.กม. หรือร้อยละ 40 ของเนื้อที่จังหวัด

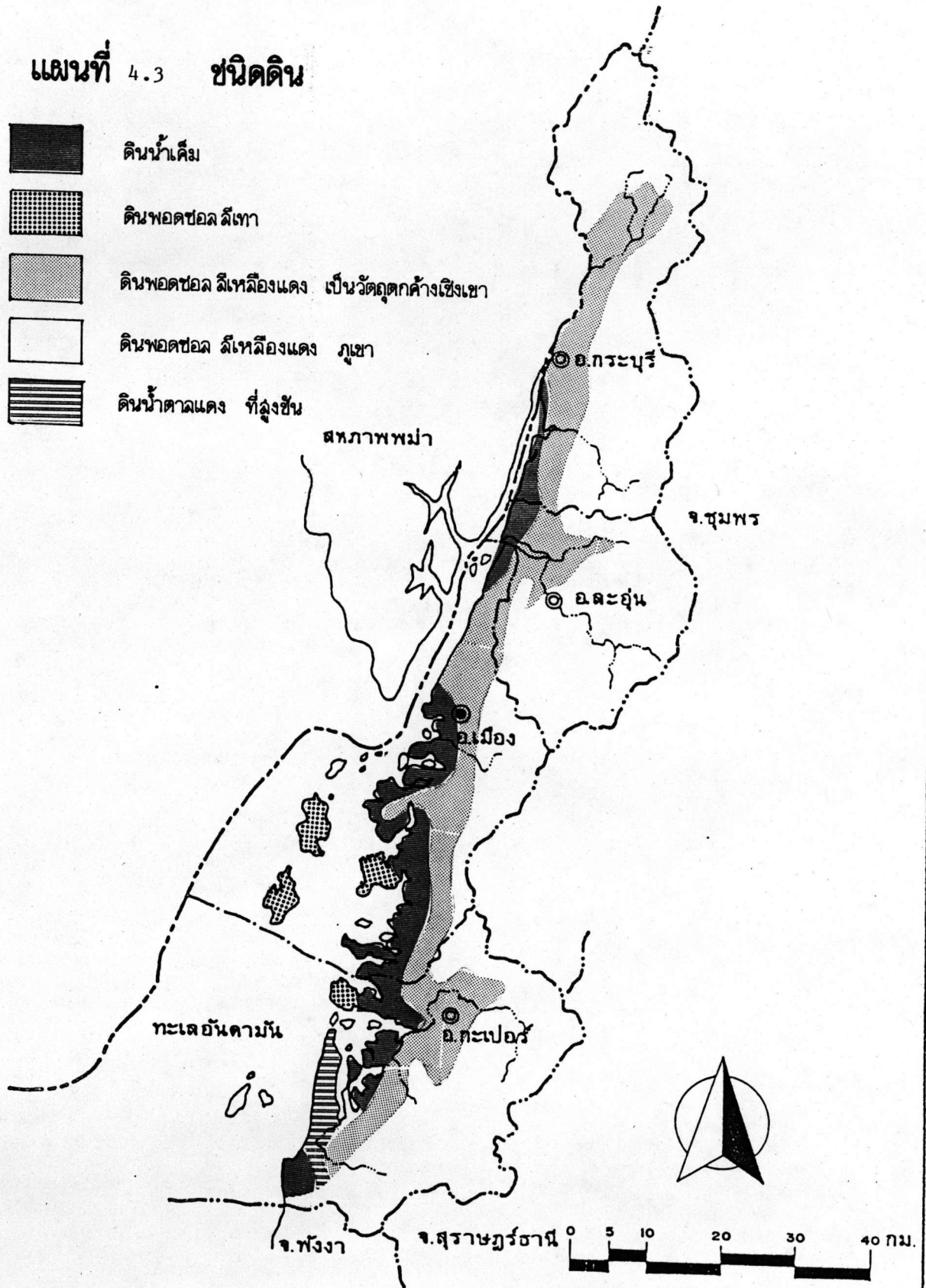
ง. ดินภูเขา ลักษณะของดินที่ปรากฏบนพื้นที่ภูเขาแบ่งย่อยได้เป็น 2 ลักษณะ

1. ดินพอดซอลสีเหลืองแดง ชั้นดินตอนล่างมักมีเศษหินที่สลายตัว มี ก้อนกรวดหรือศิลาแลงผสมอยู่ ปฏิกริยาก่อนข้างเป็นกรด

¹ กรมพัฒนาที่ดิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

แผนที่ 4.3 ชนิดดิน

- ดินน้ำเค็ม
- ดินพืดซอล สี่เทา
- ดินพืดซอล สี่เหลืองแดง เป็นวัตถุตกค้างเชิงเขา
- ดินพืดซอล สี่เหลืองแดง ภูเขา
- ดินน้ำตาลแดง ที่สูงชัน

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ดิน กลุ่มนี้มีเนื้อที่ 132.10 กม. หรือร้อยละ 40.56 ของเนื้อที่ทั้งหมด เป็นดินกลุ่มใหญ่ที่สุดของจังหวัด พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดินแสง ป่าเบญจพรรณ ในที่ฝนตกชุก จะเป็นป่าดิบชื้น พื้นที่บางบริเวณใช้ในการปลูกยางพารา และทำไร่เลื่อนลอย

2. ดินสีน้ำตาลแดงบนที่สูงชัน วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นพวกมีด่างมาก เช่น หินปูน หินอัคนี บัลซอลท์ หรือแกบโบร์ เนื้อดินบนเป็นดินเหนียวถึงร่วนเหนียวความ อิ่มตัวด้วยด่างจะเพิ่มขึ้นตามความลึกของชั้นดิน มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปานกลาง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าละเมาะ ป่าไผ่ และป่าไม้ มีขนาดเนื้อที่ 23.7 ตร.กม. หรือร้อยละ 0.7 ของเนื้อที่ทั้งหมด

4.1.6 สมรรถนะของดินในการเพาะปลูก (ดูตารางที่ 4.3 ภาคผนวก)

จากการศึกษานิตดินสรุปได้ว่าจังหวัดระนองมีดินกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม ได้แก่ ดินเค็มชายทะเล กับดินเปรี้ยวบริเวณเชิงเขา ซึ่งอาจจำแนกขนาดของสมรรถนะของดินในการเพาะปลูก ได้เป็น 3 ระดับดังนี้

พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทำนา มีขนาดเนื้อที่ 42.4 ตร.กม. หรือร้อยละ 1.3 ของพื้นที่จังหวัด

พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น มีขนาดเนื้อที่ 49.0 ตร.กม. หรือร้อยละ 1.5 ของพื้นที่จังหวัด

พื้นที่ที่เหมาะสมปานกลาง สำหรับการเพาะปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น มีขนาดเนื้อที่ 617.9 ตร.กม. หรือร้อยละ 18.7 ของพื้นที่ทั้งหมด

4.1.7 ทรัพยากรธรรมชาติ

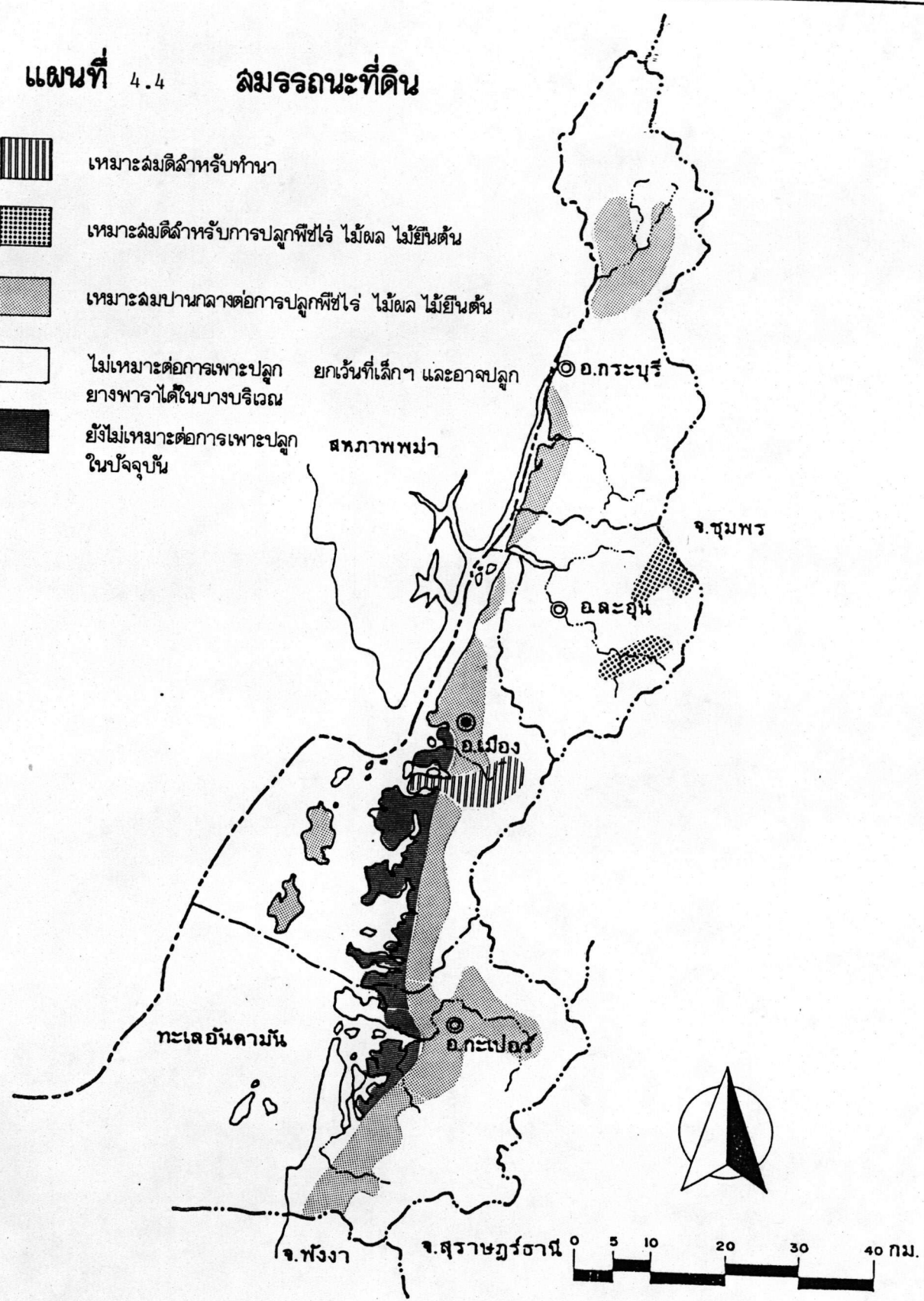
ก. ทรัพยากรน้ำ

1. น้ำผิวดิน แม่น้ำที่สำคัญที่สุดของจังหวัดได้แก่ แม่น้ำกระบุรี หรือ แม่น้ำปากจั่น ซึ่งมีความยาว 125 กิโลเมตร แม่น้ำสายนี้ไหลผ่านอำเภอกะบุรี อำเภอ เมือง อำเภอละอุ่น แล้วไหลลงทะเลที่ปากน้ำระนอง ไซ้ประโยชน์เป็นแหล่งทำการประมง น้ำกร่อย เป็นเส้นทางสัญจรติดต่อและเป็นที่ปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับสหภาพพม่า นอกจากนี้จากแม่น้ำกระบุรีแล้ว ยังมีลำคลองอีกหลายสายที่ล้วนแต่ไหลลง ทะเลทางตะวันตกทั้งสิ้น ในอำเภอเมืองมีคลองระนองและคลองระนองเต่า เป็นคลองที่

แผนที่ 4.4 ลมรณะที่ดิน

- เหมาะสมดีสำหรับทำนา
- เหมาะสมดีสำหรับการปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น
- เหมาะสมปานกลางต่อการปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น
- ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก ยกเว้นที่เล็กๆ และอาจปลูกยางพาราได้ในบางบริเวณ
- ยังไม่เหมาะต่อการเพาะปลูกในปัจจุบัน

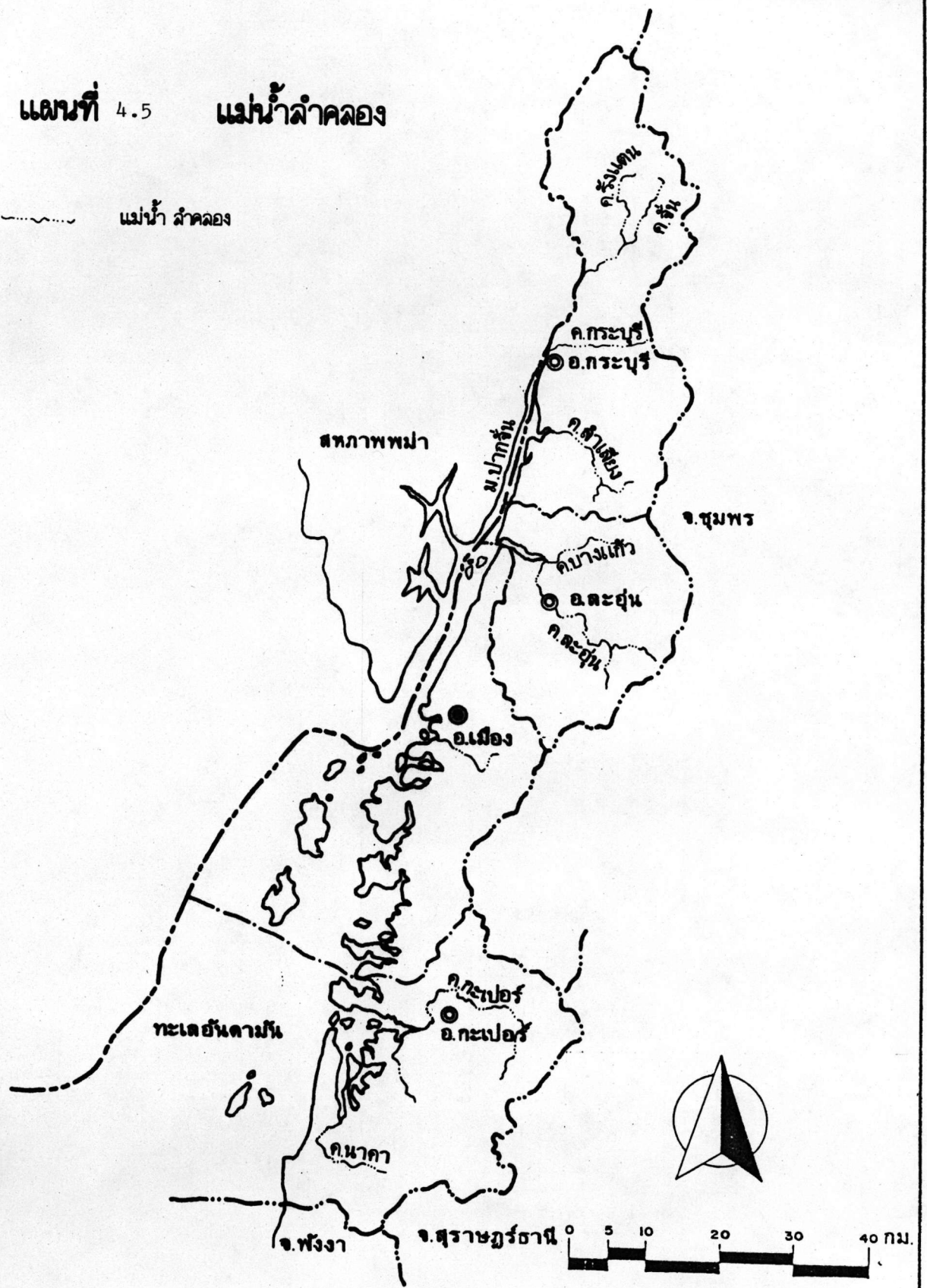

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

แผนที่ 4.5 แม่น้ำลำคลอง

----- แม่น้ำ ลำคลอง

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา ส.น.ง.สถิติแห่งชาติ

เรือเล็กสัญจรเข้าสู่ตัวเมืองระนอง เรือประมงเล็กสามารถเข้าออกสู่ทางทะเลโดยผ่านคลองสายนี้ เพราะมีร่องน้ำลึกและมีท่าเทียบเรือซึ่งเป็นแพปลาอยู่ภายในคลอง และมีถนนจากท่าเทียบเรือเข้าสู่ตลาด ระยะทางเพียง 3 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีคลองบางรีน คลองหงาว และคลองหาดส้มแป้น เป็นต้น ในอำเภอเกาะเปอร์มีคลองสำคัญ คือ คลองเกาะเปอร์และคลองกำพวน อำเภอกระบุรีมีคลองลำเลียง คลองน้ำจืด และอำเภอละอุ่นมีคลองละอุ่น ความยาว 45 กิโลเมตร ซึ่งจะไหลลงรวมกับแม่น้ำกระบุรีด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีลำคลองหลายสาย แต่ส่วนใหญ่เป็นสายสั้น ๆ ที่ไหลลงทะเล ลักษณะของลำน้ำประเภทนี้คือไหลเชี่ยวในฤดูฝนและจะแห้งในฤดูแล้ง จึงเป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ก่อปัญหาการกัดเซาะหน้าดินได้มากอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นที่ที่น้ำไหลผ่านปราศจากพืชคลุมดิน นอกจากนี้พื้นที่ตอนล่างสุดของลำน้ำต่าง ๆ ตกอยู่ใต้อิทธิพลการขึ้นลงของน้ำทะเลเป็นส่วนใหญ่ น้ำในลำคลองตอนล่างจึงเป็นน้ำกร่อยที่ใช้ประโยชน์ในทางการเพาะปลูกและการอุปโภคบริโภคได้อย่างจำกัด

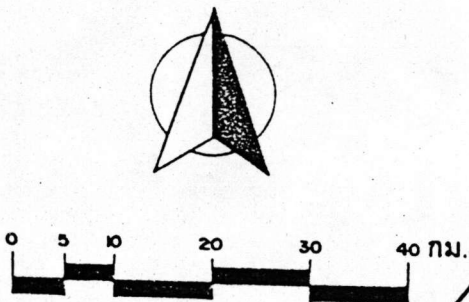
2. น้ำบาดาล¹ (ตารางที่ 4.4 ภาคผนวก) แหล่งน้ำบาดาลอยู่ภายใต้หินแข็งน้ำที่มีคุณภาพดีพอใช้ได้นั้นมีปริมาณน้ำน้อยคือประมาณ 10 แกลลอนต่อนาที ทำให้อ่อน้ำแห้งได้ง่ายถ้าสูบใช้มาก ๆ แหล่งน้ำประเภทนี้มีอยู่ในบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด สำหรับบริเวณพื้นที่ที่ติดกับชายทะเลในเขตอำเภอเกาะเปอร์และอำเภอเมืองน้ำกระดังงามีรสกร่อยถึงเค็มปริมาณน้ำไหลประมาณ 10 - 100 แกลลอนต่อนาที มีความลึกของชั้นน้ำตั้งแต่ 1 - 200 เมตร

สำหรับบ่อน้ำบาดาลที่กองน้ำบาดาล กรมทรัพยากรธรณีขุดขึ้นใช้ประโยชน์นั้น เพิ่งเริ่มขุดเจาะเมื่อปลายปี 2519 และจนถึงปี 2526 มีบ่อน้ำบาดาลรวมทั้งสิ้น 9 บ่อ ตั้งอยู่ที่ตำบลปากจั่น 2 บ่อ ตำบลน้ำจืด 1 บ่อ ในเขตอำเภอกระบุรี ส่วนในอำเภอเมือง ตั้งอยู่ที่ ต.บางรีน 3 บ่อ ต.ทรายแดง และ ต.ราชกรูด แห่งละ 1 บ่อ (ตารางที่ 4.4 ภาคผนวก) ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อย เมื่อคำนึงตามนโยบายรัฐที่จะจัดหาน้ำสะอาดให้ทั่วถึงและเพียงพอทุกหมู่บ้าน

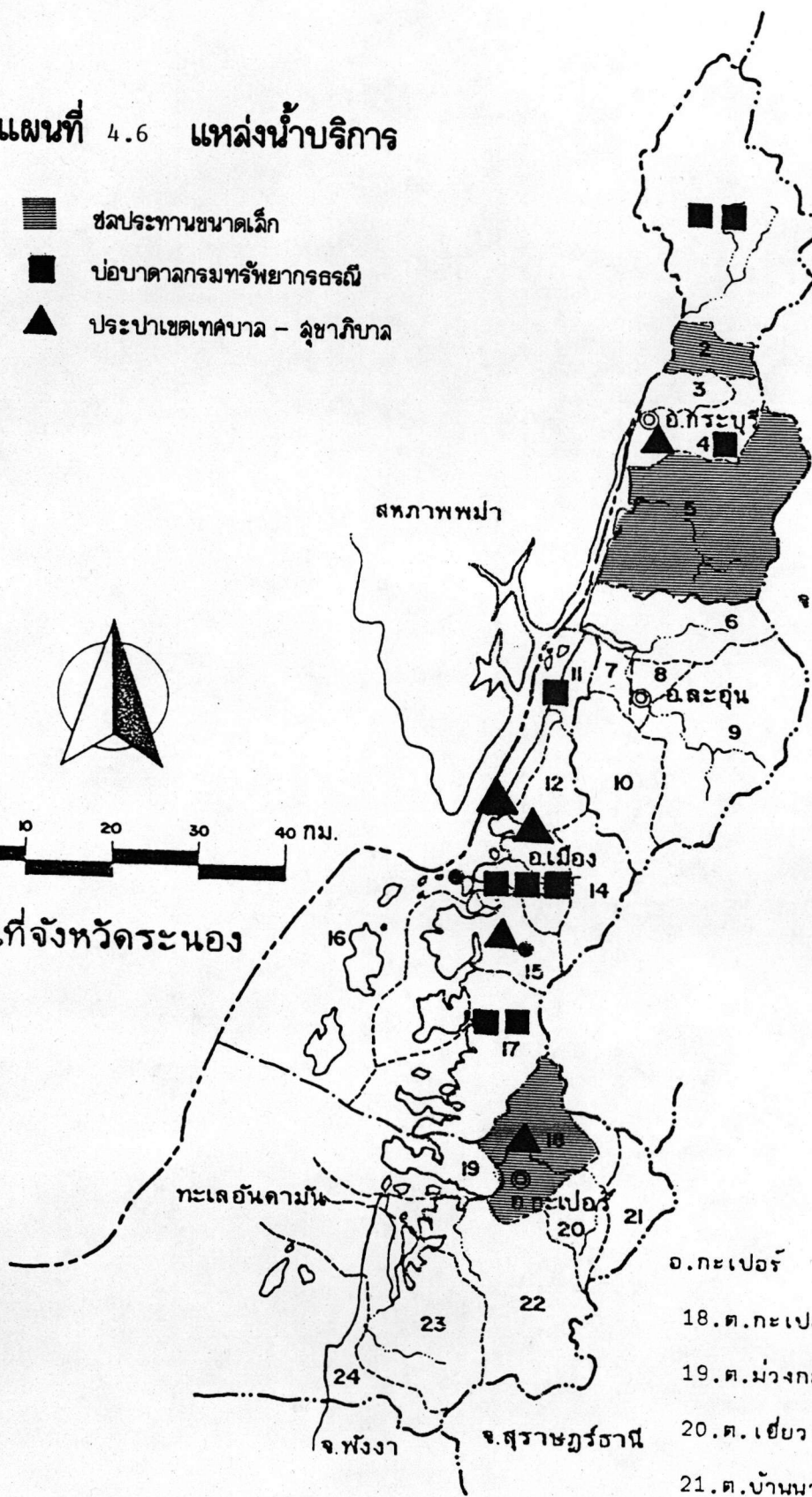
¹ กรมทรัพยากรธรณี, บัญชีบ่อน้ำบาดาล พ.ศ. 2519 - 2526 (กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรธรณี, 2526), หน้า 28.

แผนที่ 4.6 แหล่งน้ำบริการ

- ชลประทานขนาดเล็ก
- บ่อบาดาลกรมทรัพยากรธรณี
- ประปาเขตเทศบาล - อูชาภิบาล

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากสัน
  - 2. ต.มะมู
  - 3. ต.น้ำคิ้วรอบ
  - 4. ต.น้ำคืด
  - 5. ต.ลำเลียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดส้มแบน
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกฤษ
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหลียง
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางคิน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กำทวน

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี

ในด้านของคุณภาพน้ำบาดาลในจังหวัดระนอง โดยทั่วไปมีคุณภาพดี
ใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ แต่มีปัญหาในเรื่องปริมาณน้ำค่อนข้างน้อยจนไม่สามารถติดตั้ง
เครื่องสูบน้ำได้ หรือไม่ก็น้อยเกินไปจนไม่คุ้มค่าที่จะขุดเจาะ

3. โครงการชลประทาน การชลประทานเป็นสิ่งสำคัญจะช่วยส่งเสริม
การผลิตทางการเกษตรอย่างหนึ่ง แต่การดำเนินการเพิ่งมีขึ้นในปี พ.ศ. 2523 และ
สามารถทำได้เพียงปีละหนึ่งโครงการเท่านั้น จนถึงปี 2526 มีเนื้อที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์
จากโครงการชลประทานเพียง 3,300 ไร่ ในขณะที่มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรที่แท้จริง
ถึง 123,450 ไร่ แสดงว่า การส่งเสริมเกษตรในเขตจังหวัดระนองยังอยู่ในระดับต่ำ

สรุปเนื้อที่ชลประทานที่สร้างเสร็จ (ไร่)

ประเภท	ที่ตั้งโครงการ	2523	2524	2525	2526
ฝายน้ำส่น	ต.มะมุ อ.กระบุรี	-	-	-	200
ฝายน้ำส่น	ต.กะเปอร์ อ.กะเปอร์	-	500	500	500
คันระบายน้ำ	ต.มะมุ อ.กระบุรี	2,000	2,000	2,000	2,000
ท่ำนบเก็บน้ำ	ต.ลำเลียง อ.กระบุรี	-	-	600	600
รวม		2,000	2,500	3,100	3,300

ที่มา : กรมชลประทาน

ข. ทรัพยากรแร่ บริเวณเทือกเขาภูเก็ทที่ทอดผ่านอาณาเขตจังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ตขึ้นไปทางชุมพร บริเวณนี้มีหินแกรนิตที่เป็นต้นกำเนิดของสายแร่ดีบุกยาวประมาณ 40 กิโลเมตร ห่องที่มีแร่อยู่มากได้แก่บริเวณหาดส้มแป้น หุงคา บางพระ บริเวณคลองเช่นคลองหงาว คลองห้วยเล็ก คลองปากตอง ห้วยบ้านนา ห้วยกำหนด คลองกุ่ม และคลองบางขุนแพร์ ในบริเวณดังกล่าวนี้จากการสำรวจพบว่ายังมีแร่สำรองที่จะขุดได้ในอนาคตอีกไม่ต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นปริมาณผลผลิตแร่ดีบุกเฉลี่ย 70,000 - 80,000 ตันต่อปี

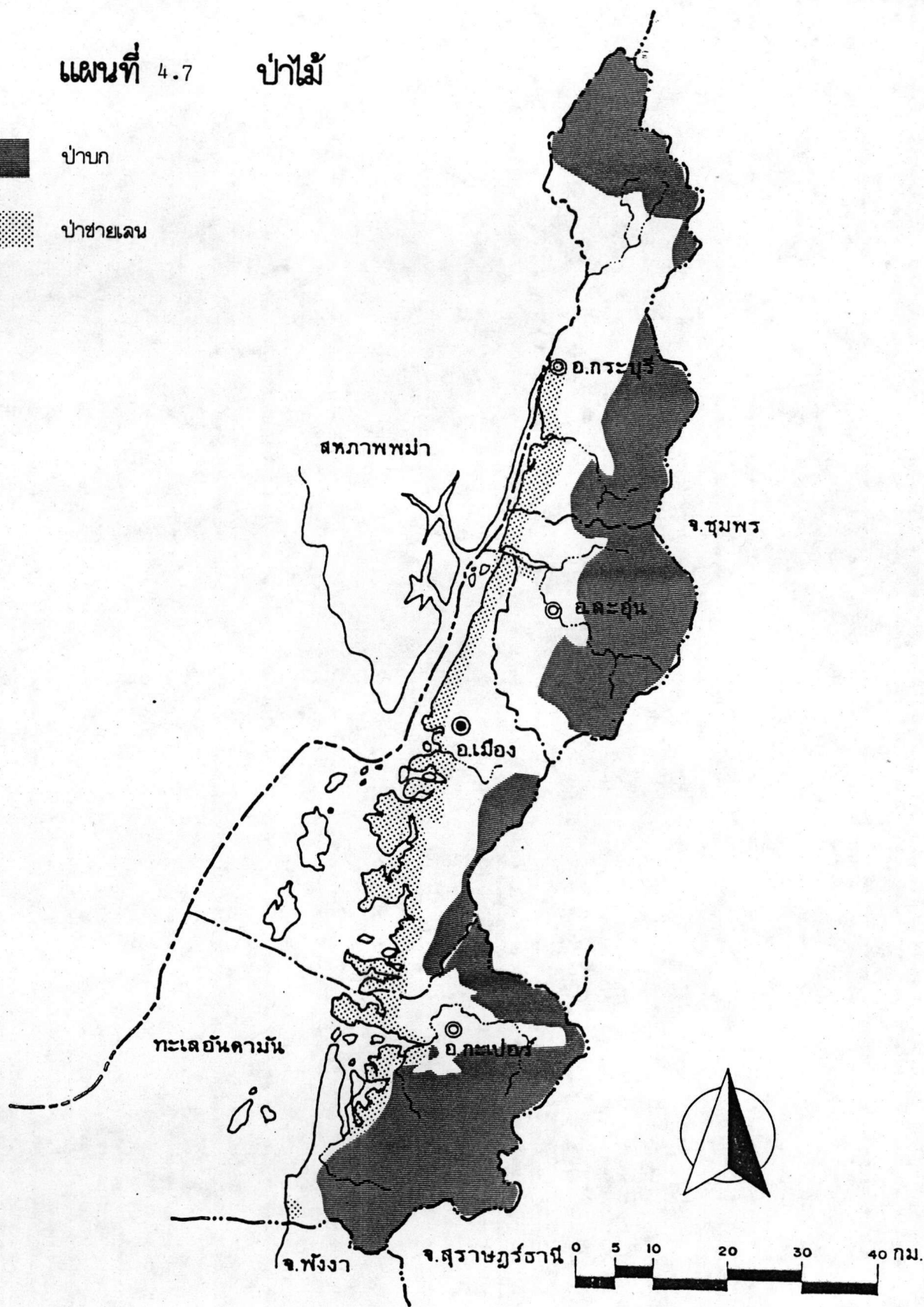
ค. ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดระนองมีเนื้อที่ป่าไม้รวม 2,074.88 ตร.กม. หรือเท่ากับร้อยละ 60 ของเนื้อที่จังหวัด จัดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ 7 ป่า เนื้อที่ประมาณ 285.88 ตารางกิโลเมตร และป่าตามมติคณะรัฐมนตรีจำแนกไว้ให้เป็นป่าไม้ถาวร 6 ป่า เนื้อที่ประมาณ 1,789 ตารางกิโลเมตร (ตารางที่ 4.5 - 4.6 ภาคผนวก) ป่าทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้ รัฐได้จัดเป็นป่าโครงการไม้กระยาเลย และป่าโครงการชายเลน เพื่อให้หน่วยงานและเอกชนเข้าทำกิจการป่าไม้สัมปทาน โดยคาดว่าผู้รับสัมปทานจะต้องปลูกป่าทดแทนหลังจากการตัดแล้ว

ง. ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 4.7 ภาคผนวก) จังหวัดระนอง มีสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง ทั้งประเภทชายทะเล ภูเขาและน้ำตก แต่ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นหรือการแวะผ่านเท่านั้น ยังไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งต่อการกำหนดลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ตลอดจนการประกอบอาชีพของประชากร สำหรับจังหวัดระนองนั้น นับว่าเป็นท้องถิ่นกันดารแห่งหนึ่งของประเทศ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และที่สูงมากกว่าพื้นที่ราบ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการตั้งถิ่นฐาน และการกระจายบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม จังหวัดระนองสามารถสร้างผลผลิตได้จากทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ได้แก่ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรประมงในแหล่งทำการประมงฝั่งทะเลตะวันตก และทรัพยากรแร่โดยเฉพาะแร่ดีบุก

แผนที่ 4.7 ป่าไม้

- ป่าบก
- ป่าชายเลน

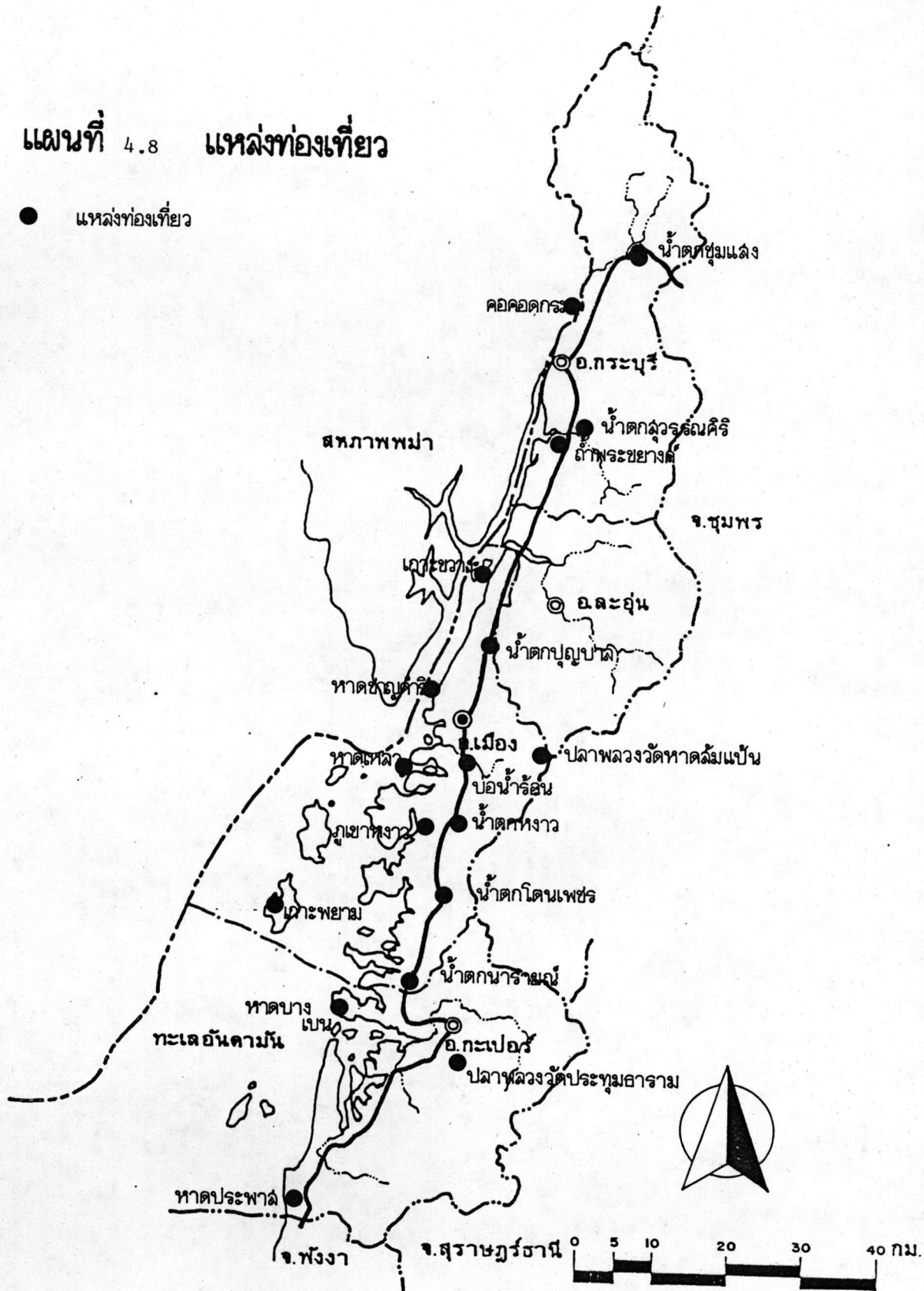

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

แผนที่ 4.8 แหล่งท่องเที่ยว

● แหล่งท่องเที่ยว

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : สำนักงาน จ.ระนอง

4.2 ลักษณะเศรษฐกิจมหภาค

4.2.1 ภาพรวมโครงสร้างการผลิต (ดูตารางที่ 4.8) ในปี พ.ศ. 2526 ภาคใต้มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม คิดตามราคาคงที่ ปี 2515 เท่ากับ 33,586.6 ล้านบาท โดยมีการผลิตภาคการค้าและบริการกับภาคเกษตรกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญ กล่าวคือ มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับร้อยละ 45.5 และร้อยละ 40.5 ตามลำดับ ส่วนการผลิตอุตสาหกรรมมีสัดส่วนในมูลค่าผลิตภัณฑ์เพียงร้อยละ 14.1 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า จังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ มีโครงสร้างการผลิตที่แตกต่างกันอยู่บ้าง สามารถจำแนกได้เป็น 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ จังหวัดกระบี่ ชุมพร นราธิวาส สตูล และระนอง กลุ่มนี้มีโครงสร้างเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นกับภาคเกษตรกรรม มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาดังกล่าว ประมาณร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ ภาคการค้าและบริการ ซึ่งมีสัดส่วนอยู่ประมาณร้อยละ 40 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมยังคงมีสัดส่วนความสำคัญต่ำ คือ ประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ จังหวัดพัทลุง สุราษฎร์ธานีและพังงา กลุ่มนี้มีโครงสร้างเศรษฐกิจหลักที่ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม และภาคการค้า การบริการ ในสัดส่วนสำคัญใกล้เคียงกัน คือ ประมาณร้อยละ 40 - 45 ในขณะที่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 10 - 20 ทั้งนี้จังหวัดพัทลุงมีความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมต่ำกว่า สุราษฎร์ธานีและพังงา

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ จังหวัดตรังและปัตตานี กลุ่มนี้มีโครงสร้างการผลิตหลักขึ้นกับการค้าและบริการ ซึ่งมีสัดส่วนเกือบร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ ภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 42 - 44 ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมยังคงมีความสำคัญน้อย คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 9

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ยะลาและสงขลา กลุ่มนี้มีโครงสร้างการผลิตที่สำคัญได้แก่ ภาคการค้าและบริการ คิดเป็นสัดส่วนเกือบร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่ ภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 35 ส่วนภาคอุตสาหกรรมนับว่าค่อนข้างมีบทบาทสำคัญพอสมควร คือ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 15

ตารางที่ 4.8 ภาพรวมโครงสร้างการผลิต พ.ศ. 2526 (ตามราคาครั้งที่ พ.ศ. 2515)¹

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	ภาคเกษตรกรรม		ภาคอุตสาหกรรม		ภาคการค้าและบริการ		รวม	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
กระบี่	712.5	48.7	191.3	12.1	559.4	38.2	1,463.2	100.0
ชุมพร	973.3	48.0	163.9	8.1	889.0	43.9	2,026.2	100.0
ตรัง	990.1	44.0	192.0	8.5	1,068.9	47.5	2,251.0	100.0
นครศรีธรรมราช	1,731.0	38.2	747.2	16.5	2,053.7	45.3	4,531.9	100.0
นราธิวาส	968.4	47.7	218.7	10.8	842.2	41.5	2,029.3	100.0
ปัตตานี	597.9	42.1	126.5	8.9	694.6	49.0	1,419.0	100.0
พังงา	964.9	41.7	479.3	20.7	870.2	37.6	2,314.4	100.0
พัทลุง	749.4	44.4	197.4	11.7	739.9	43.9	1,686.7	100.0
ภูเก็ต	235.6	13.2	534.4	29.8	1,021.5	57.0	1,791.5	100.0
ยะลา	558.1	35.7	265.3	17.0	740.3	47.3	1,563.7	100.0
ระนอง	866.2	51.5	196.1	11.7	618.5	36.8	1,680.8	100.0
สงขลา	2,137.9	35.2	834.7	13.8	3,096.3	51.0	6,068.9	100.0
สตูล	474.4	50.1	61.0	6.4	411.6	43.5	947.0	100.0
สุราษฎร์ธานี	1,640.0	43.0	540.1	14.2	1,632.9	42.8	3,813.0	100.0
ภาคใต้	13,599.7	40.5	4,747.9	14.1	15,239.0	45.4	33,586.6	100.0

1

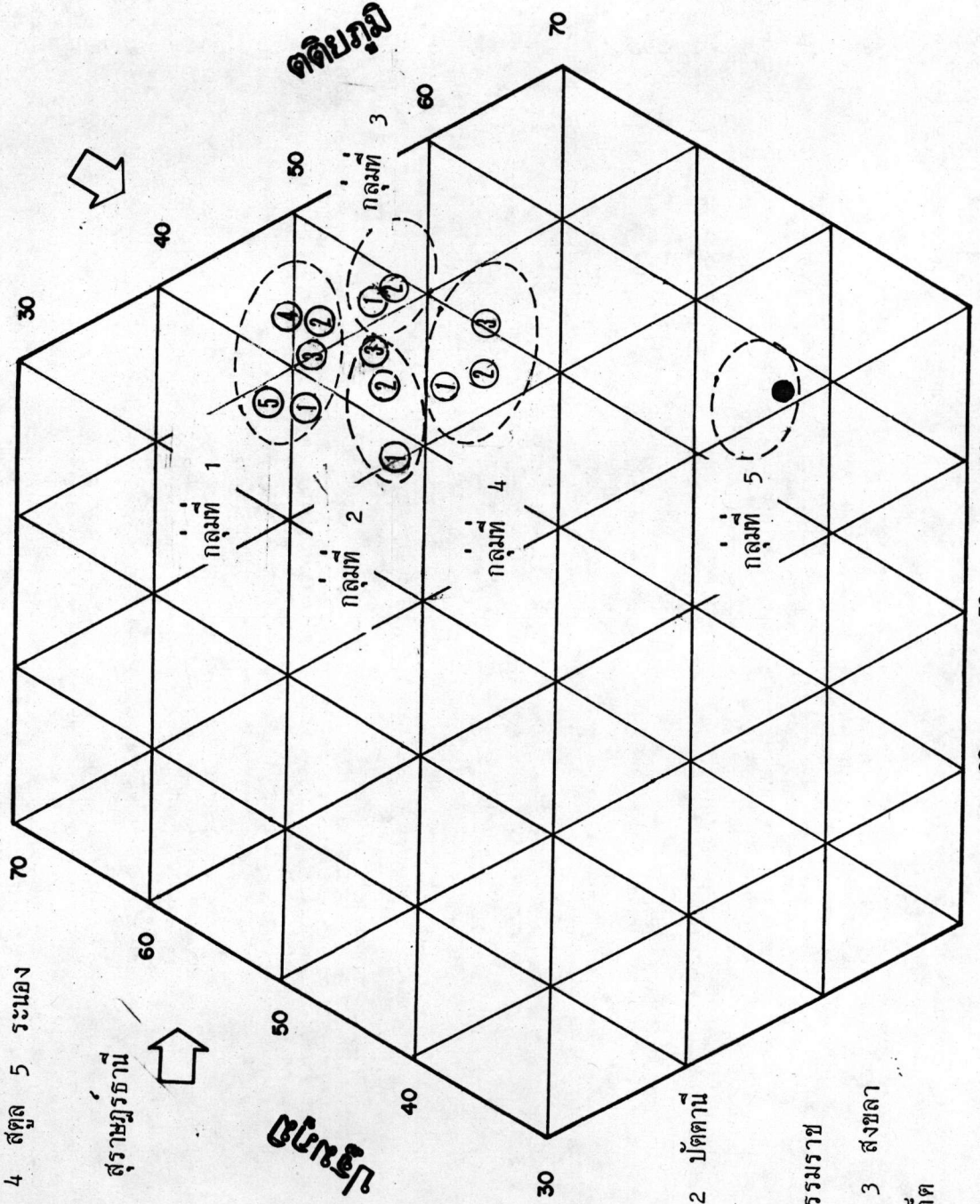
สศช. , ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ฉบับปี 2525 - 2526 (กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2527) , หน้า 9.

แผนภูมิ 4.2 โครงสร้างการผลิตภาคใต้ พ.ศ. 2526

- กลุ่มที่ 1
- 1 กระบี่ 2 ชุมพร
- 3 นราธิวาส 4 สตูล 5 ระนอง
- กลุ่มที่ 2
- 1 พัทลุง 2 สุราษฎร์ธานี
- 3 พังงา

ตะวันออก

- กลุ่มที่ 3
- 1 ตรัง 2 ปัตตานี
- กลุ่มที่ 4
- 1 นครศรีธรรมราช
- 2 ยะลา 3 สงขลา
- กลุ่มที่ 5 ภูเก็ต

ทิศใต้

กลุ่มที่ 5 ได้แก่จังหวัดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ภายในภาค คือมีโครงสร้างเศรษฐกิจขึ้นกับภาคการค้าและบริการ ถึงเกือบร้อยละ 60 รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 30 และมีสัดส่วนของภาคเกษตรกรรมน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 10

4.2.2 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคใต้¹ ตารางที่ 4.9 แสดงสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดของภาคใต้ปี 2526 ซึ่งอาจเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดได้ ปรากฏว่าในจำนวน 14 จังหวัดภาคใต้นั้น มีจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด เป็นสัดส่วนสูงสุดที่สุด คือเท่ากับร้อยละ 18.1, 13.5 และ 11.3 ตามลำดับ เนื่องจากเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ และมีประชากรที่เป็นกำลังการผลิตมากที่สุด ทั้งสามจังหวัด มีภาคการค้า-การบริการ เป็นสาขาการผลิตนำรองลงมาได้แก่ ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ตามลำดับ ส่วนจังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เป็นสัดส่วนต่ำที่สุดของภาค คือ เพียงร้อยละ 2.8 ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ส่วนใหญ่ของภาคอีก 10 จังหวัด รวมทั้งจังหวัดระนองนั้นมีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยประมาณร้อยละ 5 ของภาค

4.2.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนภาคใต้² เมื่อพิจารณาสัดส่วนของรายได้จังหวัดต่อประชากร ภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 5,490 บาท ซึ่งต่ำกว่าเฉลี่ยของประเทศ จากแผนภูมิ 4.3 แสดงให้เห็นว่า ในจำนวนจังหวัดภาคใต้ 14 จังหวัด มีเพียง 3 จังหวัด คือ ระนอง พังงา และภูเก็ต ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงกว่าเฉลี่ยของภาคเป็นอย่างมาก

¹ ศศช., ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ฉบับปี 2525 - 2526 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2527), หน้า 116 - 129.

² เรื่องเดียวกัน .

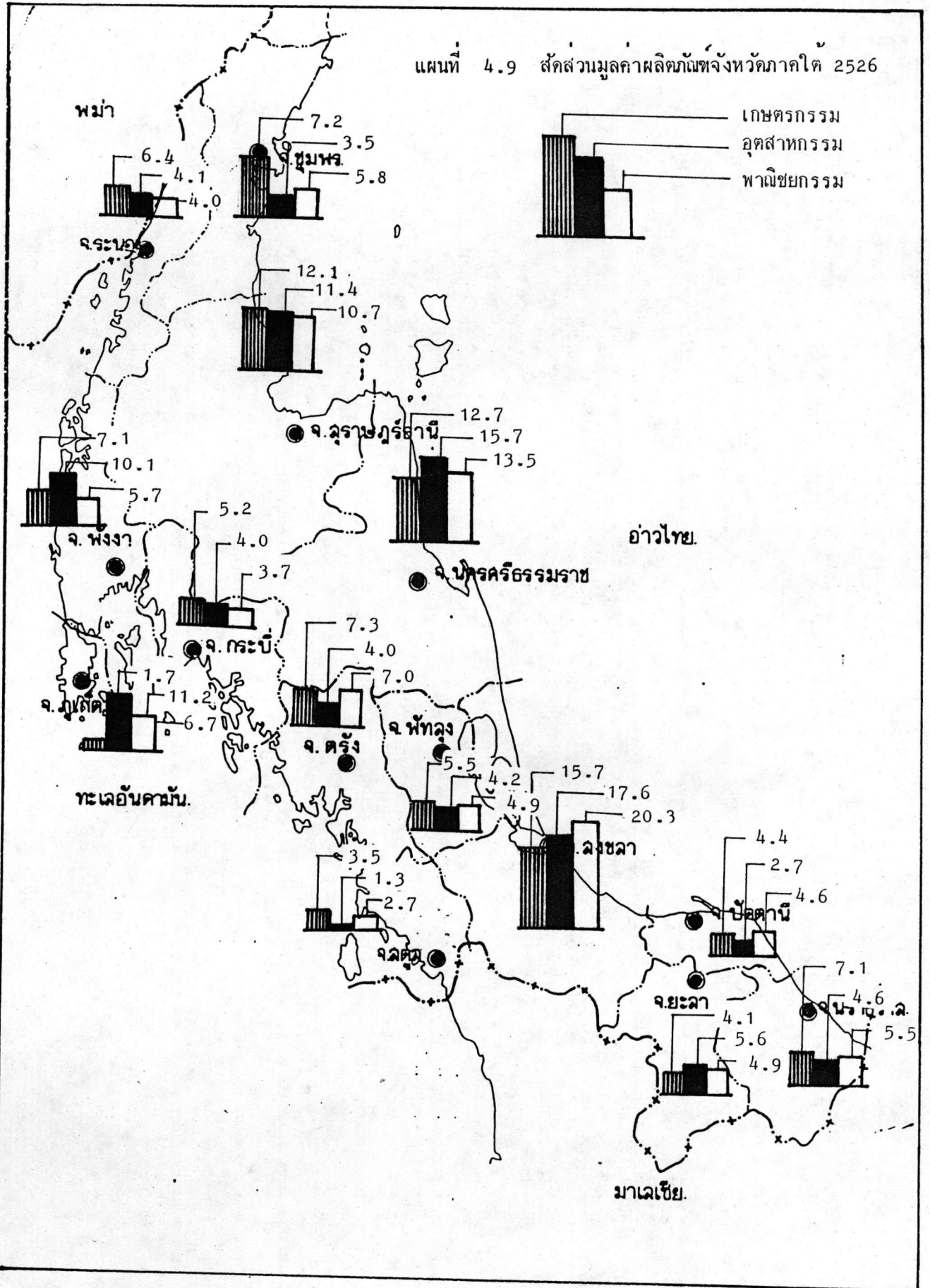
ตารางที่ 4.9 สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัด พ.ศ. 2526 (ตามราคาคงที่ พ.ศ. 2515)

หน่วย : ล้านบาท

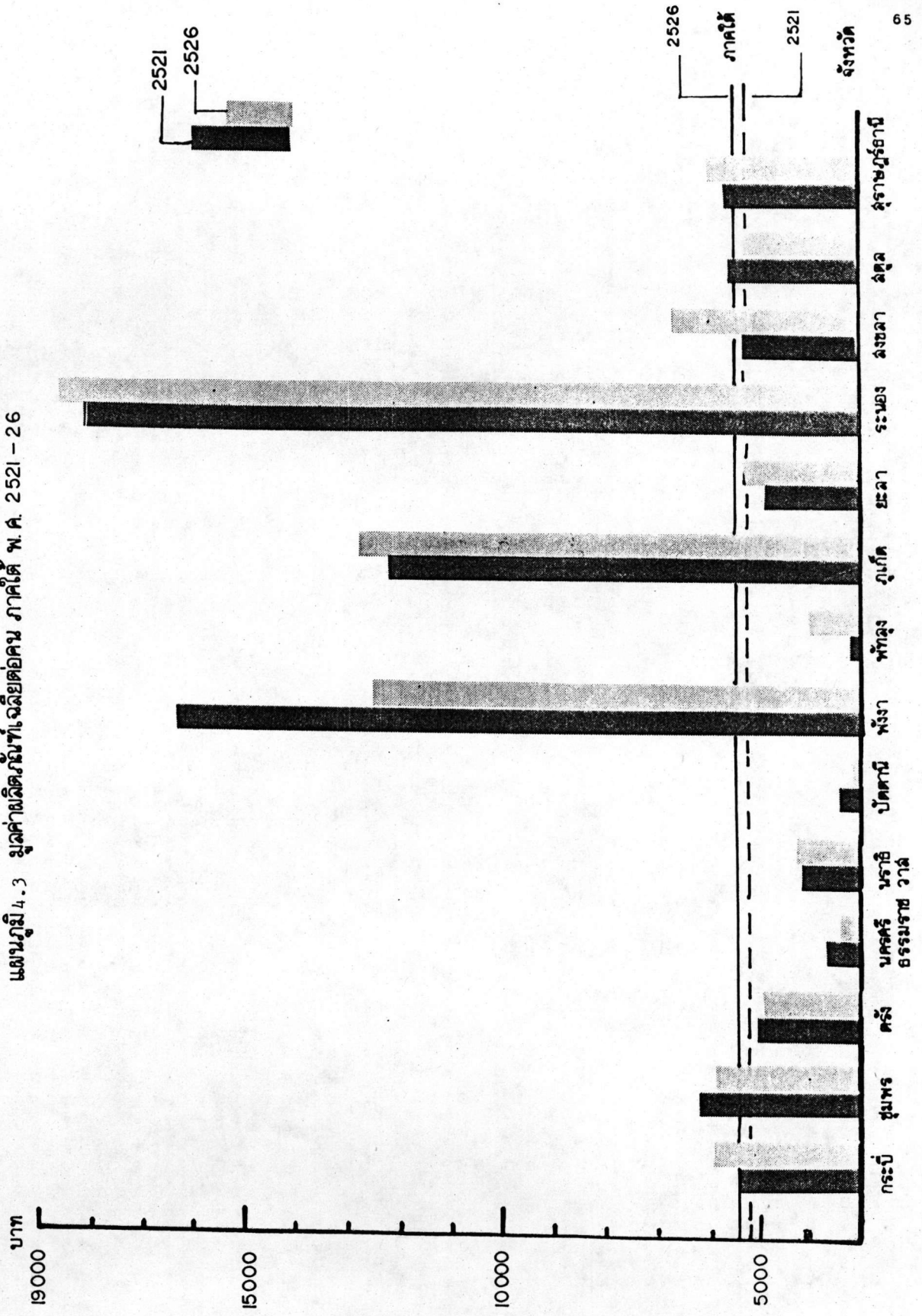
จังหวัด	ภาคเกษตรกรรม		ภาคอุตสาหกรรม		ภาคการค้าและบริการ		รวม	
	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%	มูลค่า	%
กระบี่	712.5	5.2	191.3	4.0	559.4	3.7	1,463.2	4.4
ชุมพร	973.3	7.2	163.9	3.5	889.0	5.8	2,026.2	6.0
ตรัง	990.1	7.3	192.0	4.0	1,068.9	7.0	2,251.0	6.7
นครศรีธรรมราช	1,731.0	12.7	747.2	15.7	2,053.7	13.5	4,531.9	13.5
นราธิวาส	968.4	7.1	218.7	4.6	842.2	5.5	2,029.3	6.0
ปัตตานี	597.9	4.4	126.5	2.7	694.6	4.6	1,419.0	4.2
พังงา	964.9	7.1	479.3	10.1	870.2	5.7	2,314.4	6.9
พัทลุง	749.4	5.5	197.4	4.2	739.9	4.9	1,686.7	5.0
ภูเก็ต	235.6	1.7	534.4	11.2	1,021.5	6.7	1,791.5	5.3
ยะลา	558.1	4.1	265.3	5.6	740.3	4.9	1,563.7	4.7
ระนอง	866.2	6.4	196.1	4.1	618.5	4.0	1,680.8	5.0
สงขลา	2,137.9	15.7	834.7	17.6	3,096.3	20.3	6,068.9	18.1
สตูล	474.4	3.5	61.0	1.3	411.6	2.7	947.0	2.8
สุราษฎร์ธานี	1,640.0	12.1	540.1	11.4	1,632.9	10.7	3,813.0	11.3
ภาคใต้	13,599.7	100.0	4,747.9	100.0	15,239.0	100.0	33,586.6	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ

แผนที่ 4.9 สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดภาคใต้ 2526

แผนภูมิ 4.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน ภาคใต้ พ.ศ. 2521-26

4.2.4 การจ้างงาน

4.2.4.1 ภาพรวมโครงสร้างแรงงาน (ตารางที่ 4.10) จากการเปรียบเทียบข้อมูลแรงงานในช่วงเวลา 10 ปี คือ ระหว่าง พ.ศ. 2513 - 2523 แรงงานส่วนใหญ่ของภาคใต้ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม คือ มีอัตราส่วนของแรงงานในภาคปฐมนุฏิมิ:ทุติยภูมิ:คดียภูมิ เท่ากับร้อยละ 82:5:12 ในปี 2513 และเท่ากับร้อยละ 75:7:17 ในปี 2523 แสดงให้เห็นว่าการเกษตรยังคงเป็นภาคเศรษฐกิจนำที่ดำเนินไปเรื่อย ๆ และค่อย ๆ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น จนแรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคทุติยภูมิและคดียภูมิมากขึ้น ส่วนจังหวัดระนองในปี 2513 มีแรงงานภาคเกษตรกรรมร้อยละ 55 และลดลงเป็นร้อยละ 47 ในปี 2523 แรงงานภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21 เป็นร้อยละ 22 และในภาคการค้า-บริการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22 เป็นร้อยละ 27 สาขาที่มีสัดส่วนแรงงานเพิ่มขึ้นได้แก่ อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ซึ่งไปเพิ่มในภาคเกษตรกรรมที่ลดลง

4.2.4.2 จำนวนการจ้างงานจำแนกตามสาขาการผลิต จากการสำรวจของสำนักงานแรงงานจังหวัดระนอง พบว่ามีแรงงานที่ทำงานในสถานประกอบการทุกประเภท เมื่อ พ.ศ. 2525 รวม 16,678 คน จำแนกเป็นชาย 13,602 คน เป็นหญิง 3,076 คน คิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 81.6 และร้อยละ 18.4 ตามลำดับ แรงงานเหล่านี้ทำงานในสถานประกอบการธุรกิจและอุตสาหกรรมที่จำแนกออกเป็น 9 ประเภทดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรรม มีแรงงานที่ทำงานในด้านเกษตรกรรม ได้แก่ แพลลา เรือประมง และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ รวม 7,003 คน หรือร้อยละ 42.0 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ผู้ที่ทำงานในสาขานี้ เป็นแรงงานชายถึงร้อยละ 97.2

2. การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน มีแรงงานรวม 3,260 คนหรือร้อยละ 19.5 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด เป็นกิจการที่ใช้แรงงานมากเป็นที่สองรองจากกิจการเกษตรกรรม แรงงานร้อยละ 96.3 เป็นแรงงานชาย

ตารางที่ 4.10 จำนวนการจ้างงานจำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2513, 2523¹

สาขาการผลิต	จังหวัดระนอง				ภาคใต้			
	2513	%	2523	%	2513	%	2523	%
ปริมภูมิ								
- เกษตร ป่าไม้ ล่าสัตว์ ประมง	13,105	55	16,340	47	1,605,158	82	1,975,666	75
ทุติยภูมิ	5,190	21	1,915	22	99,037	5	195,179	7
- การขุดแร่โลหะและอโลหะ	3,108	13	3,722	11	26,662	1	35,118	1
- อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	1,514	7	3,288	9	55,847	3	113,607	4
- การก่อสร้าง ซ่อมและรีดถนน	534	2	841	2	14,185	1	41,138	2
- ไฟฟ้า ก๊าซ ประปา สุขาภิบาล	34	0	75	0	2,343	0	5,316	0
ตติยภูมิ	5,198	22	9,557	27	235,123	12	446,516	17
- พาณิชยกรรม	1,839	8	4,034	11	91,619	5	181,559	7
- การขนส่ง คลังสินค้า คมนาคม	663	3	1,348	4	32,525	2	51,247	2
- การบริการ	2,665	11	4,034	12	109,226	6	206,297	8
- ธนาคาร ประกันภัย	31	0	141	0	1,753	0	7,413	0
อุตสาหกรรมระบุไม่ชัดเจน	526	2	1,331	4	11,794	1	25,158	1
รวมทั้งจังหวัด	24,019	100	35,143	100	1,951,112	100	2,642,519	100

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย 2528 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2528), หน้า 17.

3. การผลิต หมายถึง แรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตต่าง ๆ เช่น โรงเลื่อยจักร เตาเผาถ่าน โรงน้ำแข็ง โรงปลาป่น โรงหล่อโลหะ โรงงานผลิตอิฐ ซีเมนต์ ตู้ต่อเรือ โรงงานผลิตภัณฑอาหาร โรงพิมพ์ โรงสี มีแรงงานอยู่ทั้งสิ้น 2,878 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.3 ของแรงงานทั้งหมด แรงงานร้อยละ 76.7 เป็นแรงงานชาย และร้อยละ 23.3 เป็นแรงงานหญิง อุตสาหกรรมสำคัญที่มีการจ้างงานเป็นจำนวนมากได้แก่ เตาเผาถ่าน และโรงเลื่อยจักร

4. การไฟฟ้าและการประปา มีแรงงานจำนวน 98 คน เป็นชาย 78 คน หญิง 20 คน มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 0.6 ของแรงงานในทุกหมวดของจังหวัด

5. การก่อสร้าง มีแรงงาน 330 คน เป็นชาย 215 คน หญิง 115 คน มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 2.0 ของแรงงานในทุกหมวดของจังหวัด

6. การขายส่ง ขายปลีก ภัตตาคารและโรงแรม มีแรงงาน 1,855 คน หรือร้อยละ 11.1 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในจังหวัด ส่วนใหญ่ทำงานในร้านขายส่ง ขายปลีกและร้านอาหาร เป็นชายเพียงร้อยละ 27.9 และเป็นหญิงร้อยละ 72.1

7. การขนส่งและการคมนาคม มีแรงงานสาขานี้ 244 คน หรือ ร้อยละ 1.5 ของแรงงานทั้งหมดในจังหวัดเป็นชาย 149 คน หญิง 95 คน

8. การบริการการเงิน การประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ มีแรงงาน 290 คน เป็นชาย 85 คน หญิง 205 คน สัดส่วนจำนวนแรงงานเท่ากับร้อยละ 1.7 ของแรงงานทั้งหมด

9. บริการชุมชน บริการสังคมและบริการส่วนบุคคล ได้แก่ การบริการ ประเภท ตู้ซ่อมเครื่องยนต์ พ่นสีรถยนต์ โรงภาพยนตร์ โรงเรียนราษฎร์ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า และเสริมสวย มีแรงงาน 720 คน หรือร้อยละ 4.3 ของแรงงานทั้งจังหวัด เป็นชาย ร้อยละ 56.5 และหญิงร้อยละ 43.5

4.2.2.3 แรงงานต่างชาติ (ตารางที่ 4.11) นอกจากจะมีแรงงานคนไทย จำนวน 16,678 คน ทำงานในสถานประกอบการประเภทต่าง ๆ แล้ว ในจังหวัดระนองยังมีแรงงานต่างชาติชาวพม่าเข้าทำงานอีกด้วย จากตัวเลขปี 2520 มีแรงงาน

ชาวพม่าจำนวน 1,613 คน ส่วนใหญ่ทำงานในเมืองแร่ เต่าเผาถ่าน โรงเลื่อยจักร และอื่น ๆ ทั้งนี้จะอยู่ในเขตอำเภอเมืองมากที่สุดถึง 1,089 คน เนื่องจากอำเภอเมือง มีกิจการอุตสาหกรรมต่าง ๆ อยู่มากกว่าอำเภออื่น ๆ

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับแรงงานชาวพม่า คือ ปัญหาการเข้าเมืองโดยไม่ได้รับ อนุญาต ไม่ใช่ปัญหาการแย่งงานคนไทยทำแต่อย่างใด เนื่องจากงานกรรมกรในเมืองแร่ หรืองานตัดฟันไม้เป็นงานหนัก คนไทยต่างถิ่นไม่สามารถทำได้ ในขณะที่ในท้องถิ่นเองมี ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.11 จำนวนลูกจ้างชาวพม่าในสถานประกอบการอุตสาหกรรมต่าง ๆ พ.ศ. 2520

ประเภทกิจการ	อำเภอเมือง		อำเภอกะเปอร์		อำเภอกระบุรี		อำเภอละอุ่น		รวม	
	จำนวน กิจการ	จำนวน	จำนวน กิจการ	จำนวน	จำนวน กิจการ	จำนวน	จำนวน กิจการ	จำนวน	จำนวน กิจการ	จำนวน
1. เมืองแร่และเรือขุด	46	577	-	-	1	7	8	107	55	771
2. โรงเลื่อยจักร	3	65	3	46	3	21	1	16	10	148
3. เต่าเผาถ่าน	12	204	3	73	1	2	1	47	17	426
4. โรงน้ำแข็ง	4	21	-	-	-	-	-	-	4	21
5. แพลลา	4	17	-	-	-	-	-	-	4	17
6. โรงงานปลาป่น	1	3	-	-	-	-	-	-	1	3
7. โรงงานพลาสติก	3	24	-	-	-	-	-	-	3	24
8. โรงงานเจียรนัยมุก	1	2	-	-	-	-	-	-	1	2
9. เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	19	76	1	3	26	122	-	-	46	201
รวม	93	1,089	7	122	31	152	10	250	141	1,613

ที่มา : สำนักงานจังหวัดระนอง (เอกสารอัดโรเนียว)

4.3 ลักษณะการผลิตของจังหวัด

จากการวิเคราะห์โครงสร้างเศรษฐกิจมหภาค สรุปได้ว่าจังหวัดระนองมีการผลิตภาคเกษตรกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญ คือ มีสัดส่วนของมูลค่าผลผลิตเท่ากับร้อยละ 51.5 รองลงมาได้แก่ภาคการค้าและบริการ ร้อยละ 36.8 และภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ 11.7 สำหรับรายละเอียดของสภาพการณ์การผลิตประเภทต่าง ๆ ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นเรื่องซึ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่กระจายบนพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตัดสินใจกำหนดการพัฒนาของแต่ละเขตพื้นที่ต่อไป (ดูตารางที่ 4.12 ประกอบ)

4.3.1 เกษตรกรรม หมายถึง สาขาการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ มีสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้

4.3.1.1 การเพาะปลูก ใน พ.ศ. 2526 การเพาะปลูกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับร้อยละ 4.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทความสำคัญต่ำ ซึ่งเป็นผลจากข้อจำกัดทางกายภาพต่าง ๆ ตามที่กล่าวแล้วในข้อ 4.1

1. เนื้อที่เพาะปลูก ใน พ.ศ. 2525 จังหวัดระนองมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร 340,814 ไร่ (545 กม.²) เป็นเนื้อที่ถือครองการเกษตรที่ใช้ทำจริง 123,450 ไร่ (197.5 กม.²) หรือร้อยละ 5.6 ของเนื้อที่รวมทั้งจังหวัด นับว่ามีขนาดพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกน้อยมาก โดยอำเภอกระบุรีมีเนื้อที่เพาะปลูกมากที่สุด รองลงมาคืออำเภอเมือง อำเภอละอุ่น และอำเภอกะเปอร์ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.9, 28.3, 20.0 และ 15.8 ของเนื้อที่เพาะปลูกของจังหวัดทั้งหมดตามลำดับ

ลักษณะการใช้ที่ดินเพาะปลูก ร้อยละ 60.6 เป็นเนื้อที่ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ซึ่งปลูกมากในอำเภอเมืองกับอำเภอกระบุรี รองลงมาได้แก่ การเพาะปลูกพืชไร่ ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกร้อยละ 17.2 โดยเฉพาะที่อำเภอกระบุรีและอำเภอกะเปอร์ การทำนามีเนื้อที่ร้อยละ 16.3 ปลูกมากในอำเภอกระบุรีและละอุ่น นอกจากการเพาะปลูกดังกล่าวแล้วยังมีการปลูกไม้ดอกและผักต่าง ๆ เล็กน้อย (ตารางที่ 4.13)

2. พืชเศรษฐกิจสำคัญ การเพาะปลูกมีความสำคัญน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น แต่ก็ยังมีการเพาะปลูกอยู่ทั่วไปเป็นสวนขนาดเล็ก พืชผลสำคัญได้แก่ ยางพารา มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ ข้าว เป็นต้น

ตารางที่ 4.12 มูลค่าผลิตภัณฑ์ จ.ระนอง เปรียบเทียบกับภาคใต้ พ.ศ. 2521-2526 ¹

สาขาการผลิต	ภาคใต้				จังหวัดระนอง			
	มูลค่า (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง		มูลค่า (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง	
	2521	2526	จำนวน	%	2521	2526	จำนวน	%
ปรมณูมิ	11,810.0	13,599.7	1,789.7	3.0	598.4	866.2	267.8	9.0
- การเพาะปลูก	6,852.0	7,529.7	677.7	2.0	84.1	72.4	-11.7	-2.8
- ปศุสัตว์	1,083.0	1,240.4	157.4	2.9	33.2	20.8	-12.4	-7.5
- ป่าไม้	1,388.0	1,479.6	91.6	1.3	301.3	278.1	-23.2	-1.5
- ประมง	2,487.0	3,350.0	863.0	6.9	179.8	494.9	315.1	35.1
หุติยภูมิ	4,924.5	4,747.9	-176.6	-0.7	231.1	196.1	-35.0	-3.0
- เหมืองแร่และ ย้อยหิน	1,804.0	1,112.9	-691.1	-7.7	129.3	78.6	-50.7	-7.8
- อุตสาหกรรม	1,409.5	1,709.0	299.5	4.2	55.1	67.1	12.0	4.4
- การก่อสร้าง ไฟฟ้า และ น้ำประปา	1,711.0	1,926.0	215.0	2.5	46.7	50.4	3.7	1.6
คิตยภูมิ	12,527.6	15,239.0	2,711.4	4.3	579.4	618.5	39.1	1.3
- การคมนาคม และการขนส่ง	1,256.0	2,039.4	783.4	12.5	56.3	56.0	-0.3	-0.1
- การค้าส่ง ค้าปลีก	6,321.8	5,805.0	-516.8	-1.6	366.7	357.7	-9.0	-0.5
- การบริการ	2,906.3	4,037.5	1,131.2	7.8	104.0	120.4	16.4	3.2
- อื่น ๆ	2,043.5	3,357.1	1,313.6	12.9	52.4	84.4	32.0	12.2
รวม	29,262.1	33,586.6	4,324.5	+3.0	1,408.9	1,680.8	271.9	+3.9

หมายเหตุ : อื่น ๆ = การธนาคาร, ท่อยุ้อาศัย, การบริหารราชการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด

พ.ศ. 2521-2526 (เอกสารอัดโรเนียว)

ตารางที่ 4.13 การใช้ที่ดินเพาะปลูก พ.ศ. 2525

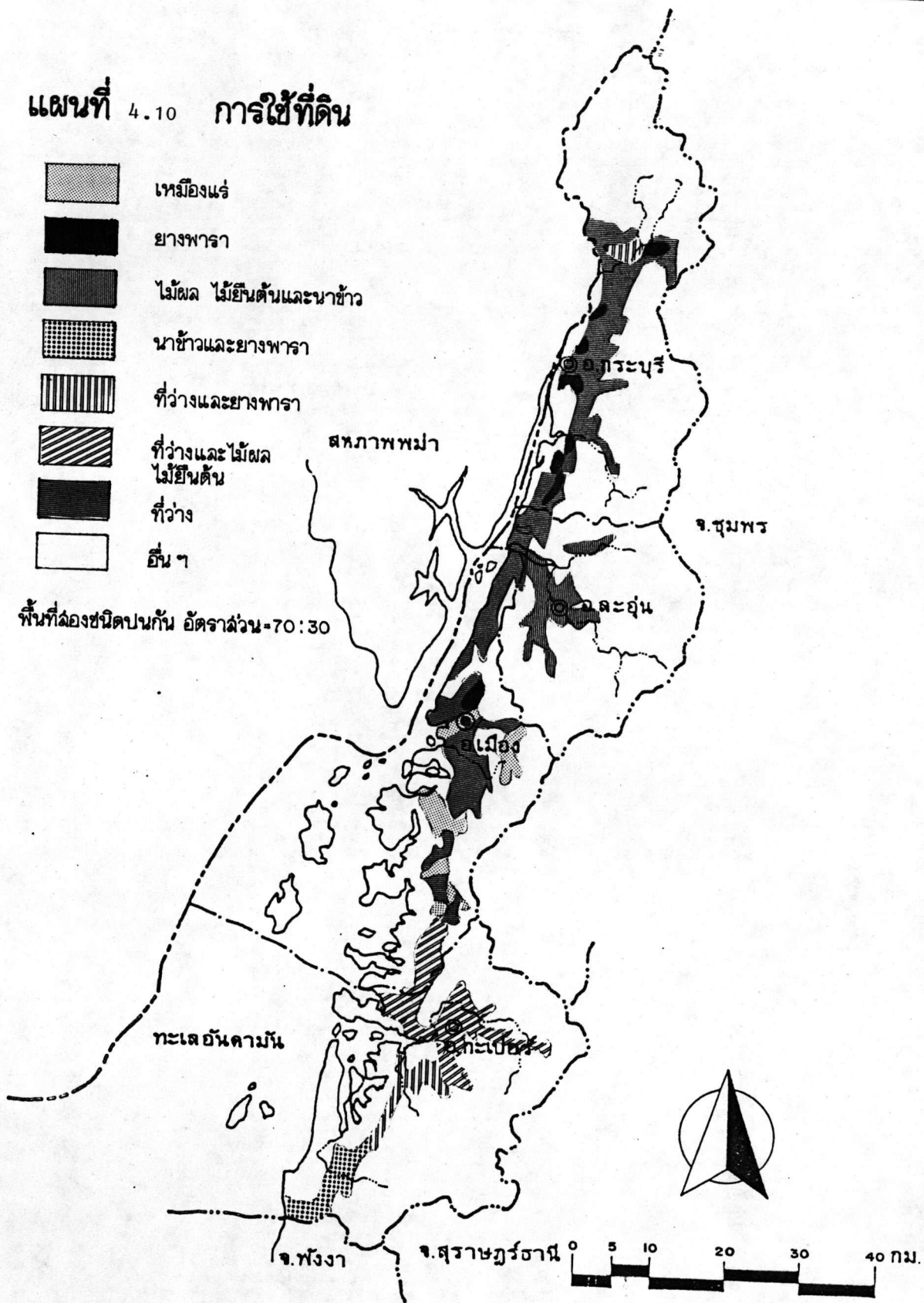
อำเภอ	หน่วย : ไร่				
	รวมเนื้อที่เพาะปลูก	ที่นา	พืชไร่	ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	อื่น ๆ
	(28.3%)	(6.8%)	(11.5%)	(39.7%)	(21.1%)
อำเภอเมือง	34,992	1,361	2,439	29,662	1,541
	(35.9%)	(42.7%)	(37.9%)	(33.5%)	(34.6%)
อำเภอกะบุรี	44,275	8,600	8,075	25,070	2,530
	(15.8%)	(22.2%)	(27.6%)	(11.3%)	(9.9%)
อำเภอกะเปอร์	19,481	4,465	5,865	8,426	725
	(20.0%)	(28.3%)	(23.0%)	(15.5%)	(34.4%)
อำเภอละอุ่น	27,702	5,687	4,900	11,600	2,515
	(100.0%)	(100.0%)	(100.0%)	(100.0%)	(100.0%)
รวม	123,450	20,113	21,279	74,758	7,300

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดระนอง (เอกสารอัดโรเนียว)

แผนที่ 4.10 การใช้ที่ดิน

- เหมืองแร่
- ยางพารา
- ไม้ผล ไม้ยืนต้นและนาข้าว
- นาข้าวและยางพารา
- ที่ว่างและยางพารา
- ที่ว่างและไม้ผล ไม้ยืนต้น
- ที่ว่าง
- อื่น ๆ

พื้นที่ลุ่มชนิดปนกัน อัตราส่วน=70:30

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ก. ยางพารา พ.ศ. 2525 ระนองมีเนื้อที่การเพาะปลูกรวม 20,801 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.9 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด จำแนกเป็นเนื้อที่ยางพันธุ์ใหม่ 16,276 ไร่ ยางพันธุ์พื้นเมือง 4,526 ไร่ นับว่ามียางพันธุ์ใหม่ถึงเกือบร้อยละ 80 การเพาะปลูกร้อยละ 68.7 อยู่ในอำเภอกระบุรี ร้อยละ 17.9 อยู่ในอำเภอเมือง ส่วนที่อำเภอกะเปอร์และละอุ่นมีการเพาะปลูกเป็นสัดส่วนน้อยมาก ผลผลิตจากยางพันธุ์เก่าเฉลี่ยประมาณ 60-90 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนผลผลิตจากยางพันธุ์ใหม่ประมาณ 200 กิโลกรัมต่อไร่

ข. มะพร้าว พ.ศ. 2525 จังหวัดระนองมีเนื้อที่เพาะปลูกมะพร้าว 11,069 ไร่ หรือร้อยละ 9.0 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด มีการปลูกในอำเภอเมือง มากที่สุดคือร้อยละ 63.3 นอกจากนั้นกระจายอยู่ในอำเภออื่น ๆ ได้แก่ อำเภอละอุ่น ร้อยละ 14.7 อำเภอกระบุรี ร้อยละ 11.4 และอำเภอกะเปอร์ ร้อยละ 10.6 ตามลำดับ

ค. มะม่วงหิมพานต์ พืชประเภทไม้ผลไม่มียืนต้น ที่มีแนวการพัฒนาดีที่สุดสำหรับจังหวัดได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ เพราะเป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนแสงได้ดี ไม่ว่าจะ เป็นดินทราย ดินกรวดลูกรัง หรือดินที่ผ่านการทำเหมืองแร่มาแล้ว และต้องการการระบายน้ำที่ดี การเพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์เป็นการปลูกในแต่ละครัวเรือน โดยไม่มีจุดประสงค์ทางการค้าที่จริงจังนัก ภาคใต้เป็นภาคที่มีเนื้อที่เพาะปลูกพืชชนิดนี้มากที่สุดในประเทศไทย คือ 53,989 ไร่ (พ.ศ. 2523) ส่วนจังหวัดระนองมีเนื้อที่เพาะปลูกมะม่วงหิมพานต์ประมาณ ร้อยละ 15.4 ของภาคใต้

จังหวัดระนองมีส่วนสำคัญในตลาดเมล็ดคิบ เพราะผลผลิตมีคุณภาพดี ปริมาณมาก และอัตราการเสียหาย เมล็ดคิบที่ผลิตได้ในจังหวัดส่วนใหญ่มาจากตำบลรอบ ๆ อำเภอเมือง เช่น ตำบลหงาว เกาะพยาม (ตำบลปากน้ำ) และบางส่วนจากอำเภอกะเปอร์ นอกจากนี้ยังมีการซื้อเมล็ดคิบจากสหภาพพม่า โดยขนส่งมาทางเรือจากมะริดและทวาย เพื่อรวบรวมส่งไปแปรรูปหรือกะเทาะเมล็ดที่ภูเก็ตและกรุงเทพฯ มีเพียงส่วนน้อยที่กะเทาะเมล็ดเพื่อบริโภคภายในจังหวัด

ง. สวนผลไม้อื่น ๆ นอกจากการเพาะปลูกยางพารา มะพร้าว และมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจแล้ว การเพาะปลูกผลไม้ชนิดอื่นก็มีอยู่ทั่วไป ในลักษณะเป็นสวนขนาดเล็กที่เพาะปลูกผลไม้หลายชนิดปะปนกัน มีเนื้อที่ประมาณ 30,000 ไร่ อำเภอที่มีการเพาะปลูกประเภทนี้มากได้แก่ อำเภอกระบุรี และอำเภอเมือง

การทำสวนประเภทนี้ คาดว่าจะสามารถขยายการผลิตต่อไปได้มาก เนื่องจากมีเนื้อที่ที่เหมาะสมในขั้นต้นถึงปานกลางสำหรับการเพาะปลูกพืชประเภทนี้ถึง 416,812 ไร่ ในขณะที่เนื้อที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกไม้ยืนต้นทั้งหมดในปัจจุบันมีอยู่เพียง 74,758 ไร่

จ. ข้าว มีเนื้อที่เพาะปลูกรวม 9,730 ไร่ หรือร้อยละ 7.9 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งหมด การเพาะปลูกข้าวในอำเภอกระบุรีมากที่สุด ร้อยละ 30.8 รองลงมาในอำเภอละอุ่น ร้อยละ 25.7 อำเภอกะเปอร์ ร้อยละ 22.9 และอำเภอเมือง มีสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 20.6

3. ปัญหาในการเพาะปลูก การเพาะปลูกไม่ได้เป็นสาขาเศรษฐกิจหลักของจังหวัด คราวเรือนเกษตรส่วนใหญ่จะมีอาชีพอื่น ๆ เสริมด้วย การเพาะปลูกโดยทั่วไปยังเป็นการอาศัยสภาพธรรมชาติ ไม่มีการพัฒนาคุณภาพในการผลิตมากเท่าที่ควร ปัญหาของการเพาะปลูกในปัจจุบัน ประกอบด้วย

ก. ปัญหาดิน ดินที่มีปัญหาทางการเกษตร ได้แก่ ดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินเหมืองแร่เก่า พื้นที่ดินเหล่านี้จะต้องปรับปรุงบำรุงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะใช้ประโยชน์ได้

ข. ปัญหาน้ำในการเพาะปลูก แม้ว่าจะมีปริมาณฝนมากในแต่ละปี แต่เมื่อถึงฤดูแล้ง เกษตรกรจะขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ ทั้งนี้เพราะขาดระบบชลประทานที่จะเก็บกักน้ำ ในปัจจุบันมีพื้นที่ชลประทานเพียง 3,300 ไร่ ซึ่งเป็นขนาดเล็กมาก ตั้งอยู่ใน ต.กะเปอร์ ใน อ.กะเปอร์ และ ต.มะมุ, ต.ลำเลียง ใน อ.กระบุรี

ค. ปัญหาในการถือครองที่ดิน เกษตรกรในจังหวัดระนองมีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ 12 ไร่ ค่ากว่าเฉลี่ยของประเทศซึ่งเกษตรกรมีที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 26 ไร่ การทำการเกษตรบนที่ดินขนาดเล็กทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยจนรายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย

4.3.1.2 ปศุสัตว์ มูลค่าผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ใน พ.ศ. 2526 (คิดตามราคาคงที่ปี 2515) มีมูลค่า 20.8 ล้านบาท เท่ากับร้อยละ 1.2 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมทั้งจังหวัดและเป็นร้อยละ 0.02 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขาการเกษตรกรรม แสดงว่าการเลี้ยงสัตว์มีบทบาทต่อสภาพทางเศรษฐกิจน้อยมาก สาเหตุที่ทำให้ไม่มีการเลี้ยงสัตว์เป็นไร่นาขนาดใหญ่เนื่องจากขาดพื้นที่ที่เหมาะสมและมีปริมาณฝนตกมากเกินไป การเลี้ยงสัตว์อยู่มากที่สุดในเขตอำเภอเมือง คือมีกสิกรอยู่ 761 ราย เลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ รวม 144,420 ตัว คิดเป็นร้อยละ 68.6 ของจำนวนสัตว์เลี้ยงทั้งหมด รองลงมาได้แก่ อำเภอกระบุรี มีกสิกร 586 ราย จำนวนสัตว์เลี้ยง 41,210 ตัว หรือร้อยละ 19.6 อำเภอละอุ่น เลี้ยงสัตว์ 16,380 ตัว เท่ากับร้อยละ 7.8 และอำเภอกะเปอร์ 8,560 ตัว คิดเป็นร้อยละ 4.1 รวมแล้วมีจำนวนผู้เลี้ยง 2,204 ราย จำนวนสัตว์ 210,570 ตัว

4.3.1.3 การประมง

ก. การประมงทะเล

1. ปริมาณผลผลิต (ตารางที่ 4.14) ผลผลิตจากการประมงเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของจังหวัดอย่างหนึ่ง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ร้อยละ 29.4 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด นอกจากเป็นสินค้าส่งออกแล้วการประมงยังช่วยให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกหลายชนิด อาทิเช่น โรงงานปลาป่น โรงน้ำแข็ง ตู้ต่อเรือ ซ่อมแซมเรือ และการนอมอาหาร ใน พ.ศ. 2525 จังหวัดระนองจับสัตว์น้ำทะเลได้ 75,685 ตัน หรือเท่ากับร้อยละ 5.0 ของปริมาณผลผลิตทั้งประเทศ

2. การตลาด ผู้ที่ควบคุมด้านการตลาด การซื้อขายสินค้าสัตว์น้ำเป็นของเอกชนมากกว่าของรัฐ เช่น ในจังหวัดระนองจะมีการซื้อขายสัตว์น้ำที่สถานที่ขององค์การสะพานปลาร้อยละ 30 นอกจากนั้นจะกระจายแก่ผู้ประกอบการเอกชนต่าง ๆ

ตารางที่ 4.14 ปริมาณและการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตประมง การเปลี่ยนแปลง:%ต่อปี

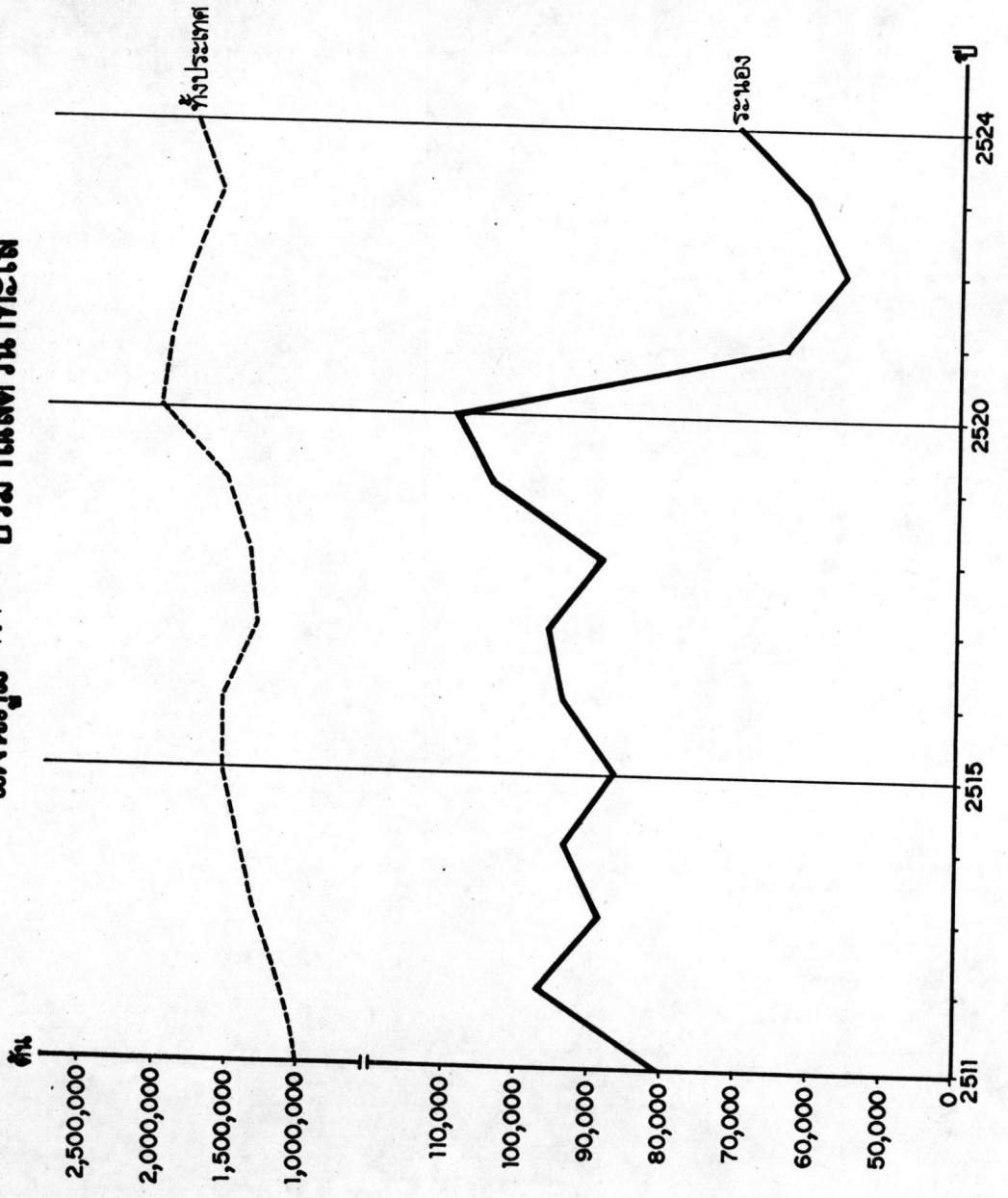
พ.ศ.	ระนอง		ประเทศไทย		ปริมาณ : ต้น
	ปริมาณ	การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณ	การเปลี่ยนแปลง	สัดส่วนการผลิต ระนอง : ทั่วประเทศ
2511	1,004,058	-	81,211	-	8.1
2512	1,179,595	+17.5	97,091	+19.6	8.2
2513	1,335,690	+13.2	89,214	- 8.1	6.7
2514	1,470,289	+10.1	94,088	+ 5.5	6.4
2515	1,548,157	+ 5.3	87,925	- 6.6	5.7
2516	1,538,016	- 0.7	94,137	+ 7.1	6.1
2517	1,351,590	-12.1	96,271	+ 2.3	7.1
2518	1,394,608	+ 3.2	89,384	- 7.2	6.4
2519	1,551,792	+11.3	104,490	+16.9	6.7
2520	2,067,533	+33.2	109,570	+ 4.9	5.3
2521	1,957,785	- 5.3	64,613	-41.0	3.3
2522	1,813,158	- 7.4	56,120	-13.1	3.1
2523	1,647,953	- 9.1	61,983	+10.4	4.8
2524	1,824,444	+10.7	71,443	+15.3	3.9
2525	1,500,562	-17.8	75,685	+ 5.9	5.0

1

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมประมง, สถิติการประมงแห่งประเทศไทย

ปี 2526 (กรุงเทพมหานคร : กรมประมง, 2527), หน้า 27 - 28 .

แผนภูมิ 4.4 ปริมาณลัตว์น้ำทะเล

ผลผลิตทั้งหมดนี้ใช้บริโภคภายในจังหวัดประมาณร้อยละ 10 เป็นอย่างมาก ที่เหลือจะถูกส่งเข้าห้องเย็นที่กรุงเทพมหานคร และที่อำเภอหาดใหญ่ การที่จังหวัดระนองไม่มีกิจการห้องเย็นอยู่เลยทำให้ไม่สามารถเก็บสินค้าไว้ได้นาน ต้องรีบขนส่งไปห้องเย็นในจังหวัดดังกล่าว ราคาผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจึงขึ้น ๆ ลง ๆ ไม่นั่นนอน เป็นผลเสียแก่ผู้ประกอบการประมง

3. ปัญหาของการประมงทะเล ระนองมีเรือประมง จดทะเบียนอยู่ 339 ลำ และเรือเล็ก ๆ ที่ทำการประมงใกล้ ๆ ชายฝั่งอีกประมาณ 400 ลำ การที่ปริมาณสัตว์น้ำมีจำนวนลดน้อยลงย่อมส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชากรกลุ่มหนึ่ง ปัญหาสำคัญของชาวประมงได้แก่

3.1 ปัญหาค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง การนำเรือออกทะเลต้องใช้น้ำมันดีเซลซึ่งปรับราคาสูงขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา

3.2 ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในเขตประเทศไทยลดน้อยลง ทำให้ชาวประมงนำเรือออกไปยังน่านน้ำของประเทศอื่น โดยเฉพาะสหภาพพม่าซึ่งยังมีสัตว์น้ำอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ เรือประมงไทยถูกจับกุมปีหนึ่งเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งเรืออุปกรณ์ต่าง ๆ และแรงงาน รวมทั้งก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

3.3 ปัญหาจากท่าเทียบเรือมีขนาดคับแคบเกินไป เรือขนาดใหญ่ขนาด 100-350 ตันกรอส ที่เข้าเทียบท่าระนองเพื่อขนถ่ายสัตว์น้ำ น้ำมันและน้ำแข็ง เป็นเรือจากภาคกลางที่อาศัยท่าเทียบเรือในภาคใต้เพื่อประหยัดรายจ่ายในการนำเรือกลับไปถึงภาคกลาง การที่มีเรือประเภทนี้เพิ่มมากขึ้นในระยะหลังทำให้เนื้อที่ของท่าเทียบเรือห้องดินคับแคบเกินไป ไม่สะดวกในการเทียบท่าและขนถ่ายสินค้า

3.4 ปัญหาร่องน้ำ บริเวณร่องน้ำที่น้ำเข้าไปสู่ท่าเทียบเรือดินเงิน อันเนื่องจากการตกตะกอนตามธรรมชาติและการตกตะกอนอันเนื่องมาจากการทำเหมืองแร่ การที่ร่องน้ำดินเงินทำให้เรือประมงต้องเสียเวลารอให้น้ำทะเลขึ้นเสียก่อนจึงจะนำเรือเข้าเทียบท่าได้

ข. การประมงน้ำกร่อย การประมงน้ำกร่อยหรือการเพาะเลี้ยงสัตว์
ชายฝั่งเป็นกิจการที่จะได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น เพื่อทดแทนการประมงทะเลน้ำลึกซึ่งประสบ
ปัญหาต่าง ๆ

ใน พ.ศ. 2525 จังหวัดระนองมีเนื้อที่สำหรับเลี้ยงกุ้งทะเลและ
หอยชนิดต่าง ๆ รวม 880 ไร่ (1.2 ตารางกิโลเมตร) หรือเพียงร้อยละ 0.5 ของเนื้อที่
ป่าชายเลนทั้งหมด จำแนกเป็นนาุ้งทะเล 50 ไร่ หอยแครง 224 ไร่ หอยนางรม 500 ไร่
และหอยมุกจาน 106 ไร่ บริเวณที่เพาะเลี้ยงมากได้แก่ที่เกาะพยาม ต.ปากน้ำ โดยทั่วไป
การประมงน้ำกร่อยของจังหวัดระนองยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาส่งเสริมเท่าที่ควร ปัญหาของ
อาชีพนี้ คือ ต้องการการลงทุนค่อนข้างสูงและมีการบำรุงเลี้ยงยากลำบาก

ค. การประมงน้ำจืด จังหวัดระนองมีศักยภาพในการทำประมงน้ำจืด
ต่ำมาก เนื่องจากมีพื้นที่ราบน้อย ไม่มีพื้นที่ชลประทานขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งเก็บกักน้ำและ
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ในช่วงปี 2511-2525 อยู่ระหว่าง 10-50
ตันต่อปี เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้ประมาณ 70,000 ตันต่อปี
นับว่าการประมงน้ำจืดมีความสำคัญน้อยมาก (ตารางที่ 4.15)

4.3.1.4 การทำป่าไม้ เป็นฐานเศรษฐกิจหลักอีกชนิดหนึ่งของจังหวัด
รองจากการประมง คือมีมูลค่าผลผลิตร้อยละ 16.5 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดทั้งหมด

1. ประเภทป่าไม้ กรมป่าไม้จะกำหนดพื้นที่ป่าส่วนหนึ่งสำหรับการผลิตไม้
และของป่า โดยกำหนดเป็นป่าโครงการ ซึ่งมีหลายประเภท จำแนกตามลักษณะของป่า
และชนิดของไม้ เนื้อที่ป่าโครงการบางประเภทอาจ ซ้อนกัน เนื่องจากมีไม้หลายประเภท
ปะปนกันอยู่ ป่าโครงการของจังหวัดระนองมี 2 ประเภท ได้แก่ ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี
และป่าสงวนแห่งชาติ (รายละเอียดในตารางที่ 4.5 และ 4.6 ภาคผนวก)

ทั้งป่าตามมติคณะรัฐมนตรีและป่าสงวนแห่งชาติมีเนื้อที่รวมกัน
2,074.88 ตารางกิโลเมตร ซึ่งรัฐบาลอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐ คือ องค์การ
อุตสาหกรรมป่าไม้และเอกชนได้เข้าดำเนินการตัดซีกลากฟันไม้ในพื้นที่ป่าบางส่วนได้ โดย
จัดสรรเป็นป่าโครงการ 2 ประเภท ได้แก่ ป่าโครงการไม้กระยาเลย และป่าโครงการป่า

ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบปริมาณสัตว์น้ำเค็ม-สัตว์น้ำจืด จ.ระนอง ¹

พ.ศ.	สัตว์น้ำเค็ม	สัตว์น้ำจืด	หน่วย : ตัน
			%
2511	82,211	30	0.04
2512	97,091	56	0.06
2513	89,214	17	0.02
2514	94,088	30	0.03
2515	87,925	15	0.02
2516	94,137	13	0.01
2517	96,271	37	0.04
2518	89,384	31	0.03
2519	104,490	43	0.04
2520	109,570	35	0.03
2521	64,613	11	0.02
2522	56,120	29	0.05
2523	61,983	261	0.42
2524	71,443	27	0.04
2525	75,685	38	0.05

¹ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมประมง, สถิติการประมงแห่งประเทศไทย
2521-2525 (กรุงเทพมหานคร: กรมประมง, 2521-2526).

ชายเลน มีขนาดเนื้อที่ 1,998 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 96.3 ของเนื้อที่ป่าทั้งหมด ดังนี้

ก. ป่าโครงการไม้กระยาเลย ป่าโครงการไม้กระยาเลย หรือ ป่าบก มีไม้สำคัญ ๆ ได้แก่ กะบาก ตะเคียน ตะแบก ยางจำปา ไม้แดง และกระยาเลยอื่น ๆ อำเภอกระบุรีมีขนาดเนื้อที่ป่ากระยาเลยกว้างที่สุด 749.27 ตารางกิโลเมตร รองลงมาเป็นบริเวณป่าเขตติดต่อกันระหว่างอำเภอเมืองกับละอุ่น 542.7 ตารางกิโลเมตร อำเภอเมืองติดต่อกับอำเภอกะเปอร์ 234.9 ตารางกิโลเมตร และในอำเภอละอุ่น 237 ตารางกิโลเมตร รวมเนื้อที่ป่าโครงการไม้กระยาเลยทั้งสิ้น 1,763.87 ตารางกิโลเมตร ดังตารางที่ 4.16 ภาคผนวก

ข. ป่าโครงการป่าชายเลน ป่าชายเลนเกิดบริเวณริม ๆ ทะเลชายฝั่งตะวันตกของจังหวัด ชนิดของพรรณไม้สำคัญที่นิยมใช้และมีค่าทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม้โกงกาง ไม้ตะบูน ไม้ถั่ว ไม้โปร่ง และไม้ลำแพน ผลผลิตจากไม้ป่าเลนนอกจากจะเป็นที่นิยมใช้ทำฟืนและเผาถ่านให้ถ่านคุณภาพดีแล้วยังใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างและกิจการอื่น ๆ อำเภอเมืองมีป่าโครงการ 13 โครงการ อำเภอกะเปอร์ 5 โครงการ อำเภอกระบุรี 2 โครงการ และอำเภอละอุ่น 1 โครงการ นอกจากนี้ยังมีการทำอุตสาหกรรมถ่านไม้ในอำเภอกะเปอร์อีก 5 โครงการ ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อปี 2520 รวมจำนวนป่าโครงการทั้งสิ้น 26 โครงการ

ตารางที่ 4.17 ภาคผนวก จะเห็นว่า เนื้อที่ป่าโครงการป่าเลน เพื่อทำกิจการเตาเผาถ่านเท่ากับ 196.75 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองระนอง บริเวณตำบลราชกรูด หงาว ปากน้ำและทรายแดง รวมเนื้อที่ 125.93 ตารางกิโลเมตร อยู่ในอำเภอกะเปอร์ บริเวณตำบลม่วงกลางและกะเปอร์ รวม 47.16 ตารางกิโลเมตร อำเภอกระบุรีที่ตำบลลำเดียว เนื้อที่ 5.84 ตารางกิโลเมตร เขตอำเภอกระบุรีติดต่อกับอำเภอละอุ่น มีป่าโครงการเนื้อที่ 10.24 ตารางกิโลเมตร และบริเวณอำเภอละอุ่นติดต่อกับอำเภอเมือง มีป่าโครงการเนื้อที่ 7.58 ตารางกิโลเมตร รวมแล้วมีป่าโครงการเพื่อทำเตาเผาถ่าน 21 โครงการ

นอกจากป่าโครงการเพื่อทำเตาเผาถ่าน ยังมีกิจการ
อุตสาหกรรมกลั่นไม้ เป็นกิจกรรมใหม่ ขนาดเล็ก ป่าโครงการที่ได้รับสัมปทานมีจำนวน
5 ป่าโครงการ เนื้อที่ 38.1 ตารางกิโลเมตร ทั้งหมดอยู่ที่ตำบลนาคา อำเภอกะเปอร์
(ตารางที่ 4.18 ภาคผนวก)

2. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ (ตารางที่ 4.19) การนำไม้
มาใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรม อาจจำแนกเป็น 2 จำพวกใหญ่ ๆ ประเภทแรก คือ
ใช้เป็นเชื้อเพลิง ประเภทที่สอง ใช้ในการแปรรูปดังนี้

ก. การผลิตเชื้อเพลิง ในปี 2526 จังหวัดระนองผลิตไม้ฟืนได้
128,938 ลูกบาศก์เมตร เท่ากับร้อยละ 22.8 ของปริมาณไม้ฟืนที่ผลิตได้ในภาคใต้ และ
ผลิตถ่านได้ 47,501 ลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ 17.4 ของปริมาณถ่านทั้งหมดที่ภาคใต้
ผลิตได้ มีโรงงานที่ผลิตถ่านทั้งสิ้น 14 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง 8 โรง อำเภอกะเปอร์
4 โรง และในอำเภอกระบุรี และอำเภอละอุ่น แห่งละ 1 โรง

ข. การแปรรูป ในปี 2526 จังหวัดระนองผลิตไม้กระยาเลยได้
62,364 ลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ 10.5 ของปริมาณผลผลิตภาคใต้ การแปรรูปไม้ยังคง
เป็นการแปรรูปขั้นต้นเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ มีโรงงานแปรรูปไม้ โดยใช้เครื่องจักรอยู่
13 โรง กระจายตัวในตำบลต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในอำเภอกระบุรี ใน
ขณะที่การแปรรูปไม้ขั้นที่สองยังมีความสำคัญน้อยมาก กล่าวคือ มีโรงงานแปรรูปไม้ด้วย
เครื่องจักรเพื่อประติษกรรม 1 โรง ที่ตำบลปากจั่น อำเภอกระบุรี และโรงงานแปรรูปไม้
ด้วยแรงคนเพื่อประติษกรรม 1 โรง ตั้งที่ตำบลบางริน อำเภอเมืองระนอง

3. ปัญหาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมป่าไม้

ก. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาปริมาณ
และคุณภาพของวัตถุดิบ จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่ทำป่าไม้มาก เมื่อเปรียบเทียบกับภาคใต้
ทั้งหมด ในปี 2526 นั้น ระนองมีปริมาณไม้ทำออกถึงร้อยละ 16.6 ของภาคใต้ แต่

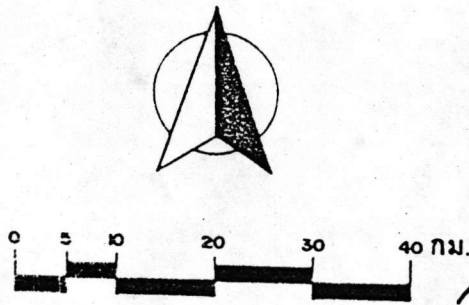
ตารางที่ 4.19 จำนวนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ พ.ศ. 2526

ตำบล	โรงงานแปรรูปไม้		โรงงานแปรรูปไม้		รวมทั้งสิ้น	%
	เครื่องจักร	เครื่องจักรเพื่อ ประดิษฐกรรม	แรงคนเพื่อ ประดิษฐกรรม	เตาด้าน		
อำเภอมือง	4	-	1	8	13	44.8
- เขานิเวศน์	-	-	-	-	-	-
- ราชกรูด	1	-	-	3	4	13.8
- หงาว	1	-	-	3	4	13.8
- บางริน	-	-	1	-	1	3.4
- ปากน้ำ	1	-	-	1	2	6.9
- บางบอน	-	-	-	-	-	-
- หาดส้มแป้น	-	-	-	-	-	-
- ทรายแดง	1	-	-	1	2	6.9
อำเภอกะบุรี	6	1	-	1	8	27.6
- น้ำจืด	-	-	-	-	-	-
- น้ำจืดน้อย	1	-	-	-	1	3.4
- มะมุ	1	-	-	-	1	3.4
- ปากจัน	3	1	-	-	4	13.8
- ลำเลียง	1	-	-	1	2	6.9
อำเภอละอุ่น	1	-	-	1	2	6.9
- ละอุ่นใต้	-	-	-	-	-	-
- ละอุ่นเหนือ	-	-	-	-	-	-
- บางพระใต้	-	-	-	-	-	-
- บางพระเหนือ	-	-	-	-	-	-
- บางแก้ว	1	-	-	1	2	6.9
อำเภอกะเปอร์	2	-	-	4	6	20.7
- ม่วงกลาง	-	-	-	2	2	6.9
- กะเปอร์	1	-	-	2	3	10.3
- เขียวเหลียง	-	-	-	-	-	-
- บ้านนา	-	-	-	-	-	-
- บางหิน	2	-	-	-	1	3.4
- นาคา	-	-	-	-	-	-
- กำพวน	-	-	-	-	-	-
รวม	13	1	1	14	29	100.0

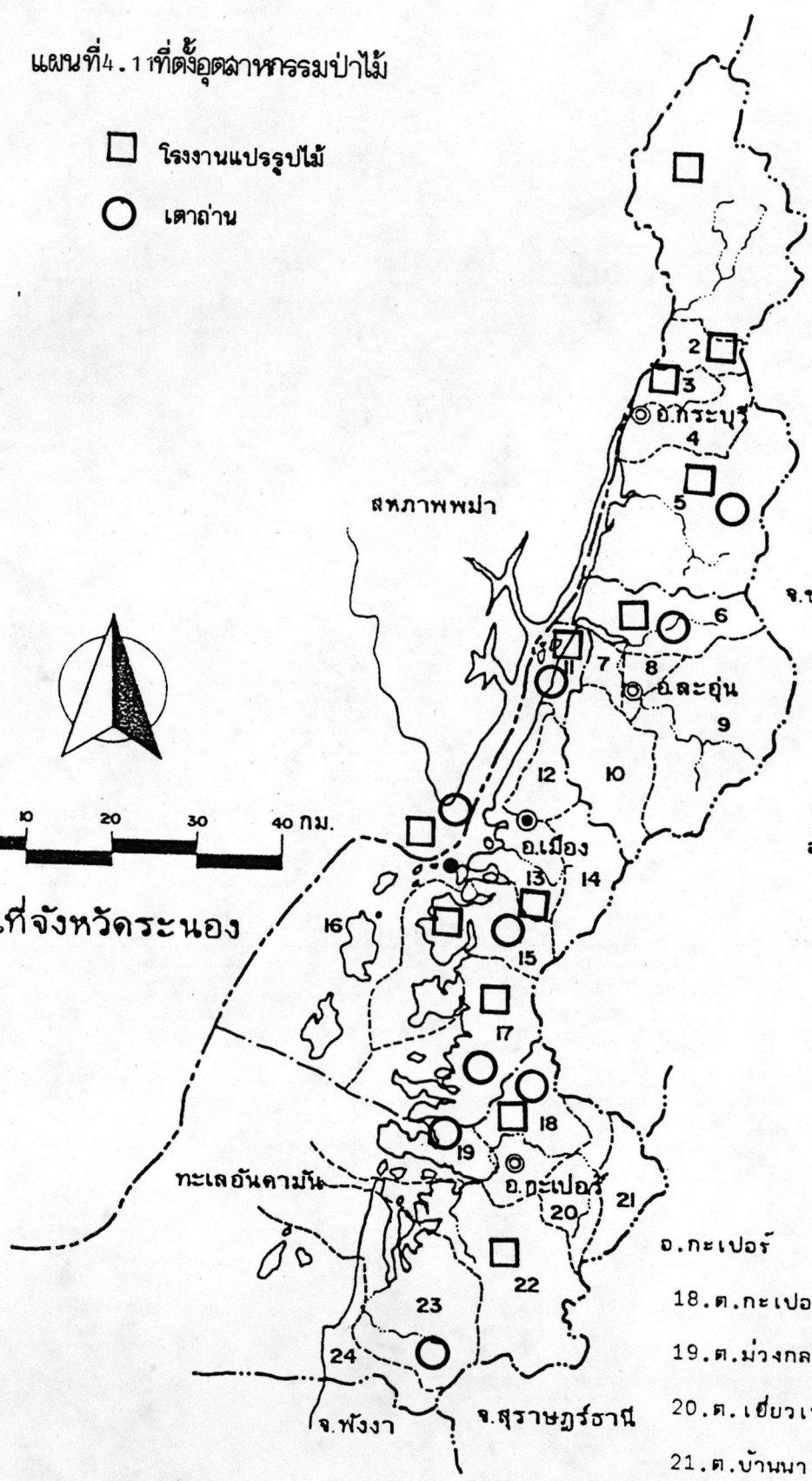
ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดระนอง (เอกสารอัดโรเนียว)

แผนที่ 4.1 ที่ตั้งอุตสาหกรรมป่าไม้

- โรงงานแปรรูปไม้
- เตาถ่าน

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากส้ม
  - 2. ต.มะขู
  - 3. ต.น้ำคั่นน้อย
  - 4. ต.น้ำคั่น
  - 5. ต.ลำเสียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดส้มแป้น
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชพฤกษ์
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาตา
  - 24. ต.กั๊พวน

ที่มา : สำนักงานป่าไม้ จ. ระนอง พ.ศ. 2526

ปริมาณผลผลิตลดน้อยลงจากปี 2522-2526 ในอัตราร้อยละ 6.6 ต่อปี โดยเฉพาะการผลิตไม้กระยาเลย และไม้พิน ประเด็นปัญหาที่ถือการที่ทรัพยากรป่าไม้ที่จะใช้เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรม เป็นทรัพยากรที่หมดสิ้นได้ง่าย ถ้าหากไม่ได้มีการแก้ไขปัญหานั้นก่อน สถานการณ์ของอุตสาหกรรมจะไม่มั่นคงนัก

ข. การผลิตไม้ของจังหวัดระนอง มีการแปรรูปไม้ในขั้นต้นเท่านั้น ยังไม่มีโรงงานที่ทำการผลิตในขั้นที่สอง เช่น การทำเครื่องเรือน ไม้ก่อสร้าง และวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นการผลิตที่จะให้มูลค่าเพิ่มสูงกว่า

4.2.3 อุตสาหกรรม ประกอบด้วย เหมืองแร่และย่อยหิน อุตสาหกรรมการก่อสร้าง ไฟฟ้าและน้ำประปา เป็นภาคเศรษฐกิจที่มีสัดส่วนของมูลค่าผลผลิต ร้อยละ 11.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของจังหวัด เฉลี่ยในระยะปี 2521-2526 การผลิตขั้นที่ 2 ของจังหวัดระนองมีภาวะลดถอยลงในอัตราร้อยละ 3.0 ต่อปีโดยเฉลี่ย ซึ่งเป็นผลจากการที่เหมืองแร่ต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับการผลิต อย่างไรก็ตาม สาขาอุตสาหกรรม จังหวัดระนองมีอัตราการเติบโตใกล้เคียงกับภาคใต้ คือ เฉลี่ยร้อยละ 4.0 ต่อปี

อุตสาหกรรมที่สำคัญของจังหวัดระนอง คือ การทำเหมืองแร่ โดยเฉพาะแร่ดีบุก นอกจากนั้นได้แก่อุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่อาศัยผลิตผลจากการเกษตร โรงงานประเภทนี้เกิดขึ้นเมื่อมีวัตถุดิบอยู่มาก และกรรมวิธีในการผลิตทำได้ง่ายไม่ซับซ้อน เช่น โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงสีข้าว โรงเลื่อยจักร และหัตถกรรมต่าง ๆ เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรและเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ ต่อไป

4.3.2.1 การทำเหมืองแร่ ในปี 2526 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับร้อยละ 4.7 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด เฉลี่ยจากปี 2521-2526 มีอัตราเพิ่มที่ลดลง ร้อยละ 7.8 ต่อปี

1. ลักษณะการกระจายตัวของเหมืองแร่และเนื้อที่สัมปทาน (ตารางที่ 4.20)
ลักษณะการกระจายตัวของเหมืองแร่มีความหนาแน่นสูงในตำบลต่าง ๆ

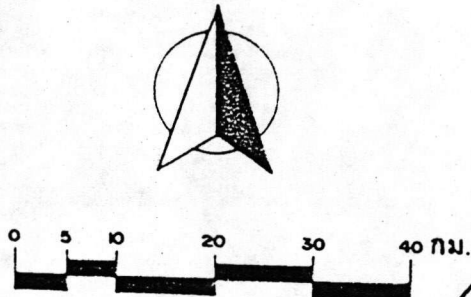
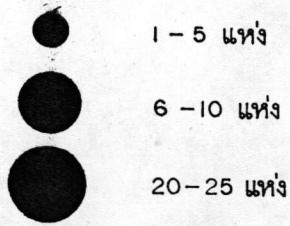
ตารางที่ 4.20 ลักษณะการกระจายตัวของเหมืองแร่ พ.ศ. 2526¹

ที่ตั้งเหมือง	จำนวนเหมือง	%	ชนิดแร่ที่ผลิต	วิธีการทำเหมือง
อำเภอเมือง	108	87.8		
ต.เขานิวเวอสน์	4	3.3	ดีบุก, ตระกรัน, โมนาไซต์, หาบ, เรือชุด ซีคอน	
ต.ราชกรูด	25	20.3	ดีบุก	สูบ, แล่น
ต.หวาง	24	19.5	ดีบุก, วุลแฟรม	สูบ, แล่น, เรือชุด
ต.บางวัน	23	18.7	ดีบุก, วุลแฟรม, ดินขาว โมนาไซต์	สูบ, แล่น, เรือชุด
ต.ปากน้ำ	-	-	-	-
ต.บางนอน	9	4.9	ดีบุก, วุลแฟรม	สูบ, แล่น
ต.หาดส้มแป้น	25	20.3	ดีบุก, วุลแฟรม, ดินขาว	สูบ, แล่น
ต.ทรายแดง	1	0.8	ดีบุก	สูบ
อำเภอกระบุรี	2	1.6		
ต.น้ำจืด	-	-	-	-
ต.น้ำจืดน้อย	-	-	-	-
ต.มะมุ	1	0.8	ดีบุก	สูบ
ต.ปากจั่น	1	0.8	ดีบุก	สูบ
ต.ลำเลียง	-	-	-	-

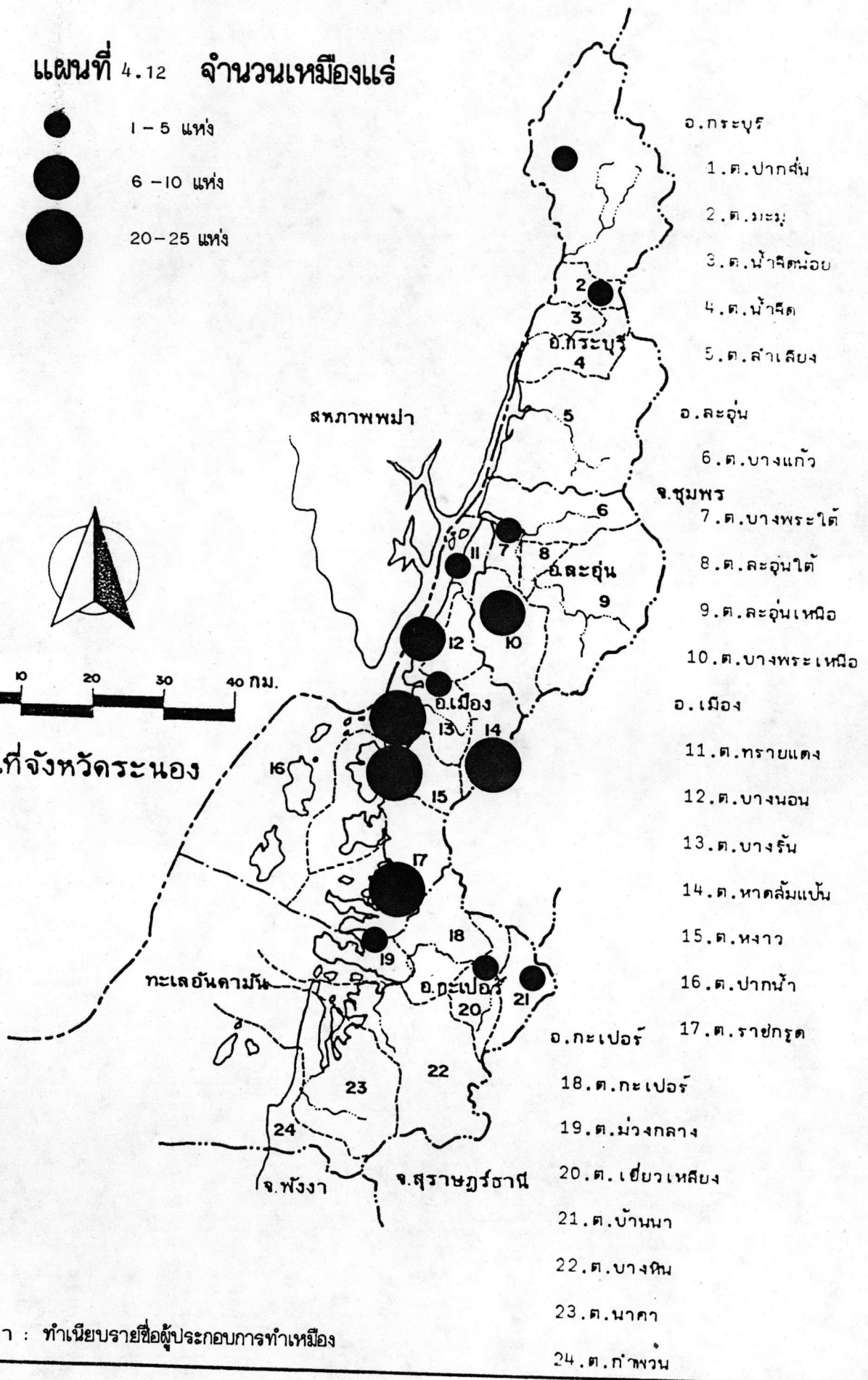
ที่ตั้งเหมือง	จำนวนเหมือง	%	ชนิดแร่ที่ผลิต	วิธีการทำเหมือง
อำเภอละอุ่น	7	5.7		
ต.ละอุ่นใต้	-	-	-	-
ต.ละอุ่นเหนือ	-	-	-	-
ต.บางพระใต้	1	0.8	ดีบุก	สูบ
ต.บางพระเหนือ	6	4.9	ดีบุก, วุลแฟรม	สูบ, แล่น, เจาะงัน
ต.บางแก้ว	-	-	-	-
อำเภอกะเปอร์	6	4.9		
ต.ม่วงกลวง	1	0.8	ดีบุก, วุลแฟรม	แล่น
ต.กะเปอร์	-	-	-	-
ต.เขี้ยวเหลียง	2	1.6	ดีบุก	สูบ, แล่น
ต.บ้านนา	3	2.4	ดีบุก	สูบ, แล่น
ต.บางหิน	-	-	-	-
ต.นาคา	-	-	-	-
ต.กำพวน	-	-	-	-
รวม	123	100.0		

¹ กรมทรัพยากรธรณี, ทำเนียบรายชื่อผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ จังหวัดระนอง
พ.ศ. 2526 (กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรธรณี, 2527), หน้า 121 - 151.

แผนที่ 4.12 จำนวนเหมืองแร่

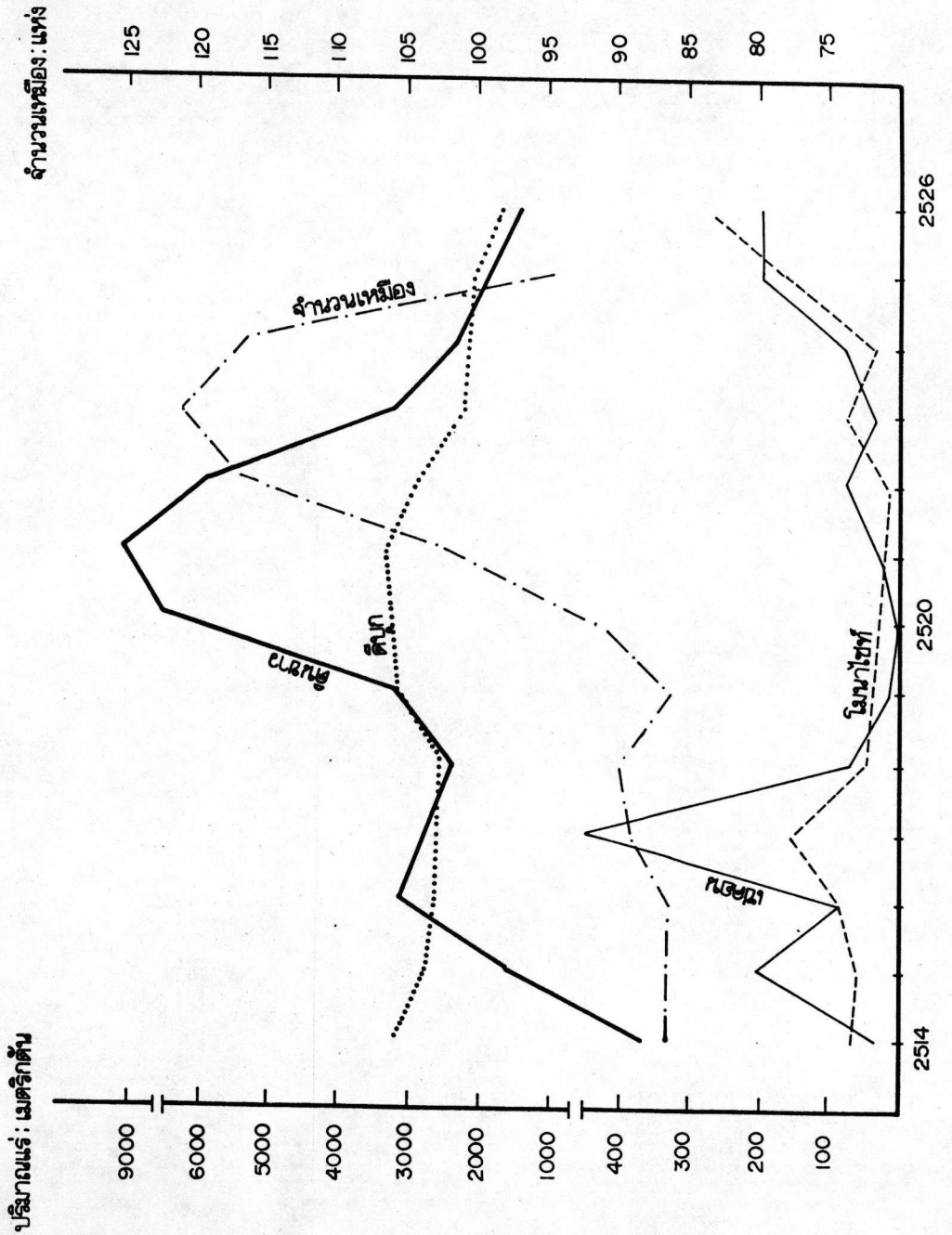
แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากซัน
  - 2. ต.มะรุ
  - 3. ต.น้ำจืดน้อย
  - 4. ต.น้ำจืด
  - 5. ต.ลำเลียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางขัน
  - 14. ต.หาดลิ้มแบน
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกรูด
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาตา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : ทำเนียบรายชื่อผู้ประกอบการทำเหมือง

แผนภูมิ 4.5 จำนวนเหมืองและปริมาณแร่บางชนิด

ของอำเภอเมือง โดยเฉพาะบริเวณ ต.บางวัน หงาว ราชกรูด และหาดส้มแป้น อำเภอเมืองมีเหมืองแร่อยู่ร้อยละ 87.8 ของจำนวนเหมืองแร่ทั้งหมดในจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอละอุ่น ร้อยละ 5.7 กระเปอร์ ร้อยละ 4.9 ส่วนกระบูนั้นมีเหมืองแร่อยู่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6

ลักษณะการใช้พื้นที่สำหรับการทำเหมืองแร่เป็นเช่นเดียวกับการทำป่าไม้ คือ ต้องจัดเป็นเนื้อที่สัมปทาน ในปี 2526 มีเนื้อที่สัมปทานเหมืองแร่ 45,163 ไร่ (72.3 กม.²) จำนวน 294 แปลง จำนวนที่ทำการผลิตจริง 94 แปลง ทั้งนี้อยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด 40,174 ไร่ (64.3 กม.²) คิดเป็นร้อยละ 88.1 ของทั้งจังหวัด ส่วนอำเภอละอุ่น กระเปอร์ และกระบูนี มีเนื้อที่สัมปทานเหมืองแร่ ร้อยละ 5.5, 4.5 และ 1.9 ตามลำดับ

2. ปริมาณการผลิตแร่ (ตารางที่ 4.21) ปี 2526 จังหวัดระนองมีผลผลิตแร่ทั้งสิ้น 3,786 เมตริกตัน ชนิดของแร่ที่ทำการผลิตได้แก่ ดีบุก วุลแฟรม ดินขาว เซอคอน โมนาไซต์ ซีโนไทม์ โคลัมเบียม-แทนทาลัม และโคลัมไบท์-แทนทาลอท์ แต่แร่ที่นับว่ามีการผลิตจำนวนมากที่สุดคือ แร่ดีบุก ในปี 2526 จังหวัดระนองผลิตแร่ดีบุกได้ 1,697 เมตริกตัน ลดลงจาก พ.ศ. 2521 ซึ่งผลิตได้ 3,299 เมตริกตัน คิดเป็นอัตราลดลงเฉลี่ยร้อยละ 9.7 ต่อปี อันเป็นผลจากปัญหาราคาแร่ตกต่ำ ปัจจัยการผลิต เช่น ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุ และค่าแรงงานมีราคาสูงขึ้น เป็นเหตุให้เหมืองแร่ขนาดใหญ่ที่มีต้นทุนการผลิตสูงต้องหยุดกิจการ รวมทั้งเหมืองต่าง ๆ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำต้องหยุดการผลิตไปหลายแปลง

3. รายได้จากการทำเหมืองแร่ ใน พ.ศ. 2526 จังหวัดระนองผลิตแร่ทุกชนิดรวมกันคิดเป็นมูลค่า 623.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2521 ซึ่งมีมูลค่า 260.4 ล้านบาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 95 เป็นมูลค่าของแร่ดีบุก ส่วนแร่ชนิดอื่น ๆ ยังมีปริมาณและมูลค่าต่ำมาก

สำหรับรายได้ค่าภาคหลวงแร่ของรัฐบาลนั้น เมื่อปริมาณการผลิตของจังหวัดลดน้อยลง ทำให้รายได้ส่วนนี้ลดน้อยตามลงไป เช่น ใน พ.ศ. 2523 รัฐบาลมีรายได้

ตารางที่ 4.21 ปริมาณการผลิตแร่ จ.ระนอง พ.ศ. 2521-2526

ชนิดแร่	หน่วย : เมตริกตัน					
	2521	2522	2523	2524	2525	2526
ดีบุก	3,299	2,967	2,396	2,298	2,073	1,697
วุลแฟรม	13	20	54	23	9	20
ดินขาว	9,074	5,976	3,223	2,306	1,778	1,302
เชอคอน	25	86	36	76	192	199
อื่น ๆ	35	258	435	124	216	568
รวม	12,446	9,307	6,144	4,827	4,268	3,786

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี (เอกสารอัดโรเนียว)

ตารางที่ 4.22 มูลค่าแร่ที่ผลิตได้ จังหวัดระนอง พ.ศ. 2521-2526

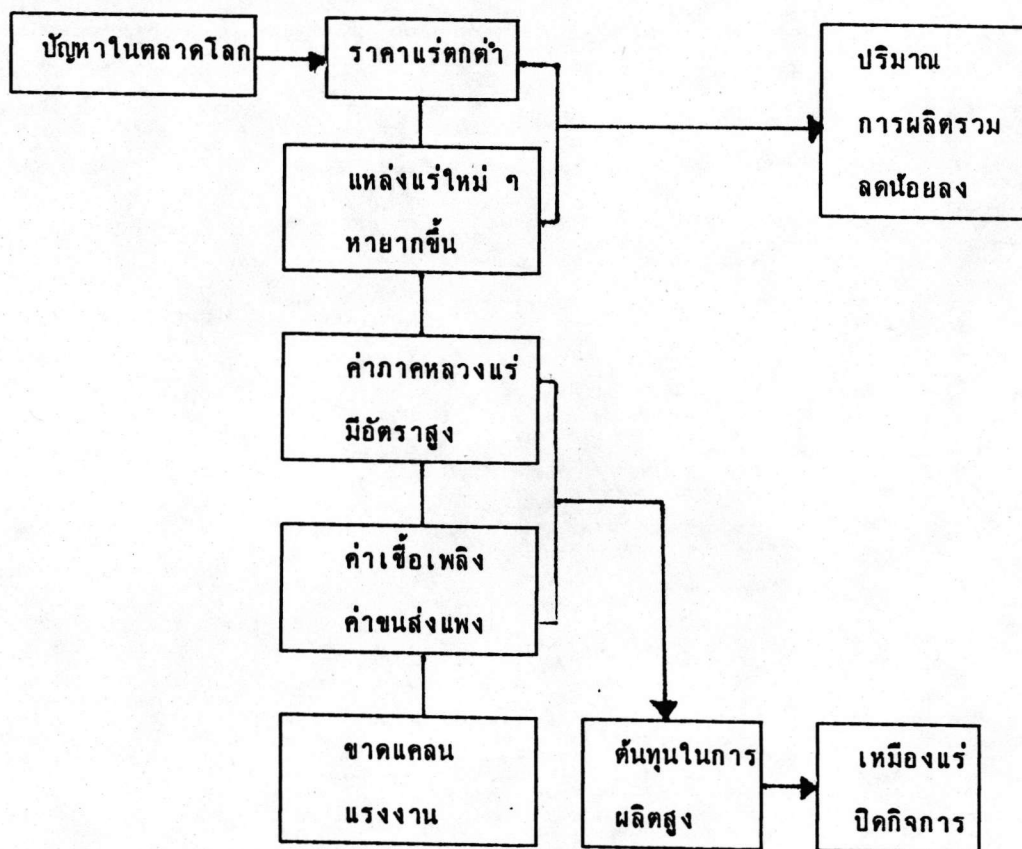
ชนิดแร่	หน่วย : ล้านบาท					
	2521	2522	2523	2524	2525	2526
ดีบุก	248.5	343.4	496.0	605.0	657.2	601.6
วุลแฟรม	7.4	10.6	12.0	2.4	-	10.5
ดินขาว	0.7	1.8	4.7	6.7	4.4	2.2
เชอคอน	0.3	-	-	-	0.1	0.1
อื่น ๆ	3.5	-	0.6	2.6	38.8	9.2
รวม	260.4	355.8	513.3	616.7	700.5	623.6

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรณี จังหวัดระนอง (เอกสารอัดโรเนียว)

ค่าภาคหลวงแร่รวม 205.8 ล้านบาท และลดลงเป็น 136.7 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2525

4. ปัญหาในการทำเหมืองแร่ การทำเหมืองแร่ในระยะหลังประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความขบเซาของกิจการเหมืองแร่ มีลักษณะของโครงสร้างปัญหาดังนี้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบการและการค้าแร่อย่างผิดกฎหมาย

- การทำเหมืองแร่โดยไม่ รับผิดชอบต่อประทานบัตร มีทั้งเหมืองแร่ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เหมืองขนาดเล็กมีขนาดเนื้อที่เพียง 2 - 3 ไร่ ในเนื้อที่กรรมสิทธิ์ของเอกชนบ้าง ในเขตประทานบัตรเก่าที่หมดอายุแล้วบ้าง และในพื้นที่เล็ก ๆ ที่ไม่คุ้มที่จะขอประทานบัตรเหมืองแร่บ้าง เหมืองแร่เล็ก ๆ เหล่านี้สามารถย้ายหน้การจับกุม

ของเจ้าหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว และการจับกุมก็ทำได้ยาก ส่วนการทำเหมืองขนาดใหญ่ มักทำอยู่ในป่าลึกที่ยากแก่การควบคุมและปราบปรามเช่นเดียวกัน

- การค้าแร่เถื่อน โดยเหมืองแร่ นำแร่ที่ตนผลิตได้ออกจำหน่ายต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงการชำระค่าภาษีและค่าภาคหลวงแร่

4.3.2.2 อุตสาหกรรมโรงงาน

1. จำนวนอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในจังหวัดระนองยังมีไม่มาก เท่าที่ควร ทั้งที่มีวัตถุดิบที่ใช้ในการอุตสาหกรรมอยู่หลายชนิด อุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นหรืออุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบ ส่วนมาก ผลิตอาหารสัตว์ โรงน้ำแข็ง เป็นต้น นอกจากนั้นก็เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวหรือหัตถกรรม เช่น การทำ เครื่องหวาย จักสาน แปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล อาหารแห้ง และทำของประดับ เป็นต้น จำแนกได้ตามประเภทของอุตสาหกรรมดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 สัดส่วนของโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2526

ประเภทของอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. เกี่ยวกับป่าไม้	29	34.5
2. เกี่ยวกับการประมง	20	23.8
3. โรงสี	15	17.9
4. เกี่ยวกับโลหะ	14	16.7
5. อื่น ๆ	6	7.1
รวม	53	100.0

ที่มา : ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ (เอกสารอัดโรเนียว)

2. การกระจายตัวของอุตสาหกรรม (ตารางที่ 4.24)

อำเภอเมืองเป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากที่สุด 51 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 60.7 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัด ประเภทของอุตสาหกรรม ได้แก่ การแปรรูปวัตถุดิบ หรือเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร โดยเฉพาะด้านการประมง การป่าไม้ รวมทั้งมีอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อบริการแก่ กิจการเหมืองแร่ ได้แก่ โรงกลึง และการซ่อมแซมเครื่องยนต์ เป็นต้น อำเภอกระบุรีมีอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับที่สองของจังหวัด คือ 16 โรง หรือเท่ากับร้อยละ 19.0 อุตสาหกรรมที่ทำกันได้มาก ได้แก่ โรงเลื่อยจักร และโรงสี เนื่องจากพื้นฐานเศรษฐกิจของอำเภอได้แก่การทำป่าไม้และการเพาะปลูก ส่วนอำเภอ ละอุ่นและอำเภอเกาะเปอร์นั้น มีจำนวนโรงงานเพียง 8 แห่ง และ 9 แห่ง ตามลำดับ เนื่องจากสภาพทั่วไปของอำเภอยังคงมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทขนาดเล็ก ยังไม่สามารถขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมได้มากนัก ชนิดของอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงสีและอุตสาหกรรมป่าไม้

3. สภาพการณ์ของอุตสาหกรรมสำคัญบางชนิด

1. โรงงานปลาป่น การผลิตปลาป่นเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์นั้น เป็น อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการประมงชนิดหนึ่ง คือ เป็นการผลิตที่ใช้วัตถุดิบประเภทปลาเล็ก ปลาเนื้อที่เหลือจากการบริโภคนำมาผ่านกระบวนการผลิต ในปี 2526 จังหวัดระนองมี โรงงานปลาป่น 4 โรง มีปริมาณการผลิตรวมทั้งสิ้น 18,814 ตัน มูลค่า 196 ล้านบาท ขยายตัวจากปี 2525 ซึ่งมีปริมาณการผลิต 16,901 ตัน มูลค่า 177 ล้านบาท โรงงาน ปลาป่น มีการจ้างลูกจ้างแรงงานทั้งสิ้น 252 คน

ปริมาณในการผลิตปลาป่นขึ้นอยู่กับสมรรถนะในการจับปลาด้วย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา สถานการณ์การประมงของไทยรวมทั้งจังหวัดระนอง ประสบปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตสูง และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมีน้อยลง โรงงาน ปลาป่นจึงมีปัญหากเกี่ยวกับนำวัตถุดิบเข้าป้อนโรงงาน รวมทั้งปัญหากับระดับราคาขาย ซึ่งผันแปรขึ้นลงตามภาวะของการตลาด

ตาราง 4.24 (ต่อ)¹

ตำบล	ด้านป่าไม้		เกี่ยวกับการประมง				เกี่ยวกับโลหะ				รวม		
	ย่อยหิน	โรงสี	เตาถ่าน	โรงเลื่อย	โรงน้ำแข็ง	โรงปลาบ่น	ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ	อู่เรือ	โรงกลึง	ซ่อมเครื่องยนต์		ผลิตถังไม้	เครื่องประดับ
อำเภอละอุ่น	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8
ละอุ่นใต้	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ละอุ่นเหนือ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บางพระใต้	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
บางพระเหนือ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
บางแก้ว	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
อำเภอกะเปอร์	1	1	4	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
บ้านนา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เขี้ยวเหลียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ม่วงกลวง	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
กะเปอร์	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	5
บางหิน	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
กำพวน	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
นาคา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	1	15	14	15	8	4	6	2	5	9	4	1	84

¹ กระทรวงอุตสาหกรรม, ทำเนียบสถานประกอบการอุตสาหกรรมภาคใต้ (กรุงเทพมหานคร : กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2525), หน้า 29.

2. เตาถ่าน การผลิตไม้เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการทำป่าไม้ที่สำคัญ ในปี พ.ศ. 2526 ระนองมีจำนวนโรงงานที่ผลิตถ่านไม้ทั้งสิ้น 18 แห่ง ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง 10 แห่ง กระเปอร์ 5 แห่ง กระบุรี 2 แห่ง และละอุ่น 1 แห่ง มีจำนวนลูกจ้างแรงงานทั้งสิ้น 810 คน นับเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญแห่งหนึ่ง

การผลิตสาขานี้ต้องใช้ไม้โกงกางเป็นวัตถุดิบในการผลิต เมื่อพิจารณาจากผลผลิตถ่านไม้ในช่วงปี 2522-2526 พบว่า ปริมาณผลผลิตมีการขยายตัวถึงร้อยละ 10.1 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่สูงจนในอนาคตอันใกล้ การผลิตจะต้องประสบกับปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ ถ้าหากผู้รับสัมปทานไม่สามารถปลูกป่าให้เติบโตทดแทนให้ทันกันได้

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำกิจการเตาถ่าน คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งประกอบด้วยงานตัดไม้ในป่า และงานกรรมกร ในโรงงาน จากการสำรวจของสำนักงานจังหวัดระนอง พบว่า มีการจ้างแรงงานชาวพม่าถึง 426 คน เนื่องจากสามารถทำงานหนักได้ดีและค่าแรงต่ำ นับเป็นกิจการที่ใช้แรงงานชาวพม่ามากเป็นที่สองรองจากกิจการเหมืองแร่

3. โรงเลื่อยใน พ.ศ. 2526 มีโรงงานแปรรูปไม้ โดยใช้เครื่องจักร 14 โรง และโรงงานแปรรูปไม้โดยใช้แรงคนเพื่อประดิษฐ์กรรม 1 โรง รวมทั้งสิ้น 15 โรง ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในอำเภอกระบุรีมากที่สุด 7 โรง อำเภอเมือง 4 โรง กระเปอร์ 2 โรง และละอุ่น 1 โรง มีจำนวนลูกจ้างแรงงานทั้งสิ้น 647 คน

กิจการแปรรูปไม้จะต้องพึ่งพาทรัพยากรป่าไม้เป็นวัตถุดิบสำคัญ เมื่อพิจารณาจากปริมาณการผลิตไม้กระยาเลย ในช่วงปี 2522-2526 พบว่าลดน้อยลงจากที่เคยผลิตได้ 96,988 ลูกบาศก์เมตร ในปี 2522 เป็น 62,364 ลูกบาศก์เมตร ในปี 2526 คิดเป็นอัตราลดลงเฉลี่ย ร้อยละ 13.9 ต่อปี

4. ข้อจำกัดในการพัฒนาอุตสาหกรรม

สภาวะของอุตสาหกรรมปัจจุบันเป็นการส่งออกผลิตภัณฑ์ในรูปของวัตถุดิบหรือผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้นเท่านั้น เนื่องจากไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมระดับสูง ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับภาคด้วย สำหรับระนอง มีข้อจำกัดในการพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่มาก ได้แก่

1. ปัญหาขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากในจังหวัดมีประชากรน้อย สถานประกอบการอุตสาหกรรมใช้แรงงานชาวพม่าทดแทน เนื่องจากมีความอดทนต่องานหนัก และไม่ต้องจ่ายสวัสดิการต่าง ๆ

2. ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรม ยังขาดแคลน เช่น การขนส่งที่มีทางถนนเพียงทางเดียว และเป็นเส้นทางที่เลียบไหล่เขา โดยตลอด ไม่สะดวกในการเดินทางขนส่ง ระบบโทรศัพท์และน้ำประปาที่จำกัดบริการเฉพาะในตัวที่ตั้งจังหวัดและตำบลใกล้เคียง และการไฟฟ้าที่ยังไม่ทั่วถึงทุกตำบล

3. ปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดผู้ลงทุน ขาดแคลนด้านการเงิน ระดับเทคโนโลยีการผลิต และปัญหาการตลาด เป็นต้น

4.3.3 พาณิชย์กรรม เป็นการผลิตขั้นที่ 3 ประกอบด้วยการคมนาคมและการขนส่ง การค้าส่ง การค้าปลีก การบริการ อื่น ๆ (การธนาคารและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ) ในปี 2526 การผลิตขั้นที่ 3 มีสัดส่วนของมูลค่าผลผลิตคิดเป็น ร้อยละ 36.8 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.3 ต่อปีโดยเฉลี่ย ซึ่งยังคงน้อยกว่าภาคใต้มาก ในช่วงปีเดียวกัน ภาคใต้มีอัตราการเติบโตของการผลิตภาคกิตติมภูมิร้อยละ 4.3 ต่อปี โดยเฉพาะสาขาการธนาคารและการคมนาคมขนส่ง

4.3.3.1 จำนวนผู้ประกอบการค้า (ตารางที่ 4.25 ภาคผนวก) ใน พ.ศ. 2526 จังหวัดระนองมีจำนวนผู้ประกอบการค้าทั้งสิ้น 1,536 ราย หรือเท่ากับร้อยละ 2.5 ของภาคใต้ (61,859 ราย) การค้ามีการกระจุกตัวสูง ในอำเภอเมือง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางชุมชนระดับจังหวัด ในจำนวนผู้ประกอบการรวม 1,536 รายนั้น ปรากฏว่า ร้อยละ 79.8 อยู่ในเขตอำเภอเมือง รองลงมาอยู่ในอำเภอกระบุรี คือ ร้อยละ 15.6 ในขณะที่อำเภอกะเปอร์และอำเภอละอุ่นนั้นมีสัดส่วนอยู่เพียงร้อยละ 2.6 และ 2.0 เท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล ยังคงความเป็นชนบทอยู่มาก

ในระยะเวลา 6 ปี (พ.ศ. 2520-2526) จำนวนผู้ประกอบการจังหวัดระนอง มีการเพิ่มจำนวนขึ้นจาก 1,308 ราย เป็น 1,536 ราย คิดเป็นอัตราเพิ่ม

เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.5 ต่อปี ซึ่งใกล้เคียงกับอัตราเพิ่มในระดับประเทศและระดับภาค ซึ่งมีอัตราเพิ่มเท่ากับร้อยละ 3.1 และร้อยละ 2.2 ต่อปี ตามลำดับ

4.3.3.2 สินค้าเข้าและสินค้าออก¹ (ตารางที่ 4.26 ภาคผนวก)
การค้าส่งและการค้าปลีกเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดระนอง ใน พ.ศ. 2526 การค้าส่งและการค้าปลีกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 357.7 ล้านบาท หรือคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 21.3 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดทั้งหมด สินค้าออกของจังหวัดระนองเป็น สินค้าผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมที่ผลิตได้ภายในจังหวัดที่สำคัญ ได้แก่ แร่ดีบุก สัตว์น้ำ ไม้แปรรูป ไม้พิน ถ่านไม้ เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าจะเป็นสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ที่จังหวัดไม่สามารถผลิตเองได้ การค้าต่าง ๆ ดังกล่าวยังส่งเสริมให้เกิดการขนส่ง ซึ่งเป็นกิจการต่อเนื่องอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 2527 จังหวัดระนองมีปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งสิ้น 234,200 ตัน หรือร้อยละ 12.4 ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมดของภาคใต้ ในจำนวนนี้เป็น การขนส่งสินค้าจากระนองไปกรุงเทพมหานคร 185,400 ตัน และเป็น การขนส่งจากกรุงเทพฯ ไปยังระนอง 48,800 ตัน จัดลำดับประเภทของสินค้าตามลำดับได้ดังนี้

1. สินค้าเกษตร มีปริมาณการขนส่งสินค้าประเภทนี้ 114,500 ตัน หรือเท่ากับร้อยละ 48.9 ของปริมาณสินค้าทั้งหมดในจังหวัด จังหวัดระนองขนส่งสินค้าเกษตร ไปยังกรุงเทพมหานครถึง 110,900 ตัน สินค้าที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ต่าง ๆ 71,000 ตัน และสัตว์น้ำ 38,700 ตัน ส่วนกรุงเทพมหานครขนส่งสินค้าเกษตรไปยังระนองเพียง 3,600 ตัน ที่สำคัญได้แก่ ข้าว 1,700 ตัน และผักผลไม้ 1,000 ตัน สินค้าสัตว์น้ำจากระนองใช้ บริโภคภายในประเทศ และเป็นสินค้าส่งออก

2. สินค้าอุปโภคบริโภค มีปริมาณการขนส่ง 61,400 ตัน หรือ ร้อยละ 26.2 ของปริมาณการขนส่งทั้งหมดของจังหวัด ทั้งนี้กรุงเทพมหานครขนส่งสินค้า ไปยังระนอง 39,500 ตัน สินค้าสำคัญคือ ภาชนะบรรจุสิ่งของต่าง ๆ ปุ๋ยและอาหารสัตว์ เครื่องดื่ม ส่วนระนองส่งสินค้าไปยังกรุงเทพมหานคร 21,900 ตัน สินค้าสำคัญ คือ ปุ๋ย และอาหารสัตว์ ซึ่งระนองมีโรงงานปลาป่นตั้งอยู่ 4 โรง สินค้าชนิดนี้เป็นสินค้าส่งออก

¹ กรมการขนส่งทางบก, รายงานการสำรวจปริมาณการขนส่งทางถนน ปี 2526 (กรุงเทพมหานคร : กรมการขนส่งทางบก, 2527), หน้า 167.

3. แร่และเชื้อเพลิง มีปริมาณการขนส่ง 42,400 ตัน หรือร้อยละ 18.1 ของปริมาณการขนส่งทั้งหมดของจังหวัด ทั้งนี้ระนองขนส่งสินค้าประเภทนี้ไปยังกรุงเทพมหานคร 40,400 ตัน สินค้าสำคัญคือ เชื้อเพลิงไม้ มีปริมาณถึง 40,000 ตัน ในขณะที่กรุงเทพมหานครขนส่งสินค้าเข้าระนองที่สำคัญคือ น้ำมันเชื้อเพลิง 1,900 ตัน สินค้าเชื้อเพลิงไม้จะกระจายไปทั่วประเทศเพื่อการบริโภค

4. สินค้าอื่น ๆ มีปริมาณการขนส่งรวม 8,000 ตัน เป็นสินค้าที่จังหวัดส่งเข้ากรุงเทพมหานครมากกว่าที่กรุงเทพมหานครส่งไปยังจังหวัดระนอง มีปริมาณการขนส่งร้อยละ 3.4 ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด

5. สินค้าก่อสร้าง มีปริมาณการขนส่ง 7,900 ตัน หรือร้อยละ 3.4 ของปริมาณการขนส่งทั้งหมด สินค้าสำคัญที่ระนองขนส่งไปยังกรุงเทพมหานคร ได้แก่ หิน ดิน ทราย ส่วนชนิดอื่น ๆ มีการขนส่งระหว่างกันเป็นปริมาณเล็กน้อย

จากการศึกษาสภาพการณ์เศรษฐกิจ ทั้งในแง่โครงสร้างการผลิตของจังหวัดต่าง ๆ ภายในภาค และในแง่การกระจายกิจกรรมการผลิตสาขาต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ สามารถสรุปภาพรวมทางเศรษฐกิจใน 2 ระดับ ได้ดังนี้

ระดับมหภาค ภาคใต้มีฐานเศรษฐกิจหลักขึ้นกับสาขาการผลิต 2 ประเภท คือ สาขาการค้า-การบริการ กับสาขาเกษตรกรรม ในขณะที่การผลิตสาขาอุตสาหกรรมยังคงมีสัดส่วนความสำคัญต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมของภาคใต้มีอุปสรรคหลายอย่างที่ไม่สามารถจะแก้ไขได้เองในระดับภาค สำหรับจังหวัดที่เป็นเมืองหลักของภาคใต้ คือ สงขลาและภูเก็ตนั้น มีโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ การค้าและการบริการถึงร้อยละ 50 และร้อยละ 57 ตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ส่วนมากของภาคจะมีโครงสร้างเศรษฐกิจหลักขึ้นกับภาคเกษตรกรรมและการค้า-การบริการ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน สำหรับจังหวัดระนองมีโครงสร้างการผลิตหลักเป็นสาขาเกษตรกรรมอยู่ร้อยละ 51 การค้า-การบริการ ร้อยละ 37 และอุตสาหกรรม ร้อยละ 12

เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด ปรากฏว่า กลุ่มจังหวัดที่มีสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดภายในภาค ได้แก่ จังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี

ซึ่งมีขนาดพื้นที่และประชากรมาก จึงมีทรัพยากรและปัจจัยทำการผลิตมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อนำรายได้ของจังหวัดมาเฉลี่ยกับจำนวนประชากรแล้ว กลุ่มจังหวัดที่มีรายได้ต่อคนสูงสุด ได้แก่ กลุ่มจังหวัดระนอง พังงา และภูเก็ต ซึ่งเป็นเขตที่มีประชาน้อย

ระดับจุลภาค กิจกรรมการผลิตของจังหวัดระนองที่เป็นฐานเศรษฐกิจหลักในปัจจุบัน ได้แก่ การทำปาล์มและการประมงทะเล ส่วนการทำเหมืองแร่ดีบุก ซึ่งเคยเป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดในอดีตนั้น ประสิทธิภาพจะจกจันเป็นอย่างมาก ลักษณะกิจกรรมการผลิตของแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกัน พอสรุปได้ดังนี้

อำเภอเมือง เป็นศูนย์กลางของการผลิตของจังหวัด พิจารณาได้จากสัดส่วนของผู้ประกอบการพาณิชย์ของจังหวัดระนองนั้น ร้อยละ 80 อยู่ในอำเภอเมือง นอกจากนี้ อำเภอเมืองยังเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมสำคัญหลายประเภท เช่น ปาล์ม ประมงทะเล เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมชิ้นปรุหลายชนิด

อำเภอกระบุรี อาจนับได้ว่ามีความสำคัญในด้านการผลิต เป็นที่สองรองจากอำเภอเมือง มีสัดส่วนของผู้ประกอบการพาณิชย์ประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนทั้งหมดในจังหวัด อุตสาหกรรมพื้นฐานของอำเภอได้แก่ อุตสาหกรรมปาล์ม และเป็นเขตที่มีการเพาะปลูกมากกว่าอำเภออื่น ๆ

อำเภอกะเปอร์และอำเภอละอุ่น เป็นเขตที่มีสภาพทางกายภาพกันดารมากกว่าอำเภอเมืองและอำเภอกระบุรี เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่สูงมาก มีเนื้อที่เพาะปลูกน้อย ขนาดของการค้า-การบริการมีน้อย ทรัพยากรสำคัญได้แก่ ปาล์มและแหล่งทำการประมงชายฝั่งทะเล

4.4 สภาพประชากรและชุมชน

ประชากรมีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาพื้นที่เป็นอย่างมาก การลงทุนพัฒนาทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการของประเทศและชุมชนทั้งสิ้น

4.4.1 ประชากร การศึกษาสภาพประชากรในบพนี้ เน้นศึกษาด้านการกระจายตัวของประชากรบนพื้นที่ โดยมีสมมุติฐานว่า การกระจุกตัวหรือกระจายตัวต่างกันในพื้นที่หนึ่ง ๆ เป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมกันของกิจกรรมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสภาพทางธรรมชาติด้วย ผลสรุปที่ได้จะเป็นเครื่องชี้วัดตัวหนึ่งสำหรับกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

4.4.1.1 จำนวนประชากร¹ พ.ศ. 2526 จังหวัดระนองมีประชากรทั้งสิ้น 91,472 คน เป็นจังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุดในประเทศ และคิดเป็นร้อยละ 1.5 ของประชากรทั้งหมดในภาคใต้

ตารางที่ 4.27 แสดงสัดส่วนของประชากรจำแนกเป็นรายอำเภอของจังหวัดระนอง ใน พ.ศ. 2526

ตารางที่ 4.27 จำนวนและสัดส่วนประชากร พ.ศ. 2526

อำเภอ	ประชากร (คน)	%
1. อำเภอเมือง	47,213	51.6
2. อำเภอกระบุรี	23,302	25.5
3. อำเภอกะเปอร์	14,387	15.7
4. อำเภอละอุ่น	6,570	7.2
รวมทั้งจังหวัด	91,472	100.0

¹ กองการทะเบียน, กรมการปกครอง (เอกสาร ยัดโรเนียว)

จะเห็นว่าประชากรในจังหวัดนี้ครึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองอันเป็นผลจากสถานะของเมืองที่เป็นศูนย์กลางของการปกครอง เศรษฐกิจ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การตั้งถิ่นฐาน ส่วนประชากรอีกหนึ่งในสี่อาศัยอยู่ในอำเภอกระบุรี ซึ่งเป็นเมืองเก่ามาพร้อม ๆ กับอำเภอเมืองในขณะที่อำเภอเกาะเปอร์และละอุ่นนั้นมีประชากรน้อยมาก เนื่องจากสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการตั้งถิ่นฐาน

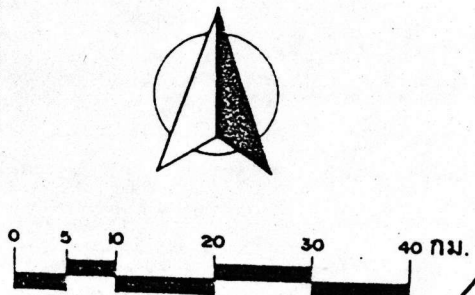
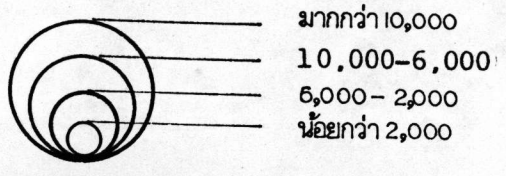
การพัฒนาของจังหวัดระนองจะจำกัดตัวตามสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะแคบ การสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นแนวยาวเหนือใต้ เมื่อปี 2510 ทำให้การพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ อยู่ในรัศมีประมาณ 5 กิโลเมตร ของแนวถนน ส่งผลได้จากจำนวนประชากรตำบลต่าง ๆ กล่าวคือ ตำบลที่มีประชากรมากมักมีที่ตั้งอยู่ริมทางหลวงดังกล่าว ส่วนตำบลที่มีประชากรเบาบาง ได้แก่ ตำบลส่วนใหญ่ในอำเภอละอุ่นและอำเภอเกาะเปอร์ ทางตะวันออกของจังหวัดซึ่งทางหลวงแผ่นดินมิได้ตัดผ่าน

การแบ่งกลุ่มตำบลตามขนาดประชากรจะชี้ให้เห็นภาพรวมด้านประชากรของจังหวัดระนอง จำแนกได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

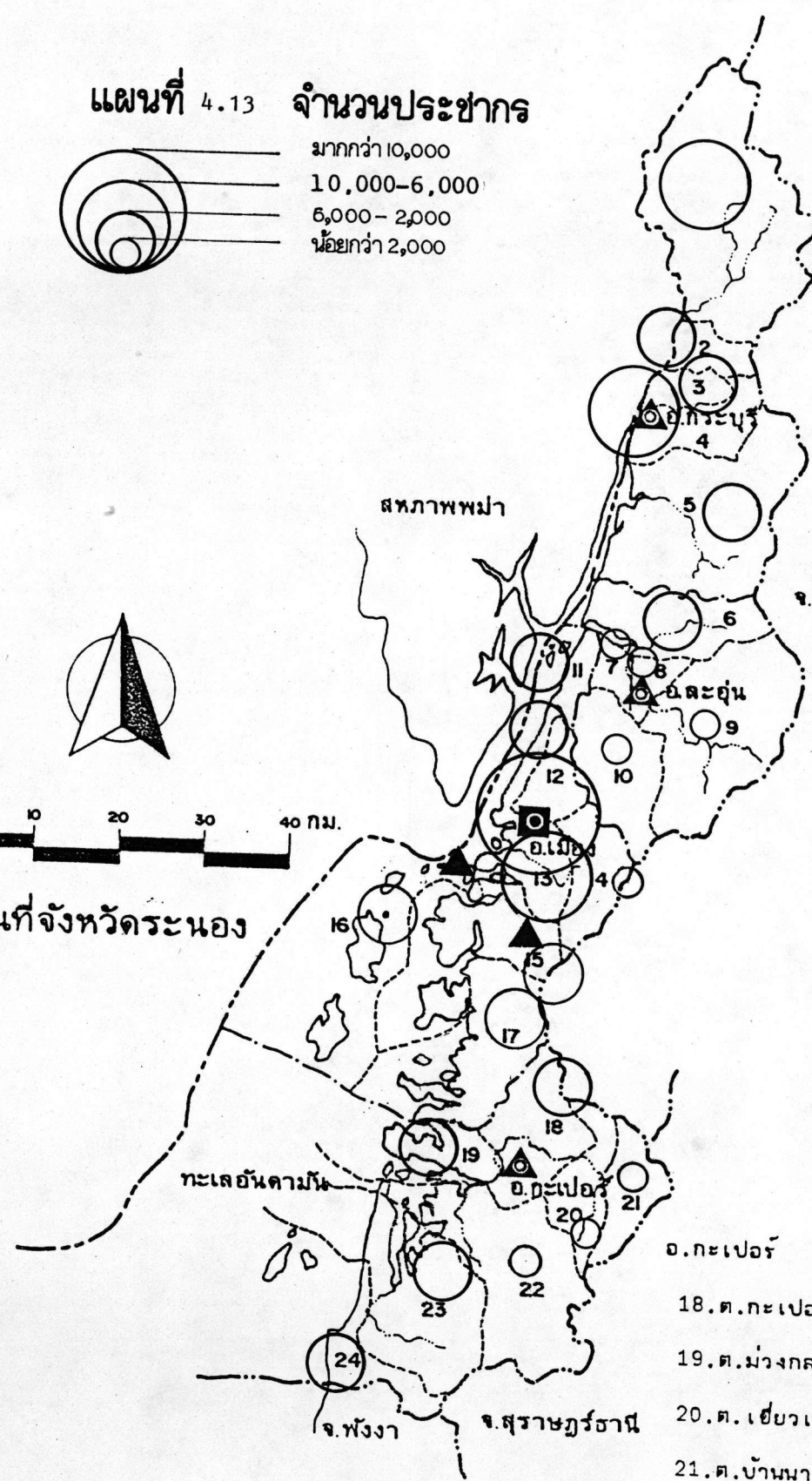
ตารางที่ 4.28 กลุ่มตำบลตามขนาดประชากร

ขนาดประชากร (คน)	กลุ่มตำบล (ตามลำดับมาก-น้อย)
1. มากกว่า 10,000	เขานิเวศน์
2. 9,999 - 6,000	บางรีน น้ำจืด ปากจั่น
3. 5,999 - 2,000	ปากน้ำ ราชกรูด หงาว ลำเลียง มะมุ เกาะเปอร์ กำพวน บางแก้ว น้ำจืดน้อย บางนอน นาคา ม่วงกลาง ทรายแดง
4. น้อยกว่า 2,000	บางหิน ทาดส้มแบน บางพระเหนือ ละอุ่นใต้ เขียวเหลี่ยม ละอุ่นเหนือ บางพระใต้ บ้านนา

แผนที่ 4.13 จำนวนประชากร

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ. กระบุรี
  - 1. ต.ปากสัน
  - 2. ต.มะรุ
  - 3. ต.น้ำคตน้อย
  - 4. ต.น้ำคต
  - 5. ต.ลำเลียง
- อ. ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ. ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ. เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางขัน
  - 14. ต.หาดลิ้มแบน
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกฤต
- อ. กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : กรมการปกครอง

4.4.1.2 ความหนาแน่นประชากร ใน พ.ศ. 2526 จังหวัดระนอง มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 30 คนต่อเนื้อที่ 1 กม.² เปรียบเทียบกับความหนาแน่นของภาคใต้ ซึ่งเฉลี่ยเท่ากับ 89.1 และความหนาแน่นเฉลี่ยทั้งประเทศเท่ากับ 99.0 แสดงให้เห็นว่าระนองมีความหนาแน่นของประชากรต่ำมาก จำแนกเป็นรายอำเภอตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 4.29 ความหนาแน่นประชากรรายอำเภอ

	เนื้อที่ (กม. ²)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
1. อำเภอเมือง	699	47,213	67.5
2. อำเภอกระบุรี	767	23,302	30.4
3. อำเภอกะเปอร์	1,030	14,387	14.0
4. อำเภอละอุ่น	549	6,570	12.0
รวมทั้งจังหวัด	3,045	91,472	30.0

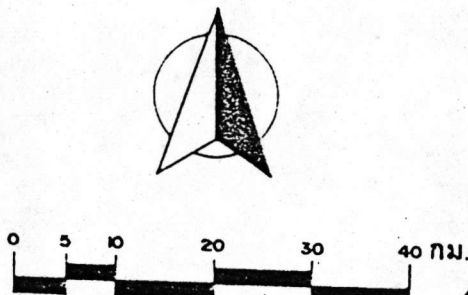
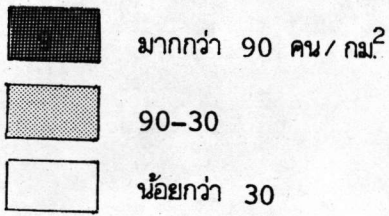
$$\text{ที่มา : } \frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{ขนาดเนื้อที่}}$$

การแบ่งกลุ่มประชากรตามขนาดความหนาแน่นของประชากร อาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ใช้ให้เห็นความแตกต่างของพื้นที่โดยอนุมานได้ว่า พื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่มากนั้นเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยตั้ง ที่ดีกว่า

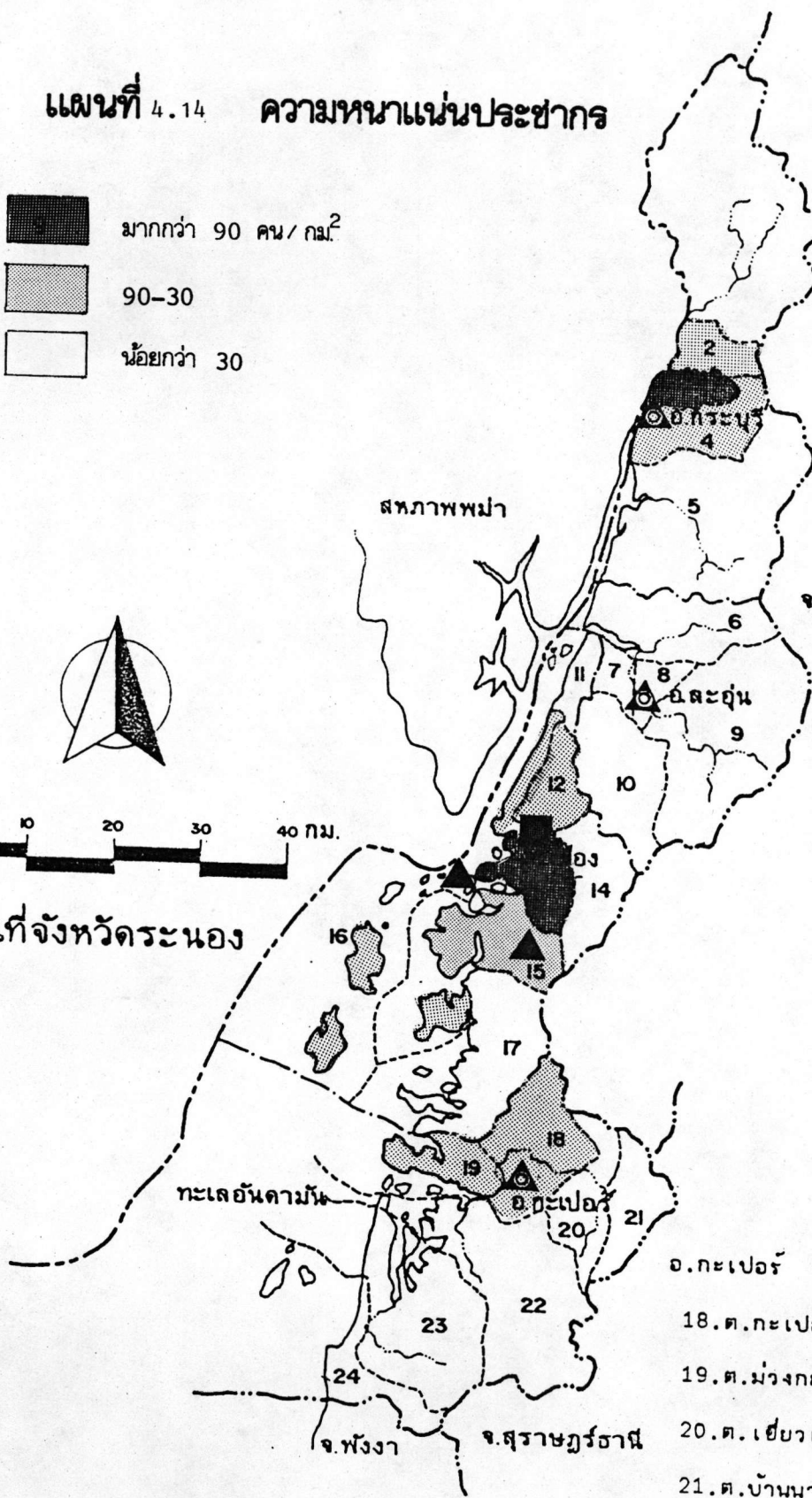
1. กลุ่มหนาแน่นมาก กำหนดให้กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ (>90 คน : กม.²) เป็นกลุ่มหนาแน่นมากปรากฏว่าในปี 2526

แผนที่ 4.14 ความหนาแน่นประชากร

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากส้ม
  - 2. ต.มะรุ
  - 3. ต.น้ำคั่นน้อย
  - 4. ต.น้ำคั่น
  - 5. ต.ลำเสียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดส้มแป้น
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกรูด
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขียวเหลียง
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา

ตำบลที่มีความหนาแน่นมากได้แก่ตำบลเขานิเวศน์น้ำจืดน้อย และบางริน โดยเฉพาะตำบลเขานิเวศน์นั้นมีความหนาแน่นถึง 7,877.4 คน ต่อพื้นที่ 1 กม.² เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางพาณิชยกรรมและการบริหารปกครองของจังหวัด ส่วนตำบลบางรินเป็นที่ตั้งสำคัญของอุตสาหกรรมหลายประเภท จึงมีปัจจัยที่ดึงดูดประชากร ในขณะที่ตำบลเขานิเวศน์น้อยมีประชากรหนาแน่นสูง เนื่องจากมีขนาดเนื้อที่เล็กมาก (20 กม.²)

2. กลุ่มหนาแน่นปานกลาง กำหนดให้กลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของภาคใต้และของจังหวัดระนอง คือ ระหว่าง 90-30 คน : กม.² เป็นกลุ่มที่มีความหนาแน่นประชากรปานกลาง กลุ่มนี้ประกอบด้วยตำบลหงาว มะมู น้ำจืด บางนอน ม่วงกลวง กะเปอร์ ตามลำดับ ตำบลในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีความสำคัญในทางอุตสาหกรรม เช่น ตำบลหงาว และบางนอน มีการทำเหมืองแร่ ปากน้ำมีการประมง ส่วนน้ำจืดและกะเปอร์นั้น เป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมและการปกครองในระดับอำเภอ

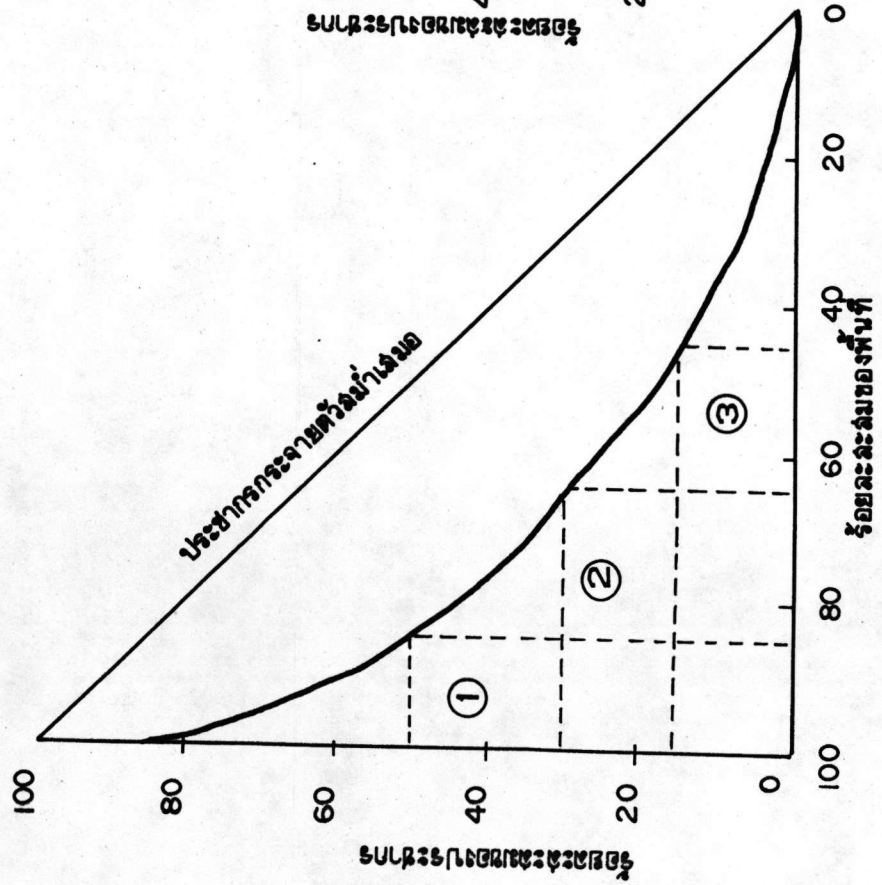
3. กลุ่มที่มีประชากรเบาบาง คือ ต่ำกว่า 30 คน : กม.² ซึ่งได้แก่ตำบลส่วนใหญ่ของจังหวัดรวม 15 ตำบล จัดตามลำดับความหนาแน่นมากไปน้อย ดังนี้ ตำบลกำพวน ปากจัน หาดส้มแบน ราชกรูด ละอุ่นใต้ ทรายแดง บางแก้ว บางพระใต้ ลำเลียง บางพระเหนือ บางหิน เขียวเหลือง นาคา บ้านนา ละอุ่นเหนือ พื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่มีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา ทำให้มีประชากรอาศัยอยู่ค่อนข้างเบาบาง

4.4.1.3 ลักษณะการกระจายตัวของประชากร จากข้อมูลขนาดพื้นที่จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากรต่อขนาดพื้นที่ของแต่ละตำบลเปรียบเทียบระหว่างปี 2519-26(ตารางที่ 4.30, 4.31 ภาคผนวก) สามารถอธิบายรูปแบบการกระจายตัวของประชากรได้ตามแผนภูมิ ซึ่งจะเห็นว่าในช่วงระยะเวลา 7 ปี ลักษณะการกระจายตัวของจังหวัดระนองไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด กล่าวคือ มีลักษณะการกระจายที่ไม่ได้สัดส่วนกับขนาดของพื้นที่ดังจะอธิบายได้ใน 3 ลักษณะดังนี้ คือ

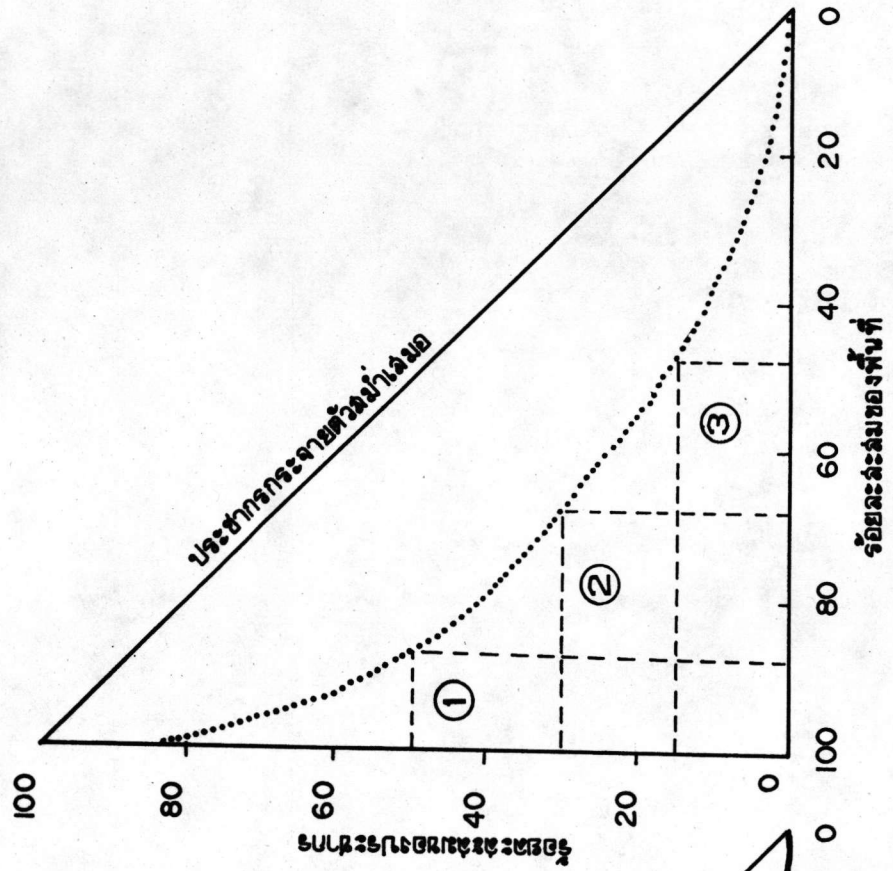
1. บริเวณที่มีการกระจุกตัวของประชากรมาก กล่าวคือ มีประชากรถึงร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั้งหมด อาศัยกระจุกตัวบนพื้นที่ขนาดเพียงร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งหมด บริเวณนี้มีความหนาแน่นเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 1,197 คน : กม.² ใน

แผนภูมิ 4.6 การกระจายตัวของประชากร จ. ระนอง

พ.ศ. 2519

พ.ศ. 2526

กลุ่มนี้ประกอบด้วยตำบลเขานิเวศน์ และตำบลใกล้เคียง ได้แก่ บางวัน หงาว และปากน้ำ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วย ตำบลน้ำจืดและตำบลใกล้เคียง ได้แก่ น้ำจืดน้อย และมะมู

ปัจจัยที่มีผลทำให้มีการกระจุกตัวสูงในกลุ่มของตำบลเขานิเวศน์ เป็นผลจากตำบลเขานิเวศน์เป็นชุมชนในระดับเทศบาล ความเป็นชุมชนเมืองนี้จะมีอิทธิพลดึงดูดให้คนเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุผลของความสะดวกสบายในด้านบริการคมนาคมติดต่อ และการ รับประทานอาหารต่าง ๆ การเติบโตของตำบลเขานิเวศน์ มีอิทธิพลไปยังบริเวณตำบลที่อยู่รอบ ๆ ได้แก่ ตำบลปากน้ำ ตำบลบางวัน และตำบลบางนอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการกระจายบริการพื้นฐานต่าง ๆ นอกจากนั้นตำบลบางวัน หงาว และปากน้ำเองนั้น เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงสุดในจังหวัดอีกด้วย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์พื้นฐานหลายชนิด และเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้นหลายประเภท

การกระจุกตัวหนาแน่นของตำบลน้ำจืดและพื้นที่ใกล้เคียงมีลักษณะคล้ายคลึงกับตำบลเขานิเวศน์ แต่ตำบลน้ำจืดนั้นมีฐานะเป็นสุขาภิบาล ดังนั้นขนาดความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและบริการขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ย่อมจะค้อยกว่าในกลุ่มเทศบาลเมือง นอกจากนี้ ปัจจัยที่ทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีความหนาแน่นประชากรสูง ก็เนื่องมาจากขนาดของตำบลต่าง ๆ เหล่านี้มีขนาดเล็กมาก ดังนั้นนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของประชากรแล้ว จึงทำให้มีความหนาแน่นสูงเป็นพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ๆ

2. พื้นที่ที่มีลักษณะการกระจายตัวปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่มีความหนาแน่นเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 30 คน : กม.² สำหรับกลุ่มนี้ ประชากรของจังหวัดประมาณร้อยละ 30

อาศัยอยู่ในตำบลต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อที่รวมกันประมาณร้อยละ 35 ของเนื้อที่จังหวัด ในกลุ่มนี้ ประกอบด้วยตำบลบางนอน ม่วงกลวง กะเปอร์ กำพวน ปากจั่น หาดส้มแป้น ราชกรูด ละอุ่นใต้ ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับปัจจัยทางด้านที่ตั้งและเศรษฐกิจแล้ว พบว่าตำบลเหล่านี้กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาขึ้นตามลำดับ แต่ยังไม่มีความสำคัญสูงเท่าเทียมกับกลุ่มแรก นั่นคือ ตำบลละอุ่นใต้ และตำบลกะเปอร์ เป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนในระดับท้องถิ่น ส่วนตำบลอื่น ๆ นั้นเป็นเขตเศรษฐกิจ มีอุตสาหกรรมป่าไม้และเหมืองแร่ตั้งอยู่

3. พื้นที่ที่มีลักษณะการกระจายตัวเบาบาง กลุ่มนี้ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของกลุ่มเท่ากับ 11 คน : กม.² ซึ่งนับว่าเบาบางมาก ประชากรของจังหวัดระนองเพียงร้อยละ 15 อยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ประกอบด้วยตำบลละอุ่นเหนือ บ้านนา นาคา เขียวเหลียง บางหิน บางพระเหนือ ลำเลียง บางพระใต้ บางแก้ว และทรายแดง ลักษณะของกลุ่มนี้คือ การมีสภาพกายภาพเป็นภูเขาและที่สูงทำให้มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการตั้งถิ่นฐานน้อย รวมทั้งสภาพของพื้นที่ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการกระจายบริการพื้นฐานต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุให้มีประชากรอยู่อาศัยอย่างกระจุกกระจาย

4.4.1.4 การเปลี่ยนแปลงประชากร (ตารางที่ 4.32) เป็นการศึกษาว่าในช่วงเวลาหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงประชากรไปเป็นจำนวนเท่าไรในพื้นที่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงประชากรอาจเป็นดัชนีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ได้ โดยอนุมานว่าพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่มากและมีการเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นอย่างสูงนั้นน่าจะมีศักยภาพของพื้นที่ดีกว่าพื้นที่ที่มีการเพิ่มของประชากรต่ำกว่า

วิธีการศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางประชากร เป็นการศึกษาข้อมูลจากอดีตใน 2 ช่วงปี คือ พ.ศ. 2519 และ 2526 จำแนกเป็นรายตำบล ทั้งนี้ลักษณะการเปลี่ยนแปลงประชากรจะมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ และการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์

ก. การเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ เป็นการวิเคราะห์อัตราการเพิ่มของประชากรบนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่งว่ามีการเปลี่ยนแปลงภายในพื้นที่นั้นเองในลักษณะ เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร

ในปี พ.ศ. 2519 จังหวัดระนองมีประชากรทั้งสิ้น 73,455 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 91,472 คน ใน พ.ศ. 2526 หรือกล่าวได้ว่าในระยะเวลา 7 ปี จังหวัดระนอง มีประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น 18,017 คน คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.5 ต่อปี

เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงได้จัดกลุ่มตำบลตามอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรเป็น 5 กลุ่มดังนี้ คือ

1. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการเพิ่มประชากรสูงมาก (>ร้อยละ 6.00 ต่อปี) ประกอบด้วยตำบลบางรินและตำบลปากจั่น
2. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการเพิ่มประชากรสูง (ร้อยละ 5.9-4.0 ต่อปี) กลุ่มนี้ประกอบด้วยตำบลบางพระเหนือ กำพวน บานอน ม่วงกลวง เขานิเวศน์ และปากน้ำ
3. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการเพิ่มประชากรปานกลาง (ร้อยละ 3.9-2.0 ต่อปี) ประกอบด้วยตำบลลำเลียง นาคา บางแก้ว กะเปอร์ มะมุ ละอุ่นเหนือ
4. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการเพิ่มประชากรต่ำ (ต่ำกว่าร้อยละ 1.9 ต่อปี) ประกอบด้วย ตำบลบางหิน บางพระใต้ บ้านนา ทรายแดง น้ำจืด หาดส้มแบน หงาว น้ำจืดน้อย เขียวเหลือง
5. ตำบลที่มีอัตราการลดของประชากร มีตำบลเดียว ได้แก่ ตำบลละอุ่นใต้ ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 0.7 ต่อปี

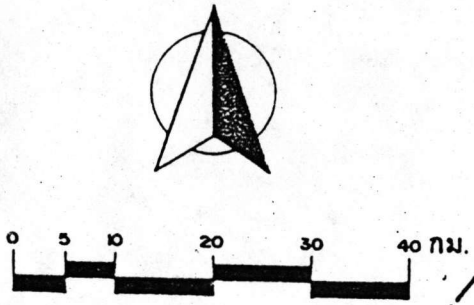
ข. การเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์ เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประชากร โดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงประชากรของแต่ละพื้นที่ว่าเป็นสัดส่วนเท่าไรของการเติบโตของจังหวัด

การเปลี่ยนแปลงในช่วง ปี พ.ศ. 2519-2526 ซึ่งมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น 18,017 คนนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสูงสุดที่ตำบลเขานิเวศน์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองระนอง มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดในจังหวัด มีอัตราเพิ่มสัมพัทธ์ร้อยละ 4.9 ต่อปี และมีสัดส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงประชากรในครั้งนี้อยู่ถึงร้อยละ 23.1 รองลงมา ได้แก่ ตำบลบางริน ปากจั่น ปากน้ำ และราชกรูด

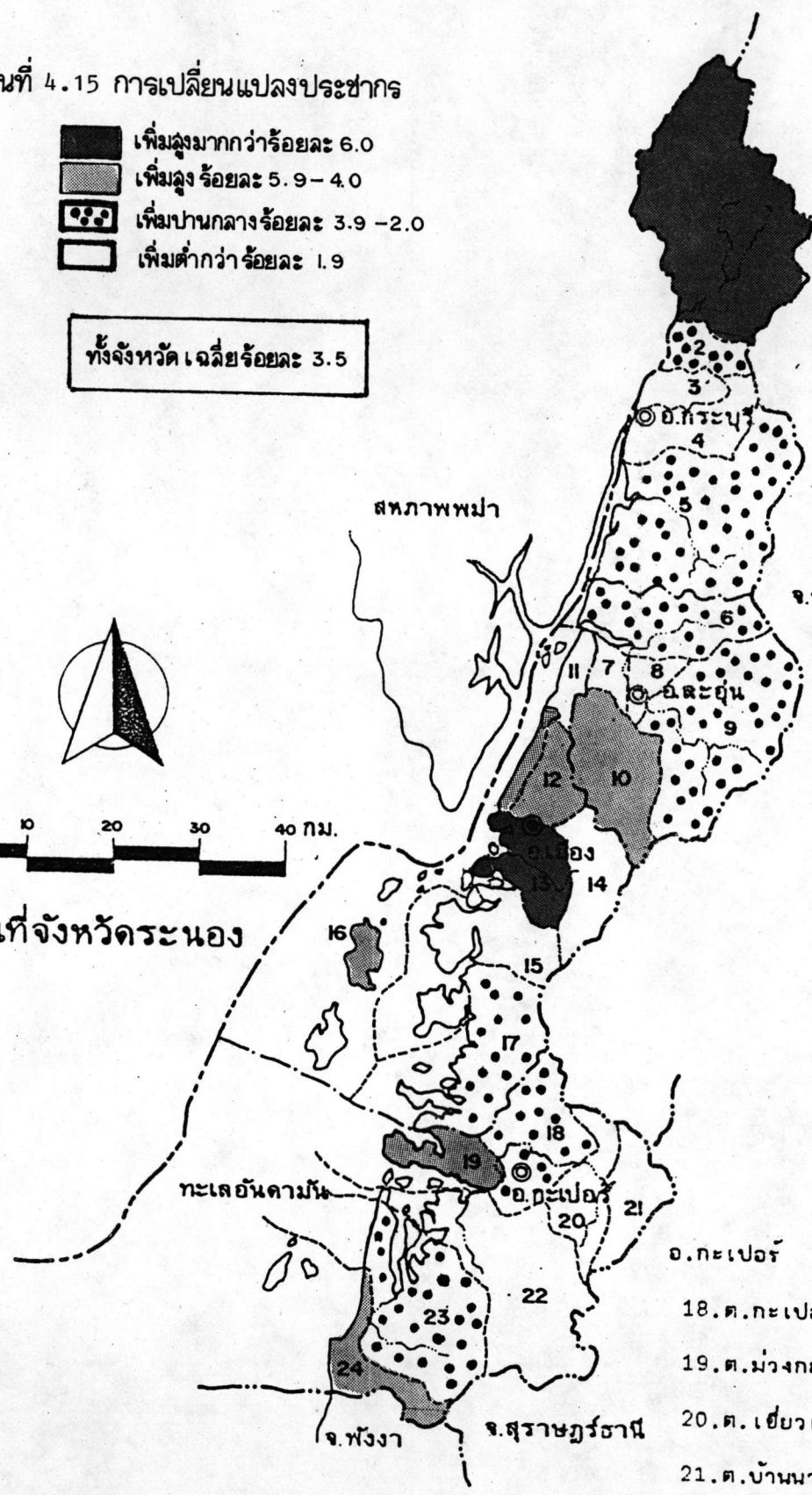
แผนที่ 4.15 การเปลี่ยนแปลงประชากร

- เพิ่มสูงมากกว่าร้อยละ 6.0
- เพิ่มสูง ร้อยละ 5.9 - 4.0
- เพิ่มปานกลาง ร้อยละ 3.9 - 2.0
- เพิ่มต่ำกว่า ร้อยละ 1.9

ทั้งจังหวัด เฉลี่ยร้อยละ 3.5

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ. กระบุรี
  - 1. ต. ปากส้ม
  - 2. ต. มะมู
  - 3. ต. น้ำคินน้อย
  - 4. ต. น้ำคิต
  - 5. ต. ลำเลียง
- อ. ละอุ่น
  - 6. ต. บางแก้ว
- จ. ชุมพร
  - 7. ต. บางพระใต้
  - 8. ต. ละอุ่นใต้
  - 9. ต. ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต. บางพระเหนือ
- อ. เมือง
  - 11. ต. ทรายแดง
  - 12. ต. บางนอน
  - 13. ต. บางขัน
  - 14. ต. หาดส้มแบน
  - 15. ต. หงาว
  - 16. ต. ปากน้ำ
  - 17. ต. ราชกรุต
- อ. กะเปอร์
  - 18. ต. กะเปอร์
  - 19. ต. ม่วงกลาง
  - 20. ต. เขียวเหลียง
  - 21. ต. บ้านนา
  - 22. ต. บางหิน
  - 23. ต. นาคา
  - 24. ต. กำพวน

ที่มา : กรมการปกครอง พ.ศ. 2519 - 26

จากผลการศึกษาสามารถจัดกลุ่มตำบลตามอัตราการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์ เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1. กลุ่มที่ 1 เป็นตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 10.0 ของการเพิ่มของจังหวัดได้แก่ ตำบลเขานิเวศน์ บางริน ปากจั่น
2. กลุ่มที่ 2 เป็นตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0 - 10.0 ของจังหวัด ประกอบด้วย ตำบลปากน้ำ และราชกรูด
3. กลุ่มที่ 3 เป็นตำบลที่มีประชากรเพิ่มขึ้นต่ำกว่าร้อยละ 5.0 ของจังหวัด ได้แก่ ตำบลลำเลียง กำพวน บางนอน ม่วงกลวง มะมุ บางแก้ว กะเปอร์ นาคา น้ำจืด บางพระเหนือ บางหิน หงาว ทรายแดง หาดส้มแบน ละอุ่นเหนือ น้ำจืดน้อย บางพระใต้ บ้านนา เขียวเหลือง และละอุ่นใต้

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์และการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์นั้น สามารถวิเคราะห์ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตของพื้นที่ต่าง ๆ ได้ใน 3 ลักษณะ คือ

1. พื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตสูง มีการขยายตัวของประชากรเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ตำบลในกลุ่มนี้ประกอบด้วย ตำบลเขานิเวศน์ บางริน ปากจั่น ปากน้ำ เมื่อนำปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมาประมวลด้วยแล้วจะพบว่าปัจจัยนั้นสอดคล้องกับลักษณะการเติบโตของตำบลในกลุ่มนี้ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นตำบลใหญ่ มีความสำคัญทางการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม และเป็นพื้นที่ที่มีความสะดวกสบายในด้านการคมนาคม และบริการสาธารณสุข
2. พื้นที่ที่ภายในตัวเองมีการเติบโตทางประชากรในอัตราสูง แต่มีความสำคัญต่อจังหวัดในระดับปานกลาง ประกอบด้วยตำบลบางนอน ลำเลียง ม่วงกลวง กำพวน บางพระเหนือ
3. พื้นที่ที่มีการเติบโตทางประชากรในอัตราปานกลาง แต่มีความสำคัญต่อจังหวัดในระดับสูงพอสมควร ได้แก่ ตำบลราชกรูด ตำบลนี้เป็นตำบลขนาดใหญ่และมีอุตสาหกรรมขั้นต้นหลายประเภทตั้งอยู่เป็นพื้นที่ที่มีแนวการพัฒนาแห่งหนึ่งของจังหวัด

4. พื้นที่ที่มีลักษณะการขยายตัวน้อย กล่าวคือมีอัตราการเพิ่มประชากรระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนจังหวัดแล้ว การขยายตัวของประชากรในพื้นที่ตำบลกลุ่มนี้ ไม่มีผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวของประชากรในจังหวัดโดยรวม กลุ่มนี้เป็นตำบลส่วนใหญ่ของจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วยังคงมีสภาพที่ตั้งค่อนข้างโดดเดี่ยว และสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปคงความเป็นชนบทอยู่มาก ประกอบด้วย ตำบล นาคา บางแก้ว กะเปอร์ มะมุ ละอุ่นเหนือ บางหิน บางพระไต้ บ้านนา ทวายแดง น้ำจืด หาดส้มแบน หงาว น้ำจืดน้อย เขียวเหลือง และละอุ่นใต้

4.4.1.5 การอพยพย้ายถิ่นของประชากร (ตารางที่ 4.33 ภาคผนวก)

การอพยพย้ายถิ่นเป็นการเคลื่อนไหวของประชากรที่อาจใช้เป็นตัวชี้ให้เห็นสภาพความแตกต่างของพื้นที่ได้ พื้นที่ที่มีปริมาณการย้ายถิ่นเข้ามากน่าจะเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยดึงดูดสูงกว่าพื้นที่ที่มีการย้ายถิ่นออก ปัจจัยดึงดูดดังกล่าวได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พื้นที่ทำกิน โอกาสทางการประกอบอาชีพ บริการพื้นฐานต่าง ๆ เป็นต้น

ใน พ.ศ. 2526 จังหวัดระนองมีจำนวนประชากรย้ายถิ่นเข้ามากกว่าย้ายออก จำนวน 48 คน จำแนกเป็นจำนวนที่ย้ายเข้า 7,471 คน ย้ายออก 7,423 คน สำหรับเหตุผลของการย้ายถิ่นนั้น จากการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2523 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า จากจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้ามายังจังหวัดระนองรวมทั้งสิ้น 6,465 คนนั้น เป็นการย้ายตามบุคคลในครัวเรือนร้อยละ 38.16 และเพื่อหางานทำร้อยละ 32.27 ส่วนเหตุผลสำหรับการย้ายอื่น ๆ เช่น ย้ายตามหน้าที่การงาน เพื่อการศึกษา เพื่อกลับบ้าน เป็นเหตุผลที่มีสัดส่วนลดหลั่นลงมา

เมื่อคิดเป็นอัตราการย้ายถิ่นสุทธิของประชากรในตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดระนอง เมื่อปี 2526 สามารถจัดกลุ่มตำบลที่มีอัตราการย้ายเข้า-ออก แตกต่างกัน ดังนี้

ก. กลุ่มที่ได้ดุลยการย้ายถิ่น ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ 11 ตำบล ดังนี้

1. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการย้ายถิ่นเข้าสูง เป็นบริเวณที่มีปริมาณการย้ายถิ่นเข้าสุทธิของประชากรสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด หรือคิดเป็นอัตราการย้ายถิ่น

สุทธิสูงกว่าร้อยละ 4.0 ในปี พ.ศ. 2526 ประกอบด้วยตำบลบางรีน ปากน้ำ ปากจั่น และบางนอน สำหรับตำบลบางรีน ปากน้ำ และบางนอน เป็นตำบลที่มีที่ตั้งอยู่รายรอบตำบล เขานิวเวอณ์ ซึ่งเป็นเขตชุมชนเมือง (เทศบาล) นอกจากนั้นตำบลดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการประกอบการอุตสาหกรรมประมงและเหมืองแร่อีกด้วย ดังนั้นการย้ายถิ่นของประชากรเข้ามาอยู่อาศัยจึงน่าจะเกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัย และการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ ส่วนตำบลปากจั่นเป็นตำบลขนาดใหญ่ที่มีการทำป่าไม้และการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลัก รวมทั้งเป็นที่ตั้งของนิคมสร้างตนเองปากจั่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินทางการเกษตรอย่างเป็นหลักแหล่ง ดังนั้นการย้ายถิ่นของประชากรมายังตำบลปากจั่น จึงน่าจะประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ

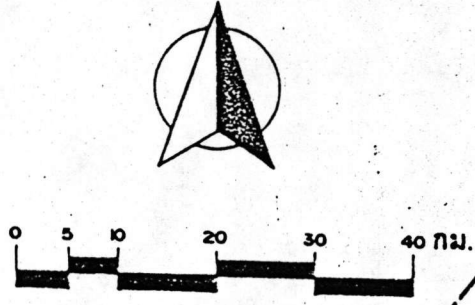
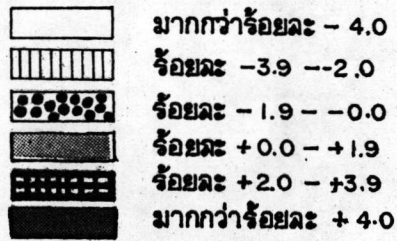
2. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการย้ายถิ่นเข้าปานกลาง ร้อยละ 0.0-1.9 เป็นกลุ่มที่มีปริมาณการย้ายถิ่นไม่มากนักคือ ระหว่าง 100-500 คน และมีปริมาณการย้ายเข้าใกล้เคียงกันปริมาณการย้ายออก ลักษณะของการย้ายถิ่นจึงน่าจะเป็นการย้ายด้วยเหตุผลทั่ว ๆ ไป มากกว่าด้วยปัจจัยดึงดูด หรือปัจจัยผลักดันอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษ กลุ่มนี้ประกอบด้วย 7 ตำบล ได้แก่ ราชกรูด ลำเลียง มะมุ กำพวน บางพระเหนือ น้ำจืดน้อย บางแก้ว

ข. กลุ่มที่ขาดดุลยการย้ายถิ่น ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ 14 แห่งดังนี้

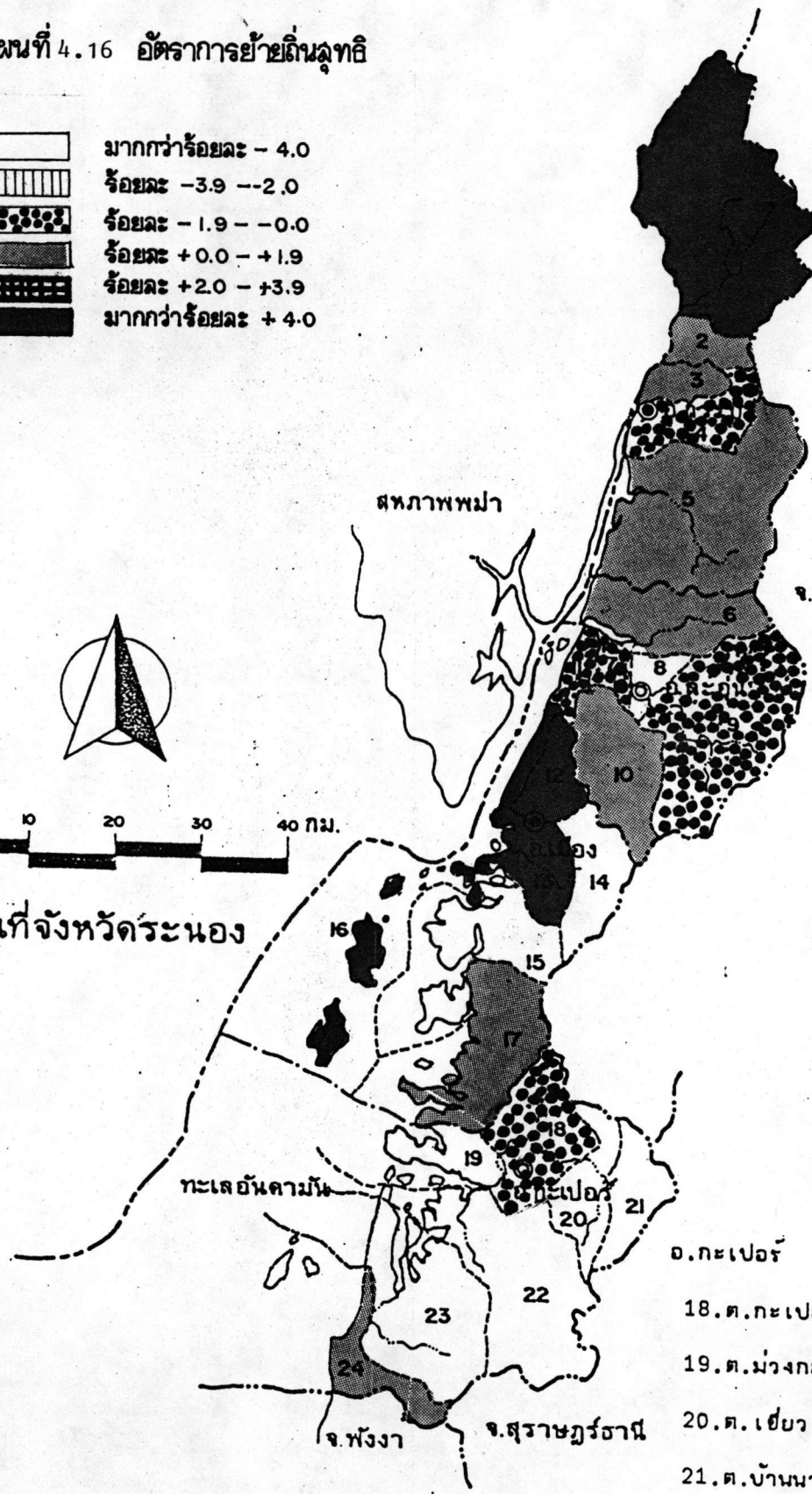
1. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการย้ายถิ่นออกสูง เป็นบริเวณที่มีอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด หรือคิดเป็นอัตราการย้ายออกสูงกว่าร้อยละ 4.0 ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ 9 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอกะเปอร์ ได้แก่ ตำบลม่วงกลวง นาคา บางหิน เขียวเหลียง และบ้านนา ในอำเภอเมืองระนอง ได้แก่ ตำบลหงาว หาดส้มแป้น เขานิวเวอณ์ และในอำเภอละอุ่น ได้แก่ ตำบลละอุ่นใต้

2. กลุ่มตำบลที่มีอัตราการย้ายถิ่นออกปานกลาง เป็นกลุ่มที่มีปริมาณการย้ายออกสุทธิไม่มากนัก หรือคิดเป็นอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิระหว่างร้อยละ -1.9-0.0 ประกอบด้วยตำบลน้ำจืด ทรายแดง กะเปอร์ ละอุ่นเหนือ บางพระใต้

แผนที่ 4.16 อัตราการย้ายถิ่นสุทธิ

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ. กระบุรี
  - 1. ต. ปากฉั่น
  - 2. ต. มะมู
  - 3. ต. น้ำจืดน้อย
  - 4. ต. น้ำจืด
  - 5. ต. ลำเลียง
- อ. ละอุ่น
  - 6. ต. บางแก้ว
- จ. ชุมพร
  - 7. ต. บางพระใต้
  - 8. ต. ละอุ่นใต้
  - 9. ต. ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต. บางพระเหนือ
- อ. เมือง
  - 11. ต. ทรายแดง
  - 12. ต. บางนอน
  - 13. ต. บางริน
  - 14. ต. หาดส้มแบน
  - 15. ต. หงาว
  - 16. ต. ปากน้ำ
  - 17. ต. ราชกรูด
- อ. กะเปอร์
  - 18. ต. กะเปอร์
  - 19. ต. ม่วงกลาง
  - 20. ต. เขียวเหลียง
  - 21. ต. บ้านนา
  - 22. ต. บางหิน
  - 23. ต. นาคา
  - 24. ต. ก้าววน

ที่มา : กรมการปกครอง พ.ศ. 2526

4.4.1.6 การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคต การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตมีจุดประสงค์เพื่อจะได้ทราบว่า ในช่วงระยะเวลา 10-15 ปีข้างหน้า ในแต่ละพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรเท่าใด เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาต่อไป เช่น เกี่ยวกับอุตสาหกรรม การผลิต การจ้างงาน และการบริการทางสังคม เป็นต้น

การคาดประมาณประชากรในที่นี้ เป็นการคาดประมาณจำนวนประชากรของแต่ละอำเภอในระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ตามลำดับ การคำนวณใช้วิธีการทางสถิติ คือ การวิเคราะห์การถดถอย ซึ่งกำหนดให้การเปลี่ยนแปลงของประชากรเป็นฟังก์ชันของเวลา หรืออีกนัยหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา สมการของการวิเคราะห์การถดถอย ได้แก่

$$Y = a + bx$$

ในที่นี้ Y = จำนวนประชากร

x = เวลา (ปี)

a = ค่าคงที่

b = ค่าสัมประสิทธิ์

ค่าของ a และ b จะหาได้ในสูตร

$$b = \frac{\sum x_i y_i - \frac{\sum x_i \sum y_i}{N}}{\sum x_i^2 - \frac{(\sum x_i)^2}{N}}$$

เมื่อ N = จำนวนปีที่เรารู้

$$a = \frac{\sum y_i}{N} - b \frac{\sum x_i}{N}$$

ผลการคำนวณปรากฏในตารางที่ 4.35

¹ สุทธิชัย ใจวัศศิริ, สถิติ ธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 140.

ตารางที่ 4.34 จำนวนประชากร รายอำเภอ พ.ศ. 2516-2526

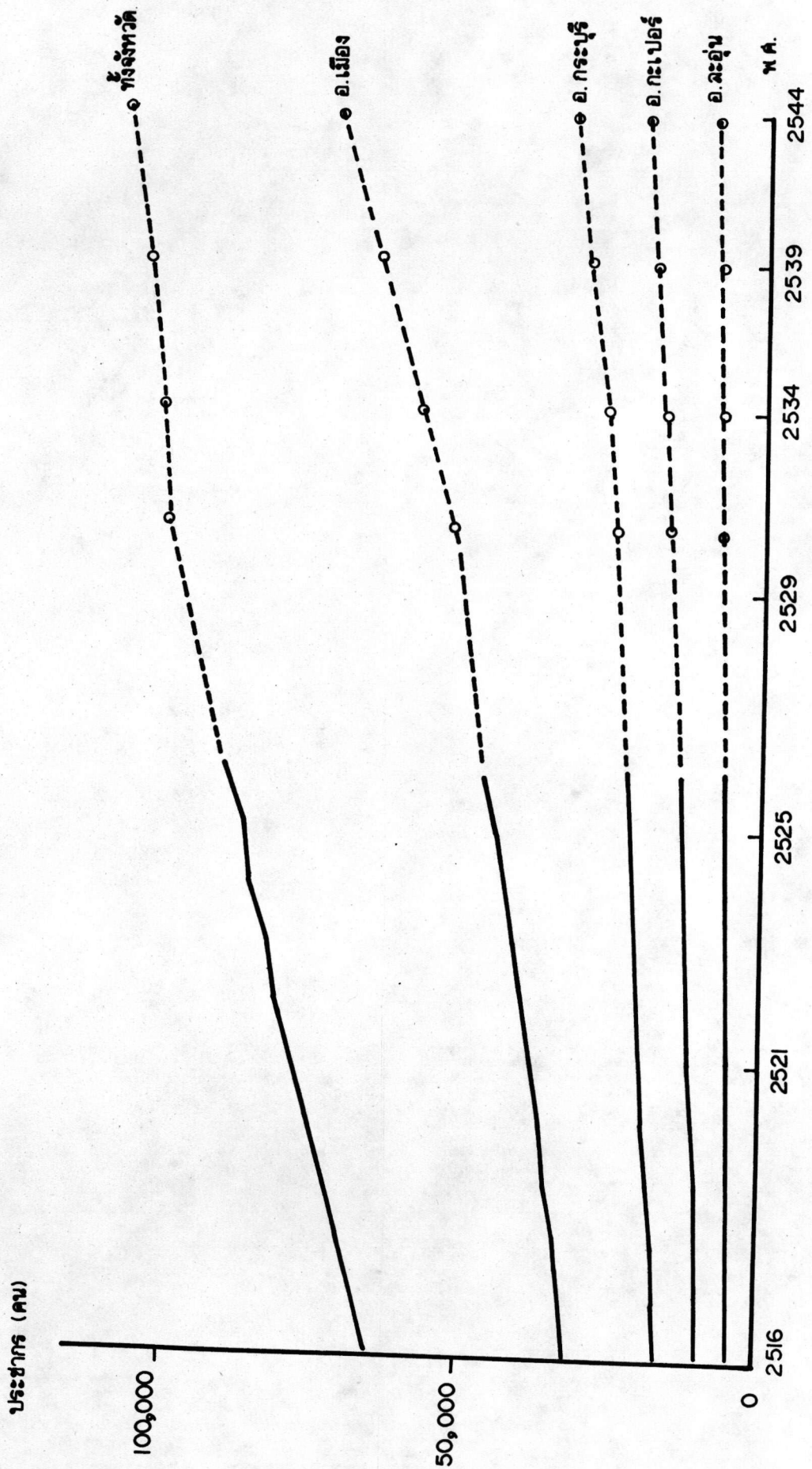
พ.ศ.	หน่วย : คน				
	อ.เมือง	อ.กระบุรี	อ.กะเปอร์	อ.ละอุ่น	ทั้งจังหวัด
2516	32,130	17,417	10,639	5,080	65,266
2517	33,737	18,076	11,235	5,144	68,192
2518	34,942	18,797	11,779	5,604	71,122
2519	36,652	19,404	11,782	5,615	73,453
2520	37,982	20,066	12,455	5,753	76,256
2521	39,405	20,763	12,958	5,957	79,083
2522	40,785	21,359	13,326	6,147	81,617
2523	42,157	21,778	13,575	6,197	83,707
2524	43,680	22,190	13,906	6,327	86,103
2525	44,806	22,364	14,149	6,426	87,745
2526	47,213	23,302	14,387	6,570	91,472

ที่มา : กรมการปกครอง (เอกสารโรเนียว)

ตารางที่ 4.35 จำนวนประชากรที่คาดประมาณในอนาคต

พ.ศ.	หน่วย : คน				
	อ.เมือง	อ.กระบุรี	อ.กะเปอร์	อ.ละอุ่น	ทั้งจังหวัด
2530	52,460	25,630	16,070	7,212	101,496
2534	58,260	27,910	17,550	7,804	111,696
2539	65,510	30,760	19,400	8,544	124,446
2544	72,760	33,610	21,250	9,284	137,196

แผนภูมิ 4.7 จำนวนประชากรในขนาด

จำนวนประชากรของจังหวัดระนองตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2526 นั้นเพิ่มขึ้นตลอดเวลา และคาดว่าแนวโน้มนี้จะดำเนินต่อไปในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าแม้ว่าจะมีการเพิ่มประชากรมากขึ้นทุกปีแล้วก็ตาม แต่ขนาดของประชากรในแต่ละพื้นที่นั้นยังคงมีขนาดเล็กมาก กล่าวคือ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2534) จังหวัดระนองจะมีประชากรทั้งสิ้น 111,696 คน และเมื่อสิ้นแผนฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2544) จะมีประชากรทั้งสิ้น 137,196 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกับจำนวนประชากรของจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน (พ.ศ. 2527) คือมีประชากรรวม 145,229 คน หรือเป็นขนาดประชากรที่เล็กที่สุดเป็นอันดับสองของภาคใต้ รองจากจังหวัดระนอง

4.4.2 ระดับความเป็นเมือง¹ เมืองในที่นี้หมายถึงศูนย์กลางของชุมชน ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก การศึกษาระดับความเป็นเมืองในบทนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษานาความเติบโตของศูนย์กลางต่าง ๆ โดยมีสมมุติฐานว่า ศูนย์กลางชุมชนเป็นเขตที่มีบทบาทต่อการพัฒนาจังหวัดเป็นอย่างมาก เป็นเครื่องมือของรัฐในการกระจายการพัฒนา ด้านบริการสาธารณะ และเป็นจุดที่จะให้บริการทางการค้าในระดับท้องถิ่นต่อพื้นที่ชนบทโดยรอบ ผลการศึกษาระดับความเป็นเมืองจะได้นำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาจังหวัดต่อไป

4.4.2.1 ขนาดและที่ตั้งของชุมชน ปัจจุบันชุมชนเมืองของจังหวัดระนองประกอบด้วยเทศบาลเมือง 1 แห่ง และสุขาภิบาล 5 แห่ง มีขนาดพื้นที่และที่ตั้ง ดังตารางที่ 4.36

---

¹ บุญกิจ ว่องไวกิจกไพศาล, เศรษฐศาสตร์เมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 4 .

ตารางที่ 4.36 ขนาดเนื้อที่และที่ตั้งของชุมชนเมือง จังหวัดระนอง

ศูนย์กลางชุมชน	เนื้อที่ (กม. ²)	หมู่บ้าน	ที่ตั้ง/ตำบล	อำเภอ
เทศบาลเมืองระนอง	2.09	-	เขานิเวศน์	เมือง
สุขาภิบาลหงาว	1.84	1,2	หงาว	เมือง
สุขาภิบาลปากน้ำ	1.92	1,2,6	ปากน้ำ	เมือง
สุขาภิบาลละอุ่น	0.14	5,6	ละอุ่นใต้	ละอุ่น
สุขาภิบาลกะเปอร์	1.01	1,5	กะเปอร์	กะเปอร์
สุขาภิบาลน้ำจืด	4.80	2,3,4	น้ำจืด	กะเปอร์

ที่มา : กรมการปกครอง

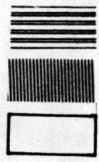
4.4.2.2 ลักษณะการกระจายตัวของชุมชนเมือง ลักษณะการกระจายตัวของประชากรถูกจำกัดตัวเป็นแนวยาวเหนือใต้ คือ กระจายตัวอยู่บริเวณที่ราบแคบ ๆ ริมหาด้านตะวันตก ต่อมาเมื่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สร้างเสร็จเรียบร้อยใน พ.ศ. 2513 มีผลให้ตำบลส่วนใหญ่เชื่อมติดต่อกัน ในพื้นที่ตำบลที่ทางหลวงแผ่นดินไม่ได้ตัดผ่าน ก็มีทางหลวงจังหวัดเชื่อมโยง ส่วนการติดต่อกันระหว่างหมู่บ้าน เป็นถนนดินหรือลูกรังซึ่งไม่สะดวกมากนัก

บริเวณที่เป็นศูนย์กลางชุมชนของจังหวัดระนองนั้นกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ รวม 6 แห่ง ในอดีตมีศูนย์กลางชุมชนสำคัญเพียง 2 แห่ง ได้แก่ ตำบลน้ำจืด เป็นที่ตั้งของเมืองกระบุรี และตำบลเขานิเวศน์เป็นที่ตั้งของเมืองระนอง ทั้ง 2 แห่งนี้มีลักษณะเป็นแหล่งชุมชนมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

ศูนย์กลางชุมชนที่อำเภอกะเปอร์และอำเภอละอุ่นนั้น เป็นศูนย์กลางที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารการปกครองของอำเภอ อยู่ในพื้นที่ห่างไกลมาก ศูนย์กลางชุมชนจึงมีหน้าที่อย่างสำคัญในอันที่จะให้บริการแก่ชนบทโดยรอบ

แผนที่ 4.17 การกระจายศูนย์กลางชุมชน

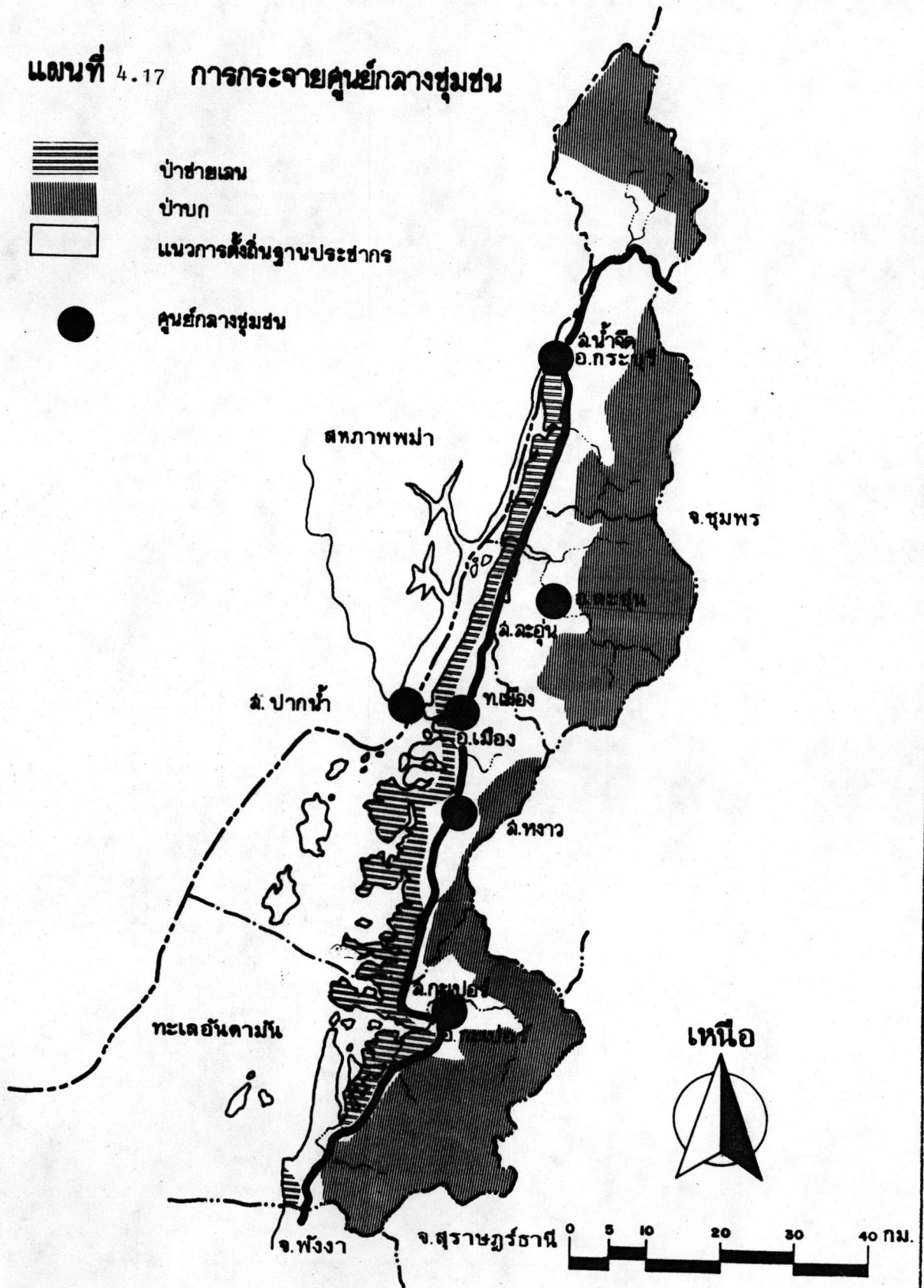
ป่าชายเลน

ป่าบก

แนวการตั้งถิ่นฐานประชากร

ศูนย์กลางชุมชน

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา

ส่วนศูนย์กลางชุมชนที่ตำบลหงาวและตำบลปากน้ำ ซึ่งมีการปกครองท้องถิ่น เป็นสุขาภิบาล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การประมง การทำเหมืองแร่ และการป่าไม้ ทำให้ท้องถิ่นมีรายได้พอสมควรแก่การจัดการสาธารณสุขโลกต่าง ๆ

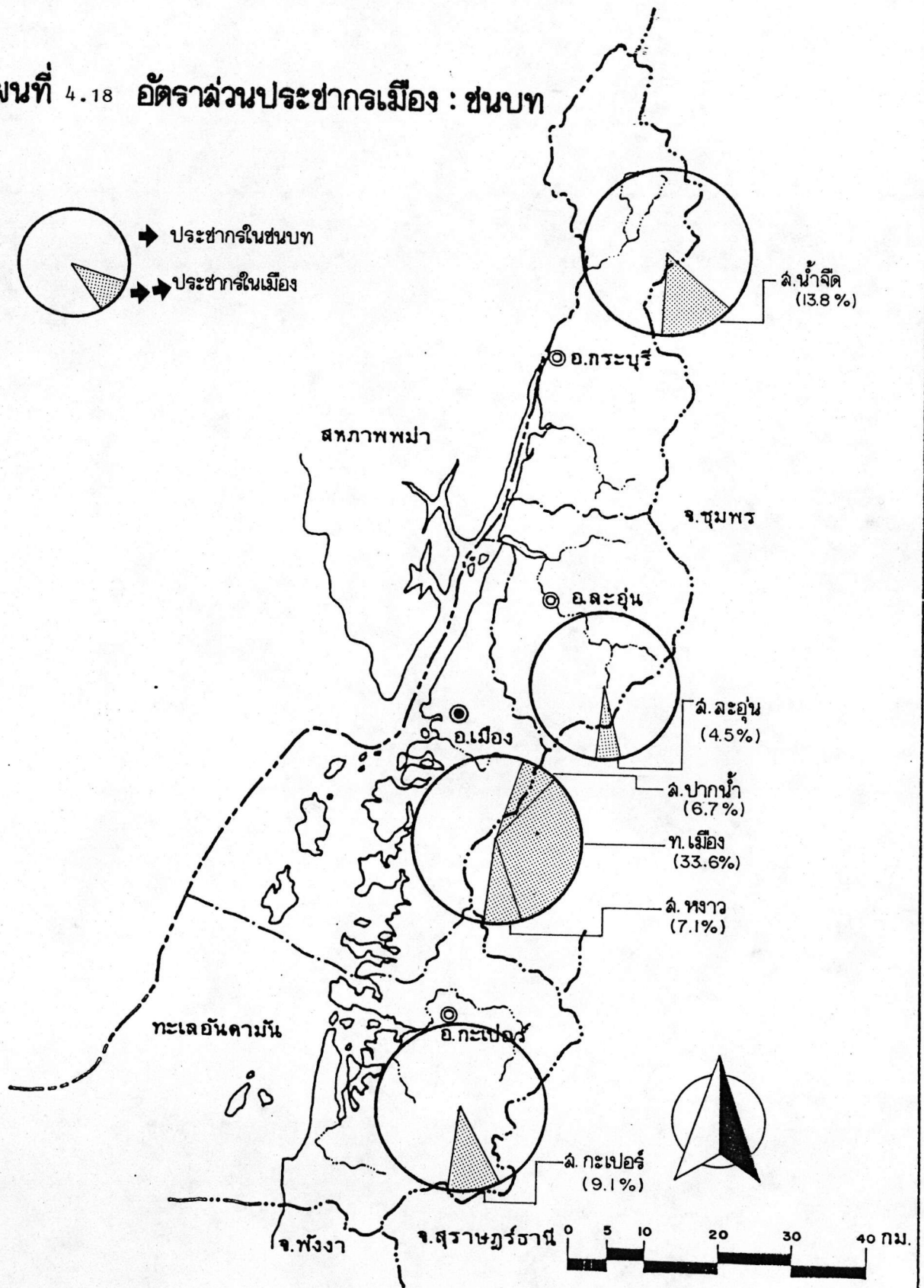
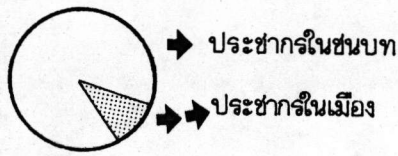
4.4.2.3 อัตราส่วนของประชากรในเมืองกับในชนบทของจังหวัดระนอง¹
 ใน พ.ศ. 2525 จังหวัดระนองมีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ร้อยละ 28.8 ของประชากรทั้งจังหวัด ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่สูงพอสมควรเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองของทั้งประเทศ ปีเดียวกันมีอัตราส่วนเท่ากับ ร้อยละ 24.4 และอัตราส่วนประชากรในเมืองของภาคใต้เฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 15.3

เมื่อพิจารณาในระดับอำเภอ อำเภอเมืองเป็นเขตเดียวที่มีชุมชนเมืองขนาดใหญ่ กล่าวคือประชากรในอำเภอเมืองร้อยละ 44.5 อาศัยอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน จำแนกเป็นอาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองร้อยละ 31.6 สุขาภิบาลหงาว ร้อยละ 6.6 และสุขาภิบาลปากน้ำ ร้อยละ 6.3 ส่วนอำเภออื่น ๆ มีศูนย์กลางชุมชนขนาดเล็กมากเช่น ในอำเภอกระบุรี มีประชากรอยู่ในชุมชนเมือง ร้อยละ 17.2 ของประชากรทั้งหมด อำเภอกะเปอร์และอำเภอละอุ่น ร้อยละ 8.6 และร้อยละ 4.3 ตามลำดับ

---

¹ กองราชการส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง (เอกสารอัครโรเนียว)

แผนที่ 4.18 อัตราส่วนประชากรเมือง : ชนบท

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา : กรมการปกครอง

ตารางที่ 4.37 อัตราส่วนระหว่างเมืองกับชนบทโดยพิจารณาจากประชากร พ.ศ. 2525

ศูนย์กลางชุมชน	จำนวนประชากร (คน)		ร้อยละ
	ในอำเภอ	ในเขตชุมชน	
เทศบาลเมือง		14,161	31.6
สุขาภิบาลหวาง	44,806	2,971	6.6
สุขาภิบาลปากน้ำ		2,833	6.3
สุขาภิบาลกะเปอร์	14,149	1,218	8.6
สุขาภิบาลน้ำจืด	22,364	3,840	17.2
สุขาภิบาลละอุ่น	6,426	276	4.3
รวม	87,745	25,299	28.8

ที่มา : กรมการปกครอง

4.4.2.4 ลักษณะประชากรในชุมชนเมือง จากรายงานดัชนีสภาพสังคมประเทศไทย พ.ศ. 2525 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น กำหนดให้เขตเมืองคือ เทศบาลและสุขาภิบาล เป็นพื้นที่ที่มีประชากรมากกว่า 5,000 คน และมีความหนาแน่นประชากรประมาณ 1,000 คนต่อเนื้อที่ 1 กม.²

ในปี 2525 จังหวัดระนองมีจำนวนประชากรในเขตเมืองรวมทั้งสิ้น 25,299 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 2,144 คนต่อพื้นที่ 1 กม.² จากจำนวนชุมชนเมืองของจังหวัดทั้ง 6 แห่งนั้น มีเทศบาลเมืองระนองเพียงแห่งเดียวที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ กล่าวคือ เทศบาลเมืองระนองมีประชากรรวมทั้งสิ้น 14,161 คน

และมีความหนาแน่นประชากรเท่ากับ 6,776 คนต่อพื้นที่ 1 กม. ส่วนชุมชนอื่น ๆ นั้น มีจำนวนประชากรและความหนาแน่นต่ำกว่ามาก เช่น สุขาภิบาลน้ำจืด ซึ่งมีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองนั้น มีประชากรเพียง 3,840 คน คิดเป็นความหนาแน่นประชากร 800 คนต่อพื้นที่ 1 กม.

เมื่อพิจารณาลักษณะการรวมตัวของประชากรพบว่ามีลักษณะกระจุกตัวสูง กล่าวคือ จากจำนวนประชากรของชุมชนรวมทั้งสิ้น 25,299 คนนั้น ปรากฏว่าประชากรร้อยละ 56.0 อาศัยอยู่ในเทศบาลเมือง รองลงมาอาศัยอยู่ในสุขาภิบาลน้ำจืดคิดเป็นร้อยละ 15.2 สุขาภิบาลหงาวร้อยละ 11.7 สุขาภิบาลปากน้ำร้อยละ 11.2 ส่วนสุขาภิบาลกะเปอร์และสุขาภิบาลละอุ่นนั้น มีสัดส่วนต่ำมากเท่ากับร้อยละ 4.8 และร้อยละ 1.1 ตามลำดับ ตัวเลขแสดงสัดส่วนประชากรในชุมชนเมืองดังกล่าวแสดงภาพรวมในขั้นต้นนี้ได้ว่า ลักษณะความเป็นชุมชนเมืองนี้มีความสำคัญมากที่สุดเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งมีลักษณะเป็นศูนย์กลางของจังหวัดที่ซึ่งประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจรวมตัวกันและมีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างเขตเมืองที่มีความหนาแน่นสูงกับพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นชนบทห่างเปล้า (ดูตารางที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38 ลักษณะประชากรในชุมชนเมือง

ชุมชน	เนื้อที่ (กม. ²)	ประชากร (คน)		ความหนาแน่น (คน/กม. ²)
		จำนวน	%	
เทศบาลเมืองระนอง	2.09	14,161	56.0	6,776
สุขาภิบาลละอุ่น	0.14	276	11.7	1,971
สุขาภิบาลหงาว	1.84	2,971	11.2	1,615
สุขาภิบาลปากน้ำ	1.92	2,833	15.2	1,476
สุขาภิบาลกะเปอร์	1.01	1,218	4.8	1,206
สุขาภิบาลน้ำจืด	4.80	3,840	1.1	800
รวม	11.80	25,299	100.0	2,144

ที่มา : กรมการปกครอง

4.4.2.5 การเปลี่ยนแปลงประชากรในชุมชนเมือง (ตารางที่ 4.39 ภาคผนวก) ในปี 2520 มีประชากรในชุมชนเมืองรวมทั้งสิ้น 22,154 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 25,299 คน ในปี พ.ศ. 2525 หรือกล่าวได้ว่าในระยะเวลา 5 ปีมีจำนวนประชากรในเขตชุมชนเพิ่มขึ้น 3,145 คน คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.8 ต่อปี

เมื่อพิจารณาจำนวนการเปลี่ยนแปลงประชากรในชุมชนเมืองทั้งด้วยการศึกษา การเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ และการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์ สามารถอธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงของแต่ละชุมชนได้ดังนี้

1. พื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตสูง หมายถึงพื้นที่ที่ภายในชุมชนเองมีอัตราการเติบโตของประชากรสูง และจำนวนของประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นก็นับว่ามีความสำคัญต่อ

จังหวัดในระดับสูง ชุมชนที่จัดอยู่ในลักษณะนี้ได้แก่ สุขาภิบาลปากน้ำ ซึ่งมีอัตราการเติบโตประชากรเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 14.7 ต่อปี และอัตราการเพิ่มของประชากรมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 38.2 ของการเพิ่มของชุมชนทั้งหมดในจังหวัด

2. พื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางประชากรปานกลาง แต่มีความสำคัญต่อจังหวัดเป็นอย่างมาก ได้แก่ เทศบาลเมืองระนอง กล่าวคือมีการเติบโตภายในตัวเองในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 2.7 ต่อปี แต่จำนวนของประชากรที่เพิ่มขึ้นนั้นมีสัดส่วนถึงร้อยละ 52.7 ของการเพิ่มทั้งหมดของจังหวัด

3. พื้นที่ที่มีการเติบโตของประชากรปานกลาง และมีความสำคัญต่อจังหวัดในระดับปานกลาง ได้แก่ สุขาภิบาลหงาว ซึ่งมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยของประชากรเท่ากับร้อยละ 4.1 ต่อปี และมีความสำคัญต่อการขยายตัวของประชากรในชุมชนของจังหวัดมากพอสมควร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.2

4. พื้นที่ที่มีการขยายตัวของประชากรสูง แต่มีความสำคัญต่อจังหวัดน้อย ได้แก่ สุขาภิบาลละอุ่น ซึ่งมีอัตราการเติบโตภายในชุมชนเองเฉลี่ยร้อยละ 13.1 ต่อปี แต่การขยายตัวของประชากรในสุขาภิบาลละอุ่น มีผลกระทบต่อ การขยายตัวของขนาดประชากรในชุมชนทั้งหมดของจังหวัดน้อยมาก คือมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.4

5. พื้นที่ที่มีการเติบโตของประชากรปานกลาง และมีความสำคัญต่อจังหวัดน้อย ได้แก่ สุขาภิบาลกะเปอร์ ซึ่งมีอัตราการเติบโตภายในชุมชนเองเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 3.6 ต่อปี แต่การขยายตัวของประชากรของชุมชนเองมีผลต่อการขยายตัวของชุมชนทั้งจังหวัดเพียงเล็กน้อย คือ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 5.9

6. พื้นที่ที่มีลักษณะถดถอย ได้แก่ สุขาภิบาลน้ำจืด ซึ่งมีจำนวนประชากรในเขตชุมชนลดน้อยลงเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.4 ต่อปี

4.4.2.6 ลำดับความสำคัญของศูนย์กลางชุมชนในจังหวัดระนอง จากผลการศึกษาลำดับชุมชนในภาคใต้ของสำนักผังเมือง พ.ศ. 2524 โดยพิจารณาจากค่าความสำคัญด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชากร เศรษฐกิจและการบริการทางสังคม ชุมชนเมืองของจังหวัดระนองมีระดับความสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับในระดับภาค ตามลำดับดังนี้

1. เทศบาลเมืองระนอง ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชุมชนลำดับที่ 3 ของภาคใต้ มีลักษณะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด แต่ไม่มีความสำคัญต่อภาคหรืออนุภาคโดยส่วนรวม เทศบาลอื่น ๆ ที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับเทศบาลเมืองระนอง ได้แก่ เทศบาลเมืองปัตตานี พัทลุง นราธิวาส ชุมพร และกระบี่ กลุ่มนี้จะมีประชากรระหว่าง 20,000 - 40,000 คน

2. สุขาภิบาลน้ำจืด ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชุมชนลำดับที่ 5 ของภาคใต้ มีลักษณะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมและการคมนาคมขนส่งในระดับอำเภอและชุมชน มีประชากรระหว่าง 3,000 - 7,000 คน

3. สุขาภิบาลปากน้ำ หงาว ละอุ่น และกะเปอร์ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชุมชนลำดับที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มชุมชนเมืองที่มีลำดับความสำคัญน้อยที่สุด มีลักษณะเป็นศูนย์กลางของอำเภอและชุมชนชนบทในระดับต่ำสุดทางเศรษฐกิจ การบริการสังคมและการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะในแง่ของการคมนาคมขนส่งนั้น กลุ่มนี้เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในจุดอับของภูมิภาค เส้นทางคมนาคมมีจำกัดและการเข้าถึงทำได้ลำบาก มีประชากรไม่เกิน 3,000 คน

เมื่อประเมินความสำคัญของศูนย์กลางชุมชนทั้ง 6 แห่งของจังหวัดระนอง โดยใช้ข้อมูลตัวแปร 2 ตัว คือ จำนวนประชากรและรายได้ของชุมชนแต่ละแห่งใน พ.ศ. 2525 นำมาแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองในแผนภูมิธรรมดา พบว่าลำดับความสำคัญของชุมชนที่สรุปได้มีลักษณะสอดคล้องตามที่สำนักผังเมืองได้ศึกษาไว้เช่นกัน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุมชนที่มีความสำคัญสูง ได้แก่ เทศบาลเมืองระนอง ซึ่งมีประชากรในชุมชนเมืองรวม 14,161 คน หรือร้อยละ 56.0 ของจำนวนประชากรในชุมชนเมืองทั้งหมด และมีรายได้ 10.5 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 82.9 ของจำนวนรายได้ส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ความสำคัญของเทศบาลเมืองระนองคือ การเป็นศูนย์กลางทั้งด้านการค้า การบริการ และการปกครองในระดับจังหวัด

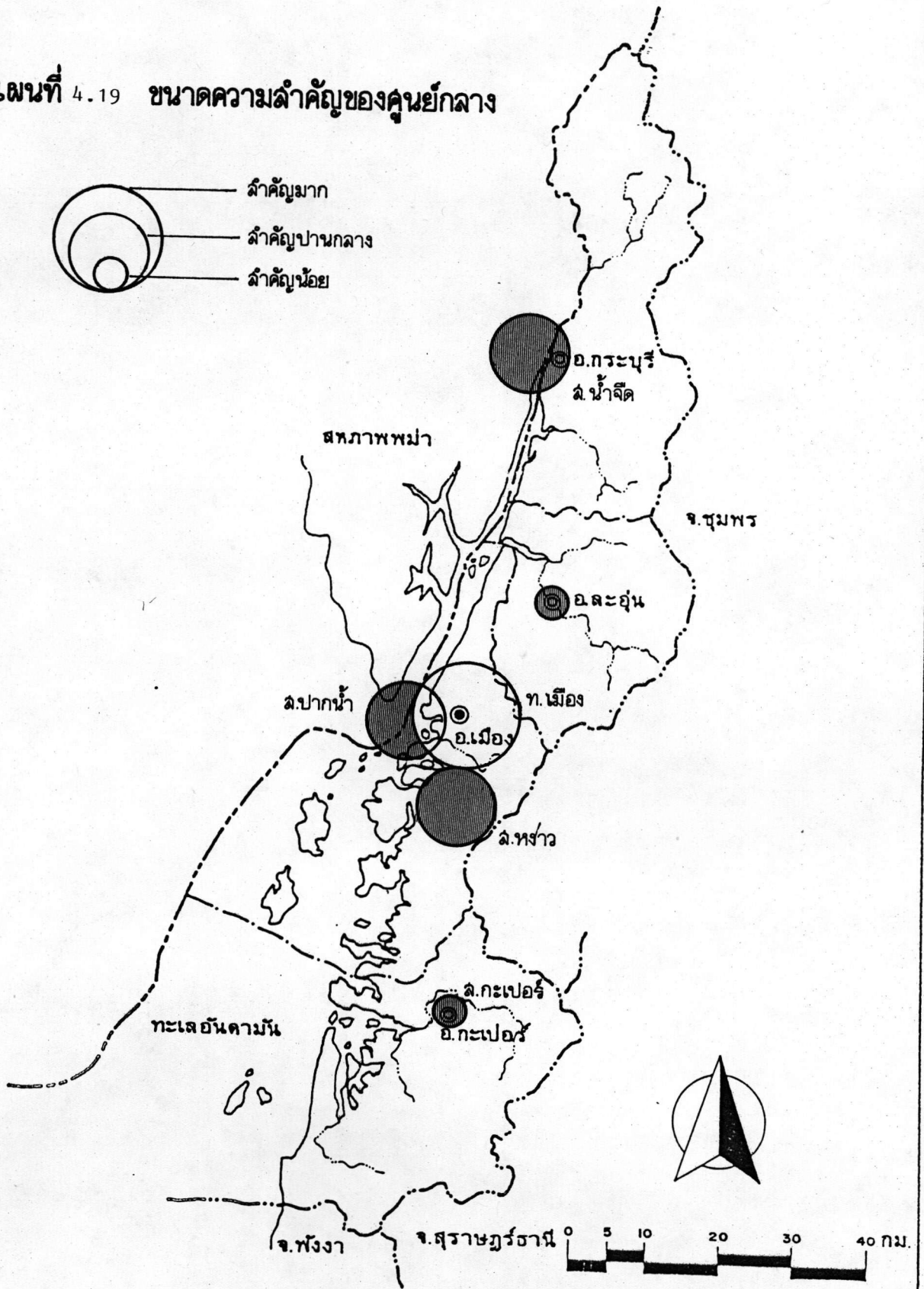
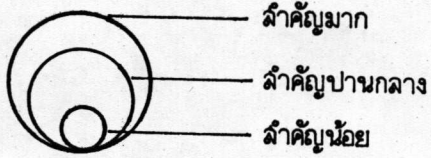
2. ชุมชนที่มีความสำคัญปานกลาง ได้แก่ สุขาภิบาลน้ำจืด สุขาภิบาลหงาว และสุขาภิบาลปากน้ำ มีการรวมตัวของประชากรพอสมควร คือ ประมาณ 3,000 -

4,000 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 10 - 15 ของจำนวนประชากรในชุมชนเมืองทั้งหมด แต่ระดับรายได้ก็นับว่าต่ำมาก: หากนำไปเปรียบเทียบกับเทศบาลเมือง กล่าวคือ มีรายได้เพียง 4 - 5 แสนบาท หรือมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 4 ของจำนวนรายได้ส่วนท้องถิ่นทั้งหมดของจังหวัด ความสำคัญของสุขาภิบาลน้ำจืด คือ การเป็นศูนย์กลางด้านการบริการ เศรษฐกิจ และการปกครองในระดับอำเภอและชุมชนชนบท ส่วนสุขาภิบาลหงาว และปากน้ำ เป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมประมงทะเล ซึ่งอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไป

3. ชุมชนที่มีความสำคัญต่ำ ได้แก่ สุขาภิบาลกะเปอร์ และสุขาภิบาลละอุ่น ซึ่งมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของอำเภอ แต่อำเภอดังกล่าวนี้อาจจัดเป็นอำเภอชนบทที่มีระดับต่ำสุดทางเศรษฐกิจ มีสภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นภูเขาและที่สูง มีความหนาแน่นประชากรต่ำ และมีจำนวนการประกอบการอุตสาหกรรมน้อย สุขาภิบาลกะเปอร์ สัดส่วนประชากรเท่ากับร้อยละ 4.8 และรายได้เท่ากับร้อยละ 3.5 ของจำนวนรวมของชุมชนทั้งหมดในขณะที่สุขาภิบาลละอุนมีสัดส่วนต่ำมากที่สุด คือ มีประชากรร้อยละ 1.1 และสัดส่วนของรายได้ท้องถิ่นเท่ากับร้อยละ 2.2 ของทั้งหมด

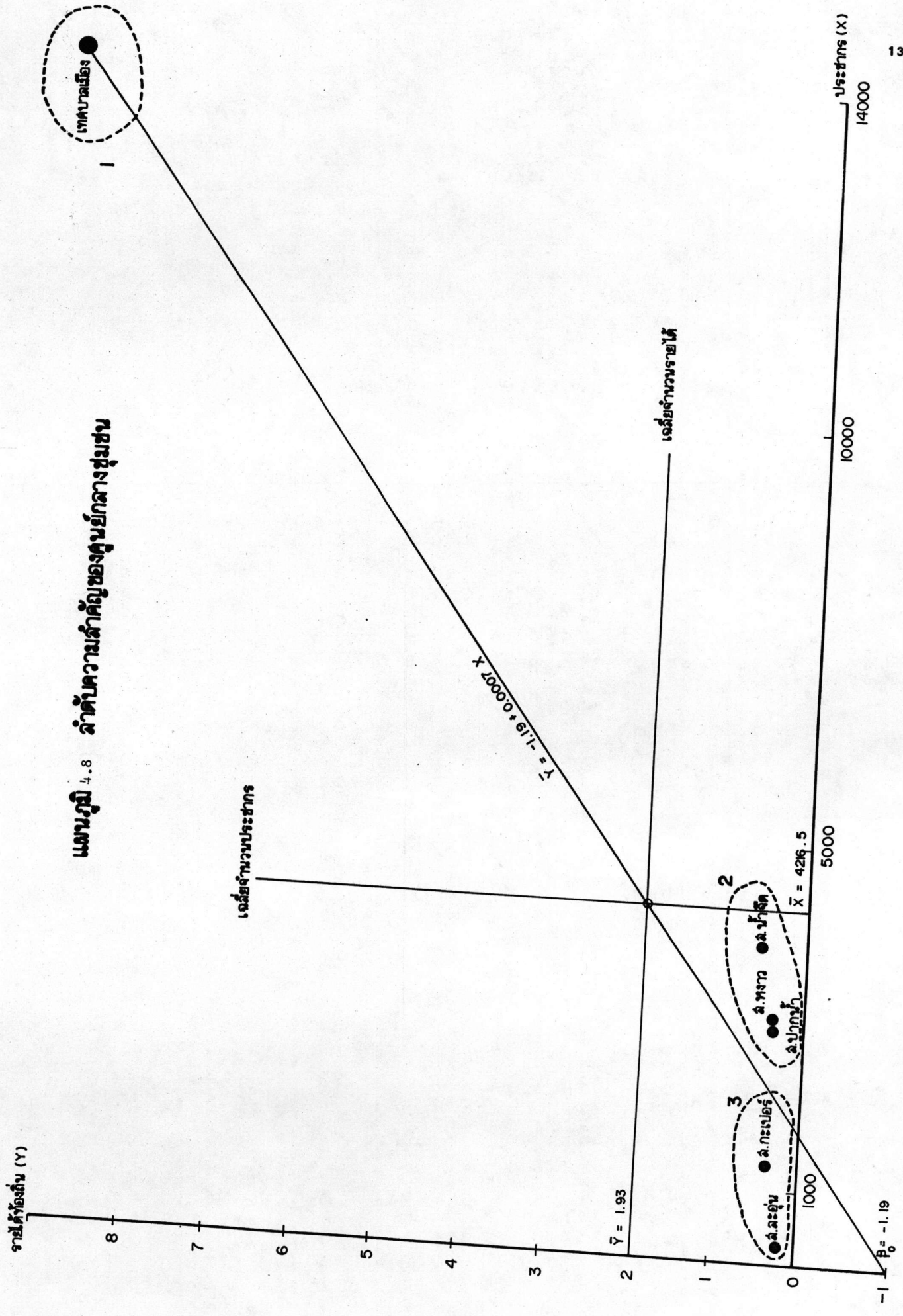
แผนที่ 4.19 ขนาดความสำคัญของศูนย์กลาง

แผนที่จังหวัดระนอง

ที่มา

แบบภูมิ 4.8 ลำดับความสำคัญของศูนย์กลางชุมชน

$\beta_0 = -1.19$

ตารางที่ 4.40 ประชากรและรายได้ของศูนย์กลางชุมชนระนอง พ.ศ. 2525

ศูนย์กลางชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	%	จำนวนรายได้ (ล้านบาท)	%
1. เทศบาลเมืองระนอง	14,161	56.0	10.54	82.9
2. สุขาภิบาลละอุ่น	276	1.1	0.28	2.2
3. สุขาภิบาลหงาว	2,971	11.7	0.45	3.5
4. สุขาภิบาลปากน้ำ	2,833	11.2	0.52	4.1
5. สุขาภิบาลกะเปอร์	1,218	4.8	0.44	3.5
6. สุขาภิบาลน้ำจืด	3,840	15.2	0.49	3.8
รวม	25,299	100.0	12.72	100.0

ที่มา : กรมการปกครอง

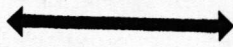
4.5 โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนา หมายถึง การจัดหาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ซึ่งเป็นเครื่องชี้อย่างหนึ่งว่าจังหวัดมีความพร้อมด้านปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุน รวมทั้งการตั้งถิ่นฐานหรือมีปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างไรบ้าง

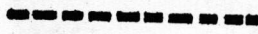
4.5.1 เส้นทางการคมนาคมขนส่ง เส้นทางที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดระนอง ได้แก่ เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ซึ่งตัดผ่านจังหวัดในแนวเหนือใต้ ความสำคัญของเส้นทางดังกล่าวมีสาเหตุเนื่องจากจังหวัดระนองไม่มีการคมนาคมทางรถไฟและทางอากาศอยู่เลย (ดูตารางที่ 4.41 และ 4.42 ภาคผนวก)

ก. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ช่วงที่ผ่านจังหวัดระนอง ประกอบด้วยสายทางย่อย ดังต่อไปนี้

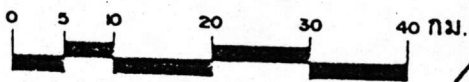
แผนที่ 4.20 ทางหลวง

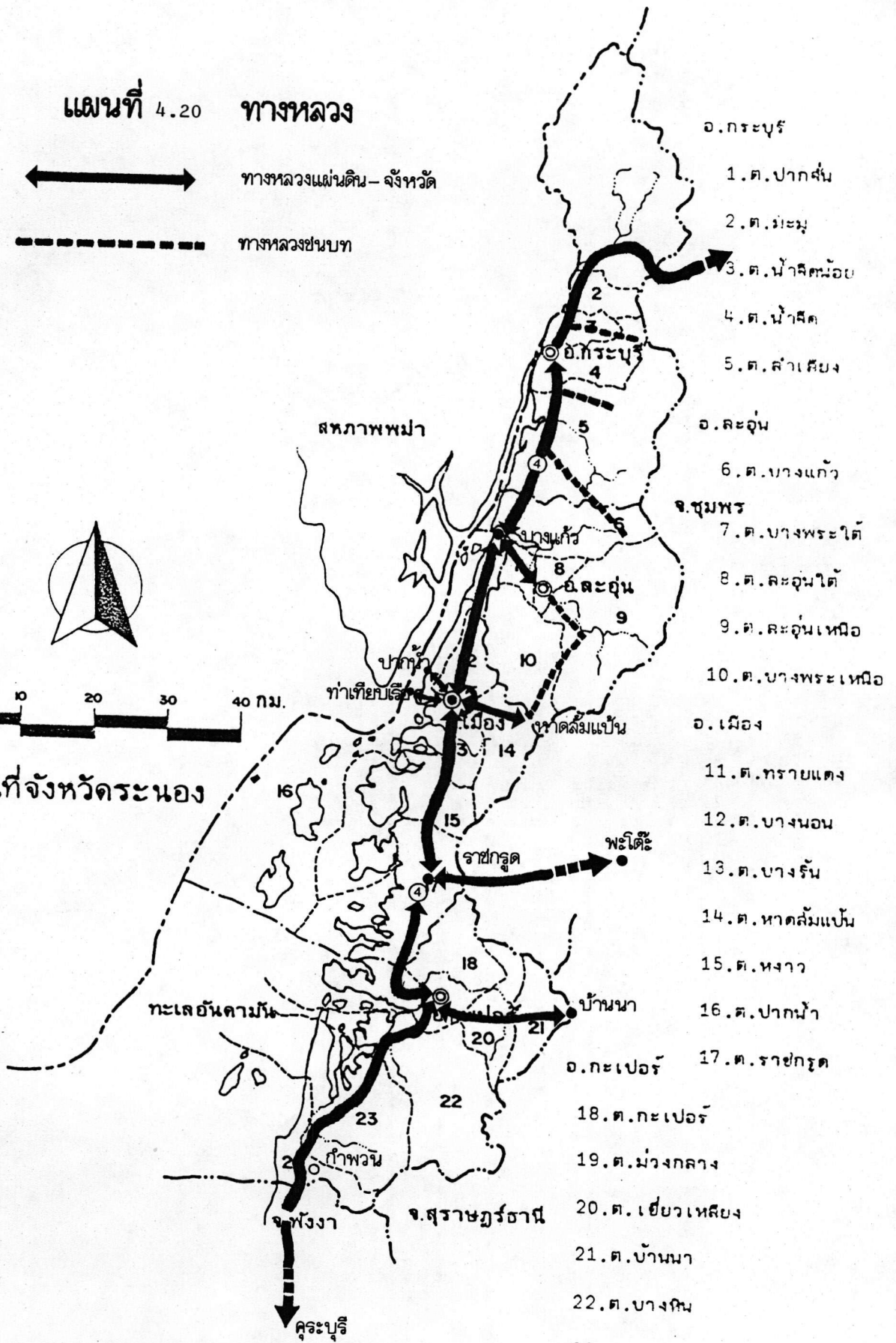
ทางหลวงแผ่นดิน-จังหวัด

ทางหลวงชนบท

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
- 1. ต.ปากส้ม
- 2. ต.มะมู
- 3. ต.น้ำจืดน้อย
- 4. ต.น้ำจืด
- 5. ต.ลำเสียด
- อ.ละอุ่น
- 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
- 7. ต.บางพระใต้
- 8. ต.ละอุ่นใต้
- 9. ต.ละอุ่นเหนือ
- 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
- 11. ต.ทรายแดง
- 12. ต.บางนอน
- 13. ต.บางริน
- 14. ต.หาดส้มแป้น
- 15. ต.หงาว
- 16. ต.ปากน้ำ
- 17. ต.ราชกรูด
- อ.กะเปอร์
- 18. ต.กะเปอร์
- 19. ต.ม่วงกลาง
- 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
- 21. ต.บ้านนา
- 22. ต.บางหิน
- 23. ต.นาคา
- 24. ต.กำพวน

ที่มา: กรมทางหลวง

1. อ.กระบุรี - สะพานคลองละอุ่น เริ่มจากตัว อ.กระบุรี ที่ตำบลน้ำจืด ลงมาทางใต้ผ่าน ต.ลำเลียง จนถึงสะพานข้ามคลองละอุ่น ต.บางแก้ว ระยะทาง 29.605 กม.

2. สะพานคลองละอุ่น - ทางแยกเข้า อ.เมืองระนอง เริ่มจากสะพานข้ามคลองละอุ่น ต.บางแก้ว ผ่าน ต.ทรายแดง เส้นทางช่วงนี้คเคี้ยวตามไหล่เขา โดยตลอด จนถึงทางแยกเข้า อ.เมือง ในเขต ต.บางนอน ระยะทาง 27.510 กม.

ปริมาณการจราจรของถนนช่วง อ.กระบุรี - อ.เมือง นี้ค่อนข้างเบาบางเมื่อเปรียบเทียบกับเส้นอื่น ๆ คือ เฉลี่ย 900 คันต่อวัน

3. ทางเลี้ยวเมือง ผ่าน ต.บางนอน ระยะทาง 2.343 กม.

4. ทางแยกเข้า อ.เมือง - ต.ราชกรูด ระยะทาง 27.500 กม.

5. ต.ราชกรูด - อ.กะเปอร์ จาก ต.ราชกรูด ผ่าน ต.ม่วงกลาง ถึงที่ทำการ อ.กะเปอร์ ระยะทาง 25.890 กม.

ปริมาณการจราจรจาก อ.เมืองระนอง ถึง อ.กะเปอร์ เฉลี่ย 1,000 - 2,000 คันต่อวัน เมื่อเปรียบเทียบกับสายอื่น ๆ แล้ว นับว่าค่อนข้างหนาแน่น

6. อ.กะเปอร์ - ต.กำพวน เริ่มจาก ต.กะเปอร์ ลงมาทางใต้ผ่าน ต.บางหิน นาคา จนถึง ต.กำพวน ซึ่งติดต่อกับกิ่ง อ.คุระบุรี จ.พังงา ระยะทาง 37.060 กม.

ปริมาณการจราจรช่วงนี้เป็นช่วงที่หนาแน่นมากที่สุด คือ ประมาณ 3,000 คันต่อวัน

7. ทางสายรองประธาน หมายเลข 412 เป็นทางแยกเข้า อ.เมืองระนอง ระยะทาง 1.500 กม. มีรถชนิดต่าง ๆ ผ่านประมาณ 800 คันต่อวัน

ข. ทางหลวงจังหวัด เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างอำเภอกับตัวจังหวัด อำเภอกับอำเภอ ตำบลกับตำบล และชุมชนใหญ่กับทางหลวงแผ่นดิน ปัจจุบันในจังหวัดระนอง มีทางหลวงจังหวัดอยู่ 6 เส้นทาง ได้แก่

1. สายระนอง-ปากน้ำ (4004) วิ่งระหว่างเทศบาลเมือง ถึง ค.ปากน้ำ ระยะทาง 8.300 กม. มีปริมาณการจราจรประมาณ 400 คันต่อวัน
2. สายระนอง-หาดส้มแป้น (4005) วิ่งจากเทศบาลเมือง ถึง ค.หาดส้มแป้น ระยะทาง 6.100 กม. มีปริมาณรถวิ่งประมาณ 300 คันต่อวัน
3. สายราชกรูด-พะโต๊ะ (4006) เริ่มจาก ค.ราชกรูด ไปยัง อ.พะโต๊ะ จ.ชุมพร ระยะทาง 26.000 กม. มีรถวิ่งประมาณ 500 คันต่อวัน
4. สายตลาดแขก-ท่าเทียบเรือ (4080) เริ่มจากเทศบาลเมือง ถึง ท่าเทียบเรือประมง ค.ปากน้ำ ระยะทาง 2.940 กม. มีปริมาณการจราจรสูงมาก คือ 5,000 คันต่อวัน เนื่องจากเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าประมงที่สำคัญของจังหวัด
5. สายสะพานข้ามคลองละอุ่น-อ.ละอุ่น (4091) แยกจากทางหลวงแผ่นดิน ที่บริเวณสะพานคลองละอุ่น ค.บางแก้ว ไปถึงที่ว่าการ อ.ละอุ่น เส้นทางช่วงนี้ ต้องเลียบขึ้นบนไหล่เขา ระยะทาง 13.000 กม. มีปริมาณการจราจรต่ำที่สุดเพียง 100 คันต่อวัน เนื่องจาก อ.ละอุ่น เป็นชุมชนชนบทที่มีการติดต่อกับภายนอกน้อยมาก
6. สายกะเปอร์-บ้านนา (4130) เริ่มจาก ค.กะเปอร์ ผ่าน ค.เขี้ยวเหลียง ถึง ค.บ้านนา ระยะทางรวม 15.600 กม.

ค. ทางหลวงชนบท ทางหลวงชนบทเป็นทางหลวงในท้องถิ่นนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ใน จ.ระนอง มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง

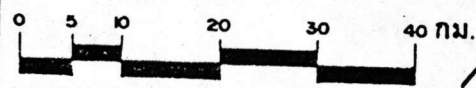
เส้นทางหลวงท้องถิ่นที่สำคัญ คือ เส้นทางละอุ่น-หาดส้มแป้น ซึ่งตัดผ่านและเชื่อม ค.ละอุ่นเหนือ ค.บางพระเหนือ กับ ค.หาดส้มแป้น นอกจากนี้ยังมีถนนสายสั้น ๆ ใน ค.น้ำจืด - ค.น้ำจืดน้อย ค.ลำเลียง - ค.บางแก้ว ระยะทางของทางหลวงชนบททั้งหมดรวม 48 กม.

ง. ทางหลวงเทศบาล ทางหลวงเทศบาลเป็นถนนภายในเขตชุมชนเทศบาล สำหรับจังหวัดระนอง ถนนภายในเขตเทศบาล มีขนาดแคบเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีอาคาร

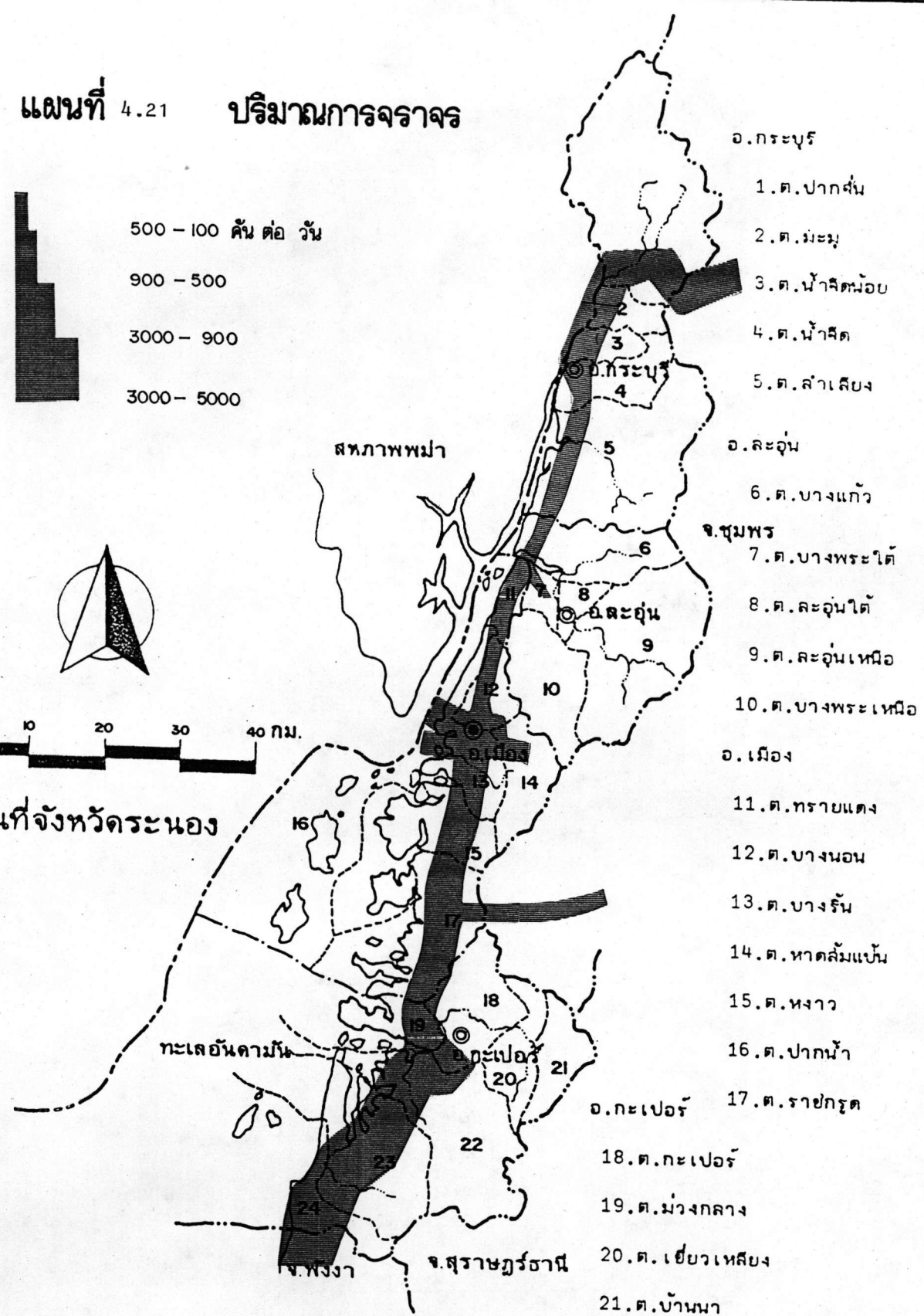
แผนที่ 4.21 ปริมาณการจราจร

500 - 100 คัน ต่อ วัน
 900 - 500
 3000 - 900
 3000 - 5000

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากสัน
  - 2. ต.มะมู
  - 3. ต.น้ำจืดน้อย
  - 4. ต.น้ำจืด
  - 5. ต.ลำเลียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดส้มแป้น
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกรุง
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขียวเหลียง
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : กรมทางหลวง

ร้านค้าตั้งขวางอยู่ ไม่สามารถขยายตัวออกได้ ถนนสายรอบตลาดจึงต้องจัดเป็นระบบรถวิ่งทางเดียว ระยะทางของถนนใหญ่และถนนซอยรวมทั้งสิ้น 23,598 กิโลเมตร

4.5.2 ระบบขนส่งมวลชน ขนส่งมวลชนเป็นบริการประเภทหนึ่งที่ทำให้ความสะดวกสบายในการเดินทางติดต่อ จำแนกเป็นบริการภายในเขตเทศบาลเมือง บริการรถโดยสาร ภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด จุดการเดินทางจะตั้งต้นจากเทศบาลเมืองระนอง ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนหลัก รวมทั้งมีจุดเริ่มต้นจากที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนระดับท้องถิ่นด้วย และเนื่องจากจังหวัดระนองมีลักษณะภูมิประเทศยาวและแคบ จึงมีเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 เป็นเส้นหลัก ตัดผ่านพื้นที่ตำบลส่วนใหญ่ของจังหวัด บริการรถโดยสารประจำทางจึงครอบคลุมถึงตำบลเหล่านั้น ซึ่งนับว่ามีความสะดวกสบายในการเดินทางเป็นอย่างมาก (ตารางที่ 4.43 ภาคผนวก)

4.5.3 ท่าเทียบเรือ¹ ในปัจจุบันท่าเทียบเรือระนองใช้ประโยชน์สำหรับเทียบเรือประมงเป็นหลัก ท่าเทียบเรือประมงที่เป็นขององค์การสะพานปลานั้น ตั้งอยู่สุดถนนสายตลาดแขก-ปากน้ำ ต.ปากน้ำ อ.เมือง ขนาดเนื้อที่ 100 ไร่ ความกว้างของท่า 10.6 เมตร ความยาว 98 เมตรมีปริมาณของสินค้าสัตว์น้ำที่เรือประมงนำมาขึ้นเทียบท่าประมาณร้อยละ 30 ของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมด คิดเป็นมูลค่าของสินค้าสัตว์น้ำสองร้อยล้านบาทต่อปี

นอกจากท่าเทียบเรือขององค์การสะพานปลา ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจแล้ว ยังมีท่าเทียบเรือเอกชนอื่น ๆ อีก 6 แห่ง ในอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ริมทะเล ได้แก่

¹ "แผนพัฒนาจังหวัดระนอง พ.ศ. 2527"

ตารางที่ 4.44 ทำเทียบเรือประมงจังหวัดระนอง

ชื่อทำเทียบเรือ	ที่ตั้ง	
1. องค์การสะพานปลา	ต.ปากน้ำ	อ.เมือง
2. ท่าด่านท่าเมือง	ต.เขานิเวศน์	อ.เมือง
3. ท่าแพใหม่	ต.บางรีน	อ.เมือง
4. ทำเทียบเรือกะเปอร์	ต.กะเปอร์	อ.กะเปอร์
5. ท่ากำพวน	ต.กำพวน	อ.กะเปอร์
6. ท่าอำเภอละอุ่น	ต.บางแก้ว	อ.ละอุ่น
7. ท่าอำเภอกะบุรี	ต.กะบุรี	อ.กะบุรี

ที่มา : สำนักงานจังหวัดระนอง

ปัญหาสำคัญของกิจการทำเทียบเรือในจังหวัดระนองมีสภาพการณ์เหมือนจังหวัดอื่น ๆ โดยทั่วไป คือ บัณหาร่องน้ำตื้นเกินไป การเข้าออกของเรือประมงต้องเสียเวลารอให้น้ำขึ้นเต็มทีจึงจะสามารถเดินเรือได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสถานที่คับแคบไม่กว้างขวางพอ เพราะการใช้บริการขนถ่ายสินค้าสัตว์น้ำ น้ำมัน น้ำแข็ง ตลอดจนการซ่อมเครื่องยนต์ไม่ใช่เฉพาะเรือประมงภาคใต้เพียงกลุ่มเดียว แต่รวมทั้งเรือจากภาคกลางด้วย

4.5.4 โทรศัพท์ โทรศัพท์เป็นบริการที่เหมาะสมสำหรับในชุมชนที่ค่อนข้างหนาแน่น จังหวัดระนองมีโทรศัพท์ในเขตตำบลเขานิเวศน์ บางนอน ปากน้ำ และบางรีน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัด ในปี 2525 ระนองมีชุมสาย 1 แห่ง และมีเลขหมายทั้งสิ้น 600 เลขหมาย ทั้งนี้มีจำนวนผู้เช่า 594 เลขหมาย จำแนกเป็นประเภทธุรกิจ ร้อยละ 54.6 บ้านอยู่อาศัย ร้อยละ 29.3 ส่วนราชการ ร้อยละ 13.6

กิจการองค์การโทรศัพท์ฯ (ทศท.) ร้อยละ 1.8 และโทรศัพท์สาธารณะ ร้อยละ 0.7
ในช่วงเวลา 5 ปี (2520-2525) มีโทรศัพท์เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.7 ต่อปี
แสดงว่าชุมชนเมืองมีการขยายตัวค่อนข้างช้า

ตารางที่ 4.45 จำนวนหมายเลขโทรศัพท์จำแนกตามประเภทผู้ใช้ (พ.ศ. 2520-2525)

กิจกรรม	พ.ศ. 2520		พ.ศ. 2525		% การเปลี่ยนแปลง จำนวนเลขหมาย (ต่อปี)
	จำนวนเลขหมาย	%	จำนวนเลขหมาย	%	
ธุรกิจ	310	54.0	324	54.6	+ 0.9
บ้าน	179	31.2	174	29.3	- 0.6
สาธารณะ	-	-	4	0.7	-
ราชการ	74	12.9	81	13.6	+ 1.9
ท.ศ.ท.	11	1.9	11	1.8	-
รวม	574	100.0	594	100.0	+ 0.7

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 กำหนดเป้าหมายให้มีโทรศัพท์
2.95 เครื่องต่อประชากร 100 คน สำหรับประชากรที่อาศัยอยู่ใน 4 ตำบลดังกล่าวมีอยู่
30,668 คน และมีโทรศัพท์ 594 เครื่อง เฉลี่ยเท่ากับมีโทรศัพท์ 1.94 เครื่องต่อประชากร
100 คน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายระดับชาติ แต่ถ้าคำนวณจากฐานประชากรทั้งจังหวัด 87,745
คน จะมีจำนวนโทรศัพท์เพียง 0.68 เครื่องต่อ 100 คน

4.5.5 บริการไฟฟ้า โครงข่ายไฟฟ้าของจังหวัดระนองปี พ.ศ. 2525
ครอบคลุมในทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง กะเปอร์ กระบุรี และละอุ่น มีจำนวน
ผู้ใช้ไฟฟ้ารวม 7,085 ราย ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ทั้งหมด 55.84 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง
พิจารณาในรายอำเภอ จากจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 7,085 รายนั้น อยู่ใน
อำเภอเมืองถึง 6,023 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 85.0 ของจำนวนรายผู้ใช้ทั้งหมด

นอกเหนือจากนั้นกระจายตัวเล็กน้อยอยู่ในอำเภออื่น ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงภาวะความแตกต่าง
ทางการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภออื่น ๆ

ตารางที่ 4.46 จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า พ.ศ. 2525

อำเภอ	ปริมาณไฟฟ้า สำนักโลวัตต์/ชม.	จำนวนราย	ร้อยละ
เมืองระนอง	54.63	6,023	85.0
กะเปอร์	0.33	239	3.4
กระบุรี	0.46	467	6.6
- ตำบลมะมู	0.29	198	2.8
ละอุ่น	0.03	50	0.7
- ตำบลบางแก้ว	0.10	108	1.5
รวม	55.84	7,085	100.0

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

4.5.5.1 การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบริการไฟฟ้า พิจารณาจากจำนวน
รายผู้ใช้ไฟฟ้าในอำเภอต่าง ๆ ระหว่างปี 2522-2525 ปรากฏว่ามีการขยายตัวเป็น
อย่างมาก กล่าวคือในปี 2522 มีจำนวนรายผู้ใช้ไฟฟ้า 5,365 ราย และเพิ่มขึ้นเป็น
7,085 ราย ในปี 2525 หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 10.7 ต่อปี โดยเพิ่มในอัตราสูง
ในทุกอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอกะเปอร์และอำเภอเมือง

ตารางที่ 4.47 จำนวนรายผู้ใช้ไฟฟ้าจังหวัดระนอง

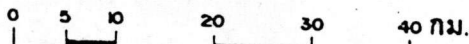
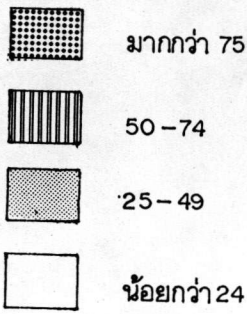
อำเภอ	จำนวนราย		% การเปลี่ยนแปลง
	2522	2525	
เมืองระนอง	4,608	6,023	10.2
กะเปอร์	176	239	11.9
กระบุรี	374	467	8.3
- ตำบลมะมุ	165	198	6.7
ละอุ่น	42	50	6.3
- ตำบลบางแก้ว	-	108	-
รวม	5,365	7,085	

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

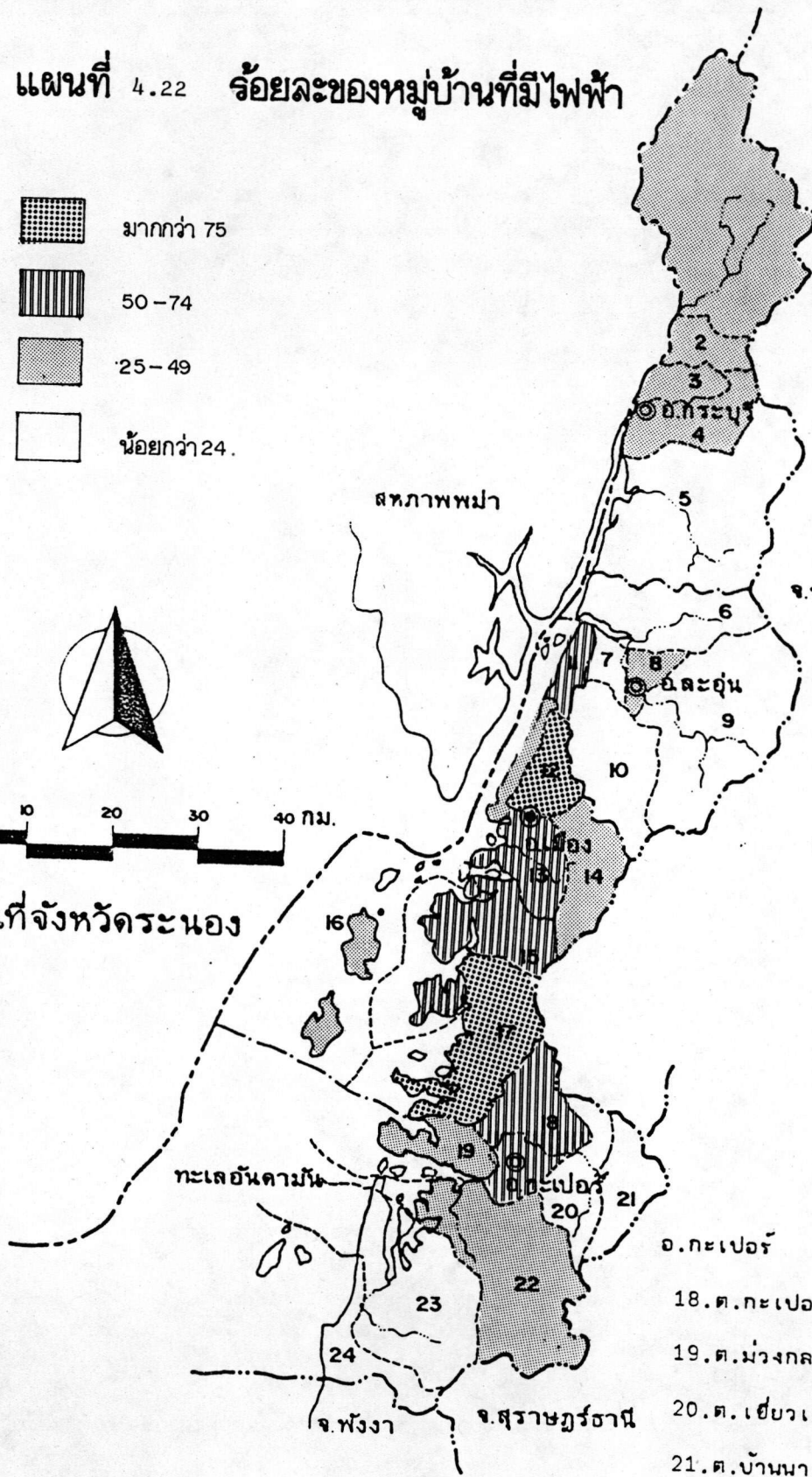
4.5.5.2 การใช้ไฟฟ้าในเขตชนบท (ตารางที่ 4.48 ภาคผนวก) เมื่อพิจารณาการใช้ไฟฟ้าในระดับตำบลหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ 24 ตำบล 131 หมู่บ้าน ไม่รวมตำบลเขานิเวศน์ที่เป็นเขตเทศบาลเมือง ปรากฏว่ามีหมู่บ้าน 41 หมู่บ้าน ที่มีไฟฟ้าใช้ คิดเป็นร้อยละ 31.3 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด หมู่บ้านเหล่านี้กระจายตัวอยู่ในตำบลต่าง ๆ 18 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 75.0 ของจำนวนตำบลทั้งหมด จำแนกในระดับอำเภอได้ดังต่อไปนี้

อำเภอเมือง มีหมู่บ้านทั้งสิ้น 32 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าเข้าถึง 19 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 59.4 หมู่บ้านเหล่านี้อยู่ในตำบลทุกตำบล ได้แก่ ทรายแดง บางนอน บางวัน ปากน้ำ ราชกรูด หงาว และหาดส้มแป้น

แผนที่ 4.22 ร้อยละของหมู่บ้านที่มีไฟฟ้า

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากซัน
  - 2. ต.มะมู
  - 3. ต.น้ำคตน้อย
  - 4. ต.น้ำคต
  - 5. ต.ลำเสียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดส้มแป้น
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกฤต
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขิวเหลียง
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางคน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กัทพวน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อำเภอกระบุรี มีหมู่บ้านรวม 41 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าเข้าถึง 11 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.8 หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าใช้นี้อยู่ในตำบลน้ำจืด น้ำจืดน้อย ปากจั่น และ มะมุ

อำเภอกะเปอร์ มีหมู่บ้าน 34 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึงมีอยู่ 8 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.5 อยู่ในเขตตำบลกะเปอร์ กำพวน บางหิน ม่วงกลาง และ บ้านนา

อำเภอละอุ่น มีหมู่บ้านทั้งสิ้น 24 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 12.5 อยู่ในเขตตำบลละอุ่นใต้และตำบลบางแก้ว

4.5.6 การประปา การประปาของจังหวัดระนองให้บริการสำหรับในชุมชนเมือง คือ เทศบาลและสุขาภิบาลเท่านั้น การประปาส่วนภูมิภาค ผลิตน้ำส่งให้เขตเทศบาลเมือง กับในสุขาภิบาลปากน้ำ สำหรับสุขาภิบาลหงาว สุขาภิบาลกะเปอร์ และสุขาภิบาลน้ำจืด มีกิจการประปาขนาดเล็กที่ดำเนินการเอง ส่วนสุขาภิบาลละอุ่น ไม่มีน้ำประปา

การประปาส่วนภูมิภาคอาศัยแหล่งน้ำดิบจากคลองหาดส้มแป้นที่ไหลผ่านใกล้เขตเทศบาล แต่คลองดังกล่าวนี้มักขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและตื้นเขินมากขึ้นเนื่องจากการทำเหมืองแร่บริเวณเหนือหน้า ทำให้น้ำมีตะกอนและแร่ธาตุเจือปน มาตรฐานของปริมาณน้ำใช้ที่สำนักผังเมืองกำหนดขึ้น คือ ให้มีน้ำใช้ต่อหัวประชากร 0.18 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ใน พ.ศ. 2526 การประปาส่วนภูมิภาคระนองจ่ายน้ำแก่ประชากรในเขตเทศบาลเมืองและสุขาภิบาลปากน้ำ เฉลี่ยเท่ากับ 0.17 ลูกบาศก์เมตรต่อคนต่อวัน นับว่าการบริการในด้านปริมาณน้ำใช้ใกล้เคียงกับมาตรฐาน

4.5.6.1 การเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำจ่ายและจำนวนผู้ใช้น้ำ ในปี 2520 ปริมาณน้ำจ่ายเท่ากับ 1,046.9 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน เพิ่มขึ้นเป็น 2,578.5 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในปี 2523 และจำนวนผู้ใช้น้ำเพิ่มขึ้นจาก 1,410 ราย เป็น 2,095 ราย คิดเป็นอัตราเพิ่ม ร้อยละ 48.8 และ 16.2 ตามลำดับ

ส่วนปี 2526 ปริมาณน้ำจ่ายออกเท่ากับ 3,351.7 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และมีผู้ใช้น้ำ 2,618 ราย คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นจากปี 2523 ร้อยละ 10.0 และ 8.3 ตามลำดับ ซึ่งนับว่ามีการขยายตัวของบริการเพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อรองรับกับการขยายตัวของประชากรโดยเฉพาะในเขตชุมชนเมือง ซึ่งจำนวนมากขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน

4.5.7 บริการสาธารณสุข

4.5.7.1 การกระจายตัวของสถานบริการสาธารณสุข การบริการสาธารณสุขของรัฐ แบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. บริการสาธารณสุขระดับจังหวัดและอำเภอ จังหวัดระนอง ในปี 2526 มีสถานบริการสาธารณสุข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.49 จำนวนบริการสาธารณสุขระดับจังหวัด-อำเภอ พ.ศ. 2526

สถานบริการ	จำนวนเตียง	แพทย์	พยาบาล	หน่วย : แห่ง	
				เจ้าหน้าที่ อนามัย	เจ้าหน้าที่ อำเภอ
โรงพยาบาลจังหวัดระนอง	320	11	36	14	-
โรงพยาบาลอำเภอกระบุรี	10	1	4	4	-
โรงพยาบาลอำเภอกะเปอร์	10	1	2	2	-
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	-	1	-	-	-
สำนักงานสาธารณสุข อ.เมือง	-	-	-	-	1
สำนักงานสาธารณสุข อ.กระบุรี	-	-	-	-	2
สำนักงานสาธารณสุข อ.กะเปอร์	-	-	-	-	1
สำนักงานสาธารณสุข อ.ละอุ่น	-	-	-	-	1
รวม	340	14	42	20	5

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

จากตาราง 4.49 แสดงให้เห็นว่า การให้บริการทางการแพทย์กระจายตัวไม่ทั่วถึงกล่าวคือ มีโรงพยาบาลอยู่ในอำเภอเมือง อำเภอกระบุรี และอำเภอกะเปอร์ ส่วนอำเภอละอุ่นนั้นมีการบริการขนาดเล็กลงมาได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

สภาพการณ์ในด้านการบริการสาธารณสุขของจังหวัดระนองไม่แตกต่างจากเฉลี่ยของประเทศ จากลักษณะการกระจายของสถานบริการสาธารณสุขของประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นั้น ทั่วประเทศมีโรงพยาบาลอำเภอ 336 แห่ง หรือร้อยละ 51 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด สถานีอนามัยร้อยละ 82 ของจำนวนตำบลทั้งหมด และสำนักงานผดุงครรภ์เพียงร้อยละ 4.5 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

2. บริการสาธารณสุขระดับตำบล ได้แก่ สถานีอนามัย และสำนักงานผดุงครรภ์ ซึ่งตำบลหนึ่ง ๆ ควรมีบริการดังกล่าว 1 แห่ง บริการสาธารณสุขระดับตำบลจำแนกรายอำเภอได้ดังนี้

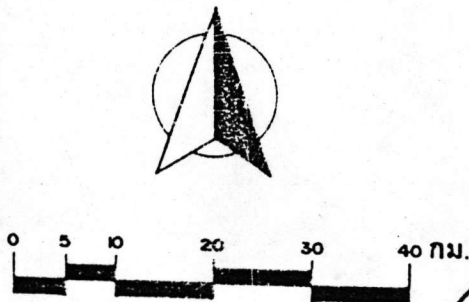
ตารางที่ 4.50 จำนวนสถานบริการสาธารณสุขระดับตำบล พ.ศ. 2526

อำเภอ	จำนวนตำบลทั้งหมด	สถานีอนามัย	สำนักงานผดุงครรภ์	หน่วย : แห่ง
				เจ้าหน้าที่
เมือง	8	9	-	32
กระบุรี	5	6	1	15
กะเปอร์	5	3	3	13
ละอุ่น	7	5	2	11
รวม	25	23	6	71

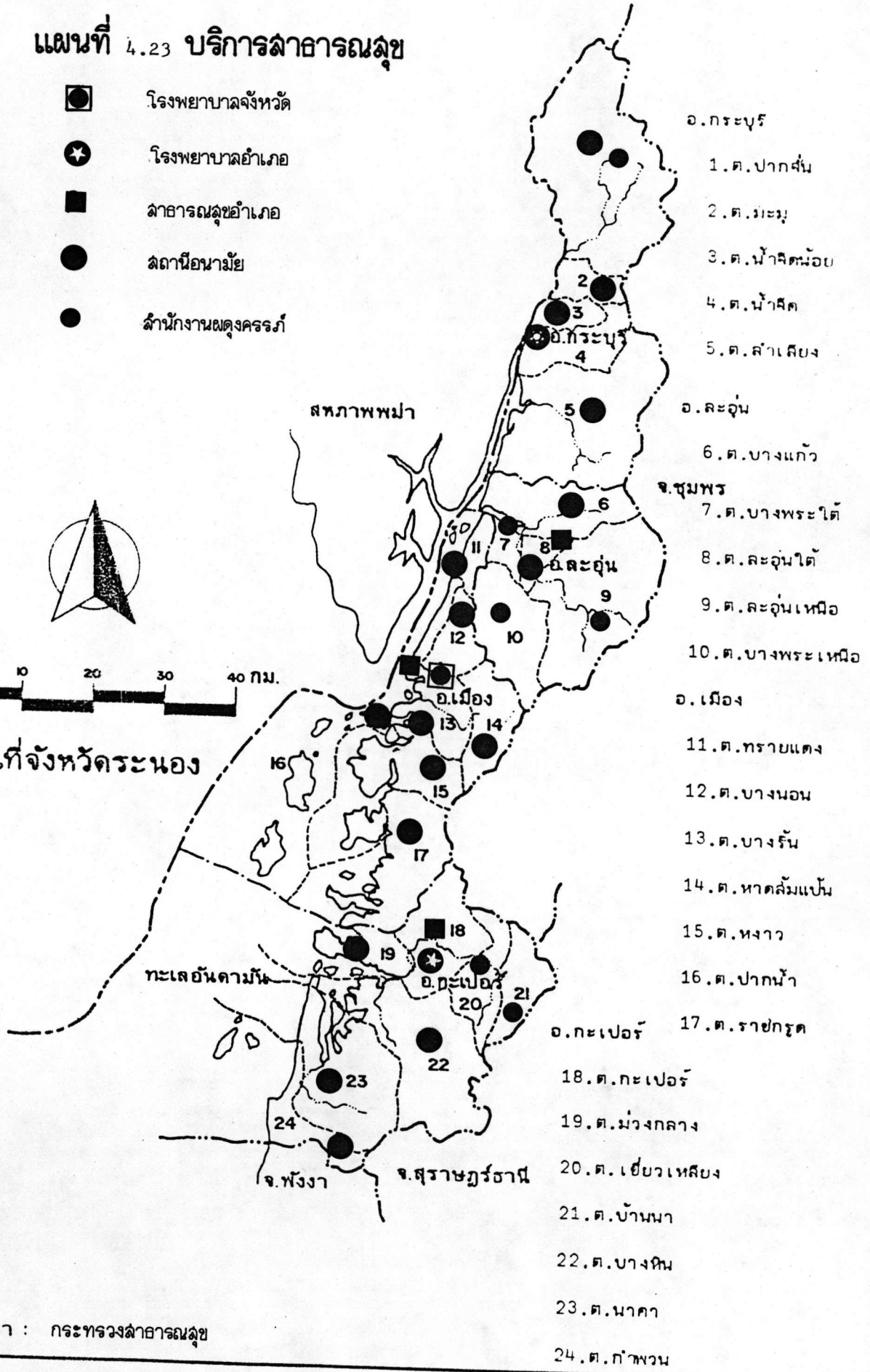
ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แผนที่ 4.23 บริการสาธารณสุข

- ◼ โรงพยาบาลจังหวัด
- ★ โรงพยาบาลอำเภอ
- ◼ สถานการณ์สุขภาพอำเภอ
- สถานการณ์อนามัย
- สำนักงานเขตสุขภาพ

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ.กระบุรี
  - 1. ต.ปากส้ม
  - 2. ต.มะรุ
  - 3. ต.น้ำคตม้อย
  - 4. ต.น้ำคต
  - 5. ต.ลำเสียง
- อ.ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ.ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ.เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางขัน
  - 14. ต.หาดส้มแป้น
  - 15. ต.หงาว
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกฤษ
- อ.กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางหิน
  - 23. ต.นาตา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข

จากจำนวนตำบลทั้งหมด 25 ตำบล ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ 131 หมู่บ้านนั้น มีสถานีอนามัย 23 แห่ง กระจายตัวอยู่ใน 18 ตำบล หรือร้อยละ 72 ของจำนวนตำบลทั้งหมด และสำนักงานผดุงครรภ์ ร้อยละ 4.6 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

4.5.7.2 ความสามารถในการให้บริการสาธารณสุข พิจารณาอัตราส่วนของบุคลากรทางการแพทย์ของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ทั่วประเทศมีแพทย์ 5,800 คน ร้อยละ 60 หรือประมาณ 3,500 คน อยู่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนที่เหลือประมาณ 2,300 คน อยู่ในส่วนภูมิภาค ทำให้อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรในกรุงเทพมหานครเท่ากับ 1:1,200 ในขณะที่ส่วนภูมิภาคมีอัตราส่วน 1:17,000 ส่วนพยาบาลนั้น ทั่วประเทศมี 15,200 คน ในจำนวนนี้ร้อยละ 53 อยู่ในกรุงเทพมหานคร และร้อยละ 47 อยู่ในส่วนภูมิภาค ทำให้อัตราส่วนของพยาบาลต่อประชากรในกรุงเทพมหานครเท่ากับ 1:565 และส่วนภูมิภาคเท่ากับ 1:5,500

1. บริการสาธารณสุขระดับจังหวัดและอำเภอพิจารณาโดยใช้สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุข ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ต่อประชากรเป็นเครื่องชี้วัด ในแต่ละอำเภอของจังหวัดระนองมีสัดส่วนดังนี้

ตารางที่ 4.51 สัดส่วนบุคลากรต่อประชากร พ.ศ. 2526

อำเภอ	จำนวนประชากร	แพทย์:ประชากร	พยาบาล:ประชากร	สาธารณสุขอำเภอ:ประชากร
เมือง	47,213	1:3,934	1:1,311	1:47,213
กระบุรี	23,302	1:23,302	1:5,825	1:11,651
กะเปอร์	14,387	1:14,387	1:7,193	1:14,387
ละอุ่น	6,570	-	-	1:6,570
รวม	91,472	1:6,534	1:2,178	1:18,294

ที่มา : $\frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{จำนวนบุคลากร}}$

หากให้อัตราส่วนบุคลากรต่อประชากรของกรุงเทพมหานครเป็นเกณฑ์มาตรฐาน คือ อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1:1,200 และพยาบาลต่อประชากร เท่ากับ 1:565 แล้วจะพบว่าในจังหวัดระนอง แม้แต่ในอำเภอเมืองซึ่งเป็นที่ตั้งโรงพยาบาล จังหวัดเอง ยังคงมีความสามารถในการให้บริการแก่ประชากรได้ไม่เพียงพอ กล่าวคือมีความแตกต่างมากระหว่างจังหวัดระนองกับกรุงเทพมหานคร และยังคงมีความแตกต่างกันมาก ระหว่างอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอีกด้วย ซึ่งจัดเป็นระดับกว้าง ๆ ได้ดังนี้

1. ระดับปานกลาง สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากรต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร อยู่ประมาณ 2-3 เท่า ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง
2. ระดับต่ำ สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากรต่ำกว่ากรุงเทพมหานคร มากกว่า 10 เท่า ได้แก่ อำเภอกระบุรี และอำเภอกะเปอร์
3. ระดับต่ำมาก สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขต่อประชากรเป็นศูนย์ ได้แก่ อำเภอละอุ่น

2. บริการสาธารณสุขในระดับตำบล หมู่บ้าน ซึ่งมีสถานบริการประเภท สถานีอนามัย และสำนักงานผดุงครรภ์ตั้งอยู่นั้น มีเจ้าหน้าที่ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ควบคุมโรค เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งสิ้น 71 คน คิดเป็นสัดส่วนเจ้าหน้าที่ต่อประชากรรายอำเภอ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.52 สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบลต่อประชากร พ.ศ. 2526

อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนเจ้าหน้าที่	อัตราส่วนเจ้าหน้าที่ต่อประชากร
เมือง	47,213	32	1:1,475
กระบุรี	23,302	15	1:1,553
กะเปอร์	14,387	13	1:1,106
ละอุ่น	6,570	11	1:597
รวม	91,472	71	1:1,288

$$\text{ที่มา : } \frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{จำนวนเจ้าหน้าที่}}$$

จากตารางที่ 4.52 สัดส่วนบุคลากรสาธารณสุขในระดับตำบลหมู่บ้านต่อประชากรของจังหวัดระนองเฉลี่ยเท่ากับ 1:1,288 คน ซึ่งหากใช้ค่าเฉลี่ยของจังหวัดเป็นค่ากลางแล้ว จะแบ่งระดับความสามารถในการให้บริการได้เป็น 3 ระดับดังนี้

1. ระดับดี สัดส่วนบุคลากรต่อประชากรไม่เกิน 1,000 คน ได้แก่ อำเภอละอุ่น
2. ระดับปานกลาง สัดส่วนบุคลากรต่อประชากรเท่ากับ 1:1,000-1:1,500 ได้แก่ อำเภอกะเปอร์ และอำเภอเมือง
3. ระดับต่ำ สัดส่วนบุคลากรต่อประชากรมากกว่า 1,500 ขึ้นไป ได้แก่ อำเภอกระบุรี

4.5.8 การศึกษา การศึกษาในระบบโรงเรียนของจังหวัดระนองประกอบด้วย ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ทั้ง 3 ระดับนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 105 แห่ง อยู่ในอำเภอเมืองร้อยละ 36.7 กระบุรีร้อยละ 26.7 กะเปอร์ร้อยละ 20.4 และ ละอุ่นร้อยละ 16.3 สัดส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการจัดตั้งสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศและขนาดประชากรเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ในพื้นที่ที่เป็นที่ราบและมีประชากรหนาแน่น มักจะเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งสถานศึกษามากกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลเป็นภูเขาหรือที่สูง และมีประชากรเบาบาง

1. การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดว่า ทุกตำบลควรมีโรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อย 1 โรงเรียน

ในปี 2526 จังหวัดระนองมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา รวม 97 โรงเรียน ตั้งครบทุกตำบล มีนักเรียน 17,143 คน ครู 1,271 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1:13.5 ซึ่งแสดงว่ามีจำนวนครูเฉลี่ยค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียน สำหรับเฉลี่ยของเขตการศึกษา 4 ในช่วงเวลาเดียวกัน พบว่าครู 1 คนรับผิดชอบนักเรียน 16.2 คน (ตารางที่ 4.53 ภาคผนวก)

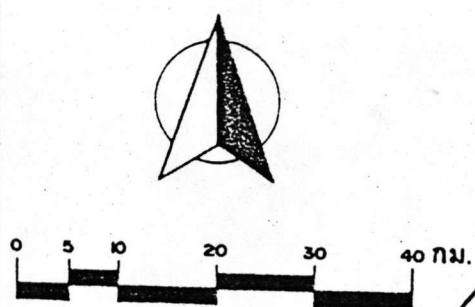
2. การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 กำหนดให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน ต่อ 5 ตำบลใหญ่

ในปี 2526 จังหวัดระนองมีโรงเรียนมัธยมศึกษา 7 แห่ง เฉลี่ยแล้วทุกอำเภอจะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตั้งอยู่อย่างน้อย 1 โรงเรียน มีนักเรียน 5,178 คน ครู 391 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1:13.2 ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นถึงจำนวนครูค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียน (ตารางที่ 4.54 ภาคผนวก)

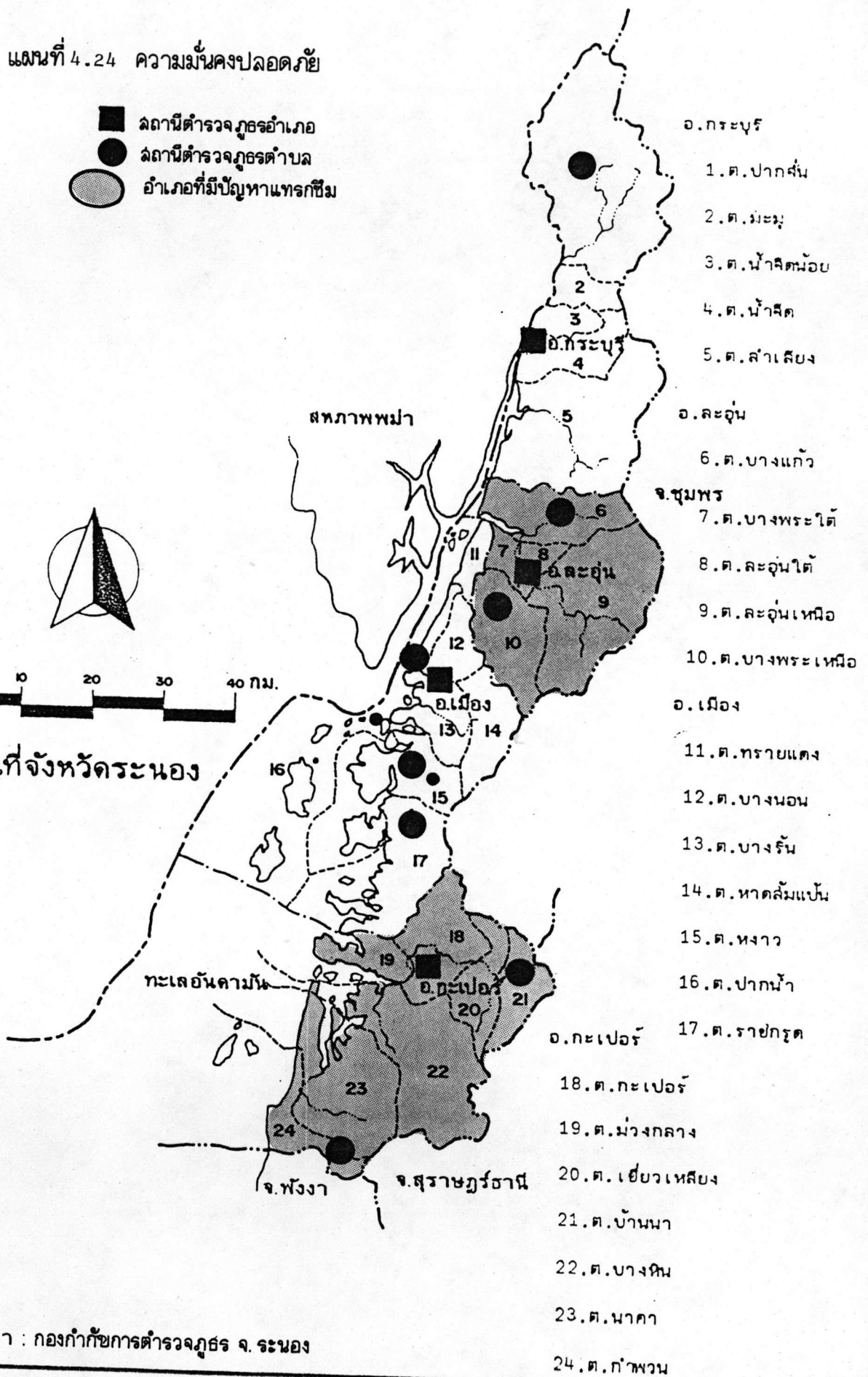
3. การศึกษาระดับอาชีวศึกษา จังหวัดระนองมีโรงเรียนสายอาชีวศึกษา 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทคนิคระนอง มีนักเรียน 690 คน ครู 36 คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1:10.8 แสดงว่ายังคงมีนักเรียนจำนวนมาก

แผนที่ 4.24 ความมั่นคงปลอดภัย

- สถานที่ตรวจจุดอำเภอบล
- สถานที่ตรวจจุดตำบล
- อำเภอที่มีปัญหาแทรกซึม

แผนที่จังหวัดระนอง

- อ. กระบุรี
  - 1. ต.ปากซัน
  - 2. ต.มะรุ
  - 3. ต.น้ำคตน้อย
  - 4. ต.น้ำคต
  - 5. ต.ลำเสียง
- อ. ละอุ่น
  - 6. ต.บางแก้ว
- จ. ชุมพร
  - 7. ต.บางพระใต้
  - 8. ต.ละอุ่นใต้
  - 9. ต.ละอุ่นเหนือ
  - 10. ต.บางพระเหนือ
- อ. เมือง
  - 11. ต.ทรายแดง
  - 12. ต.บางนอน
  - 13. ต.บางริน
  - 14. ต.หาดลิ้มแบน
  - 15. ต.หวาง
  - 16. ต.ปากน้ำ
  - 17. ต.ราชกรุง
- อ. กะเปอร์
  - 18. ต.กะเปอร์
  - 19. ต.ม่วงกลาง
  - 20. ต.เขี้ยวเหล็ก
  - 21. ต.บ้านนา
  - 22. ต.บางคิน
  - 23. ต.นาคา
  - 24. ต.กำพวน

ที่มา : กองกำกับการตำรวจภูธร จ. ระนอง

4.5.9 การรักษาความมั่นคงและความปลอดภัย¹

4.5.9.1 การรักษาความปลอดภัย ภายในจังหวัดระนองเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดระนอง ในทุกอำเภอมีสถานีตำรวจภูธรอำเภอรวม 4 แห่ง และมีสถานีตำรวจภูธรตำบล 8 แห่ง ได้แก่ สภ.ค.ปากน้ำ สภ.ค.ราชกรูด สภ.ค.หงาว (อำเภอเมือง) สภ.ค.ปากจั่น (อำเภอกระบุรี) สภ.ค.บางแก้ว สภ.ค.บางพระเหนือ (อำเภอละอุ่น) สภ.ค.กำพวน สภ.ค.บ้านนา (อำเภอกะเปอร์)

ในปี 2526 มีอัตรากำลังตำรวจรวมทั้งสิ้น 560 นาย เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในจังหวัดแล้วคิดเป็นอัตราส่วนตำรวจ 1 คนต่อประชากร 154 คน ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่ามาตรฐานของประเทศ ที่มีเกณฑ์เท่ากับตำรวจ 1 คนต่อประชากร 500 คน

4.5.9.2 ความมั่นคง พื้นที่ด้านตะวันออกของจังหวัดซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับชุมพร สุราษฎร์ธานี และพังงา เป็นแนวพื้นที่ที่มีปัญหาทางด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในเขตอำเภอกะเปอร์ และละอุ่น

ส่วนทางด้านชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ซึ่งเป็นชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า นั้น มีปัญหาการค้าของเถื่อน สินค้าของไทยที่นำเข้าประเทศพม่า ได้แก่ เครื่องอุปโภค-บริโภค สินค้าพม่าที่ลักลอบนำเข้าประเทศไทย ได้แก่ แร่ ไม้ชนิดต่าง ๆ ยางพารา เครื่องหว่ายจักสาน และของป่าต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีปัญหาชาวพม่าลักลอบเข้าเมืองอีกเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันยังไม่มีปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงหรือการแบ่งแยกดินแดน เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาทำงานตามสถานประกอบการต่าง ๆ เช่น เตาถ่าน โรงเลื่อย เหมืองแร่ และสะพานปลา แต่ปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้คือปัญหาชนกลุ่มน้อยและบุคคลไม่มีสัญชาติ

¹

สำนักงานจังหวัดระนอง, แผนพัฒนาจังหวัดระนอง พ.ศ. 2525 - 2529
(ระนอง : สำนักงานจังหวัดระนอง, 2524), หน้า 31 - 32.